MEI
5

Gens Nostra

Maandblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging | Jaargang 71 | 2016

Eeuwen pannenbakkers in de familie

Onder de hoede van de diaconie:
Brader in Noord- en Zuidbroek

Herkomst familiewapen van het Amsterdamse geslacht Backer

INHOUD

Gens Nostra

mei 2016 - nummer 5

162 Van de redactie
164 Hans P. Noppen: Eeuwen pannenbakkers in de familie
170 Petronella J.C. Elema: Onder de hoede van de diaconie: Brader in Noord- en Zuidbroek
174 Hans Nagtegaal en Henk Morien: Herkomst familiewapen van het Amsterdamse geslacht Backer
177 Maarten Krips: Het huwelijk van Jan Langenaken en Margaretha Schram gevonden
182 Ben van Beurden: Nieuwe loten aan de stamboom Van Boerden?
185 Oproep voor het insturen van bijdragen voor een themanummer
186 Digitaal: Chat geeft digitale studiezalen een gezicht
189 Boekrecensies
194 Tijdschriften
206 Van de tafel van het hoofdbestuur
207 Colofon

Bij de voorplaat

Een steenfabriek door David Teniers II, schilderij uit het midden van de zeventiende eeuw, particulier bezit.

Teniers toont ons in het schilderij een overzicht van het hele arbeidsproces: van de 'vormer', die de natte klei in de mallen stampt, tot de 'afdragers', die de gevormde stenen te drogen leggen en de oven op de achtergrond. Links op de voorgrond is waarschijnlijk een bordeel. De koppelaarster kijkt om de hoek van de voordeur om te zien of er klandizie is.

Fragmentgenealogie

I. David de Oude, geboren Antwerpen 1582, overleden 29 juli 1649, trouwt Dymphna de Wilde.
Hij was een kunstschilder uit de Vlaamse barokperiode. Hij wordt 'de Oude' genoemd om hem te onderscheiden van zijn zoon David Teniers (II) 'de Jonge' en zijn kleinzoon David Teniers (III). David Teniers kreeg een eerste schildersopleiding van zijn broer Juliaen, en was achtereenvolgens in de leer bij Pieter Paul Rubens in Antwerpen en bij Adam Elsheimer in Rome; in 1606 trad hij toe tot het Antwerpse Sint-Lucasgilde. Hij schilderde vooral religieuze onderwerpen en er zijn weinig schilderijen die met zekerheid aan hem toegeschreven kunnen worden.

IIa. David Teniers II, gedoopt Antwerpen 15 december 1610, overleden Brussel 25 april 1690, trouwt (1) Antwerpen (Sint-Jacobskerk) 1637 Anna Breughel (getuigen: Peter Paul Rubens en Paul van Halmale), geboren circa 1620, overleden 11 mei 1656 en begraven Brussel (Sint-Jacob-ten-Coudenberg), dochter van Jan Brueghel de Oude (1568-1625), trouwt (2) 1656 Isabella de Fren, overleden op zijn landgoed 'Dry Toren' in Perk 1686.
Vlaams schilder en de belangrijkste van de familie. Hij maakte meer dan tweeduizend schilderijen en is het meest bekend geworden door zijn landschappen. In 1651 werd hij benoemd tot hofschilder in Brussel van aartshertog Leopold Wilhelm van Oostenrijk, gouverneur van de Spaanse Nederlanden. Hij werd ook beheerder van de kunstcollectie en publiceerde een catalogus van een deel hiervan in 1660 onder de titel: Theatrum Pictorium. Hij maakte hiervoor kleine kopieën van sommige schilderijen om de graveurs te helpen de illustraties te maken. Teniers schilderde ook verscheidene grotere werken waarop de aartshertog te zien is temidden van zijn kunstcollectie in een gefantaseerde galerij. Onder zijn opdrachtgevers waren ook koningin Christina van Zweden en Philip IV van Spanje, zodat zijn succes hem aanzienlijke rijkdom bracht. Hij werkte merendeels te Antwerpen en Brussel, maar woonde vanaf 1662 in Perk.
Uit het eerste huwelijk onder andere David, volgt III:
Uit het tweede huwelijk vier kinderen.

IIb. Abraham Teniers was ook schilder en werkte samen met zijn broer David.

III. David III, geboren 10 juli 1638 (getuige Helene Fourment, de tweede vrouw van Peter Paul Rubens), overleden 11 februari 1685, was een van de vele schilders die zijn vaders werk imiteerden.

Bronnen: Marina Aarts (www.marina-aarts.com), The Oxford Dictionary of Art and Artists (Oxford University Press) en Wikipedia, (Nederlands, Engels en Duits).

Van de redactie

We beginnen deze uitgave met 'Eeuwen pannenbakkers in de familie' van Hans Noppen, een familiegeschiedenis over een lijn in de familie Noppen wonende in Woerden die loopt van Evert Sebastiaensen, pannenbakker, geboren rond 1568, tot Adolph Anton Noppen, steenfabrikant, overleden in 1948. De 'pannenbakkerslijn' van de auteur reikt trouwens vanaf de zestiende eeuw maar tot aan het begin van de vorige eeuw, omdat zijn grootvader Leendert Noppen een ander beroep koos.

De bijdrage van Petronella Elema 'Onder de hoede van de diaconie: Brader in Noord- en Zuidbroek' betreft de weduwe van Albert Brader, wier dochter klaarblijkelijk door de Zuidbroekse diaconie was uitbesteed. De naam Brader komt echter in de doop- en trouwboeken niet voor. Met behulp van diaconieverslagen, waarin de familienaam wel wordt gebruikt, wordt een beeld geschetst van Albert Brader en zijn voor- en nageslacht.

In het artikel 'Herkomst van het Amsterdamse geslacht Backer' presenteren Hans Nagtegaal en Henk Morien het wapen van het geslacht Backer en de achtergronden daarvan.

Maarten Krips geeft in een bijdrage getiteld 'Antwoord op een vraag in de Gens Nostra uit 1948: het huwelijk van Jan Langenaken en Margaretha Schram gevonden' na een langdurig onderzoek het antwoord op een in Gens Nostra gestelde vraag door auteur Leo Malherbe. Voor de laatstgenoemde komt het antwoord van de heer Krips helaas te laat, hij overleed in 2007 op 90-jarige leeftijd.

Ben van Beurden neemt ons in een korte bijdrage 'Nieuwe loten aan de stamboom Van Boerden?' mee naar de Middeleeuwen en bespreekt twee dwaalwegen die leidden tot onvermoede doch helaas onjuiste vondsten. Zijn startpunt is de Tilburgse middeleeuwer Herman van Boerden.

Voorts wijzen we de lezers op een opmerkelijke bijdrage van Christian van de Ven in de rubriek Digitaal over een nieuwe mogelijkheid in het Brabants Historisch Informatie Centrum: met behulp van uw computer thuis, de archivaris vragen te stellen.

Het themanummer over 'Immigratie en onze voorouders' zal waarschijnlijk in juli verschijnen.

Tot slot wenst de redactie alle lezers veel plezier met de uitgave die voor u ligt.

Frits van Oostvoorn

HANS P. NOPPEN

Eeuwen pannenbakkers in de familie

1. Bronzen groep bij de derde kwakel buiten Woerden[1]

Het centrum van de Hollandse steen- en pannenindustrie was gedurende vele eeuwen gelegen langs de Oude Rijn tussen Utrecht en Leiden, langs de Vecht en langs de Hollandse IJssel. Op de kleiruggen van deze rivieren was de basisgrondstof voor steen en pannen in grote hoeveelheden aanwezig. Ook Woerden was sedert eeuwen een centrum van deze industrie. Hier wortelt een lijn in de familie Noppen die loopt van Evert Sebastiaensen, pannenbakker, geboren rond 1568, tot Adolph Anton Noppen, steenfabrikant, overleden in 1948. Alle gezinshoofden op deze lijn waren werkzaam in de steen- en pannenbakkerijen.

2. Steenoven in de pannenbakkerijen te Woerden[2]

De eerste generaties Noppen (mannen, vrouwen, kinderen en aangehuwden) waren vrijwel allemaal werkzaam in deze tak van industrie: als pannenbakker, steenbaas, steenbakkersknecht (*garçon briqueur*, 1813), panarbeider, kruier, aardmaker, vormer, walker, opsteker, opzetter, afdrager, snijder, karman, enz. Of als turf- en kleischipper (brandstof en grondstof)[3].

Ook mijn eigen lijn reikt trouwens vanaf de zestiende eeuw tot aan het begin van de vorige eeuw. Maar mijn grootvader Leendert Noppen (1870-1932) die een neef was van Elisa Hendrikus (deel uitmakende van de hier gepresenteerde lijn), hield het al eerder voor gezien. Hij werd geboren – als zoon van meesterknecht Johannes Noppen– op de steenbakkerij *De Ossenwaard* te Hagestein. Hij woonde en werkte korte tijd (rond 1890) met zijn vader op de steenfabriek *De Bahrse Pol* aan de Bandijk 20A te Lathum (GD) maar is wegens erbarmelijk slechte (woon)omstandigheden op de oven aldaar naar Valkenburg (ZH) vertrokken. Korte tijd later trad hij in dienst bij de gemeentepolitie te Leiden. Zijn verdere leven is hij politieman gebleven. De meeste andere familieleden hadden toen ook al voor een ander beroep gekozen.

Hard werken

De steen- en panovens van Woerden lagen even ten westen van de stad in de zogenaamde Hoflanden, Honthorst en Bulwijk, voorbij de uitmonding van de Kromwijkerwetering: de pannenbakkerijen. Het werk daar was moordend. De grondstoffen en eindproducten waren zwaar en de ovens loeiheet. Bakbare stenen gingen met tienduizenden gelijktijdig de ovens in, tot zo'n 80.000 stuks per keer. De ovens brandden een dag of vier en straalden een immense hitte uit.[4] Mannen, vrouwen en zelfs kinderen maakten er lange dagen. Meisjes –de jongsten werden *kip* genoemd– moesten de *vormelingen* afdragen naar de droogvelden en jongens (*schabulen*) waren meestal *opruimers* of egaliseerden de *banen*.[5]

3. Arbeiders op de steenbakkerij Ruimzicht te Jutphaas (Anton G.A. van Rappard)[6]

Niet ten onrechte was er niet veel animo onder kinderen om in de steenbakkerijen te werken. De eigenaren trachtten daarom de ouders onder gunstige voorwaarden te bewegen hun kinderen ter beschikking te stellen, getuige onderstaande advertenties in het *Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad* van 8 februari 1875 en 12 april 1877 respectievelijk:

Baas steenbakkerij.
Op de steenbakkerij van J.L. Hoos en Zoon te Leijderdorp wordt gevraagd een bekwame baas en twee molenwerkers, liefst met grote gezinnen.

Werklieden.
Op de steenfabriek Rijnhoven buiten de Tolsteegpoort alhier kunnen dadelijk twee of drie kinderen van twaalf à vijftien jaar werken bekomen. Behalve thans vervolgd genomen kunnen de ouders in het bezit van minstens twee kinderen tot bovenvermeld werk genegen, vrije huishuur genieten, onverschillig of ze zelf al of niet wenschen mede te werken. Adres bij den meesterknecht Vermaak aldaar.

Bastiaan Noppen (1853-1932), zoon van een pannenbakker, vertelt hierover in een van zijn dagboekjes:[7]
... Ik passeer een der steenbazen van de fabriek (in Heeteren). Toen (omstreeks 1865) was er nog geen stoom op de steenfabriek. Men werkte toen met tafels. Elke tafel had drie afdragers – jongens van 8 tot 14 jaar. Deze jongens en al het personeel van zoo'n tafel werkten als paarden van 's-morgens 4 uur tot 's-avonds 9 uur als het goed weer was – alles stukwerk. ... Mijn jongere broeder Eliza (1855 – 1918) is onder de drie afdragers en loopt ijverig heen en weer telkens een steen uit de vorm neerleggende ...

Wanneer we de woonplaatsen van de families Noppen gedurende vele generaties bekijken, blijkt dat ze toch het werk in de steenbakkerijen bleven opzoeken en er vaak woonden. Naast Woerden als woon- en werkplaats vinden we ze later in Utrecht, Vianen, Randwijk, Echteld, Hagestein, Jutphaas, Lathum, Leiderdorp, Valkenburg (ZH), Hillegom, IJsselstein, enz.

4. Steenkruister, beeld van Minca Bosch Reitz[8]

Een lange beroepslijn

I. Evert Sebastiaensen, geboren omstreeks 1568, *pannebacker* te Woerden (1596, 1598, 1607, 1616, 1617), overleden na 24 december 1617, trouwt Stijntje Corsse, overleden voor 12 februari 1611. Stijntje is mogelijk een dochter van Christiaen Boelen en Barbara Cornelisse.

Op 16 februari 1594 verschijnt Evert Sebastiaens voor de Woerdense weesmeesters Dirk Aerts en Willem Pieters en bekent *aen Steven Dircks ende Neeltge Pietersdochter ende weeskijnt* een bedrag van 100 Carolusgulden schuldig te zijn; Heijnrick Jansz van Abcou staat borg. Uit een weeskamerakte van 18 mei 1596 blijkt dat Heijnrick zijn zwager is en dat zij samen een pannenbakkerij met drie morgen land (ca.2,5 ha) buiten Woerden op het Oudeland bezitten. Het is de eerste verwijzing naar het beroep dat veel leden van de familie Noppen over de eeuwen heen zullen uitoefenen.

Op 31 december 1598 verschijnt Evert Sebastiaensen samen met Henrick Jansz, beiden pannenbakkers, voor Jan Verweij Jacobsz, schout van Hondhorst buiten Woerden, en voor Jan Dirksz Scheij en Quirijn Pietersz die *buerluijden ende lantgenoten* zijn. Evert en Henrick bekennen een bedrag van 1500 Carolusgulden schuldig te zijn aan de weduwe van Thomas Pietersz, Jan Thomasz, de weeskinderen van Thomas Pietersz, en Arien Thomasz. Als onderpand geven zij een hypotheek op hun pannenbakkerij met drie morgen land (ca. 2,5 ha) buiten Woerden op het Oudeland *streckende eensdeel van de dijck ende eensdeel tot den Rijn tot Sgraverslote lantscheijdinge toe*.

Op 20 februari 1607 betalen Evert Bastiaensz en Heijnrick Jansz, pannenbakkers *aen 't santpat*, vijftig gulden, twaalf stuivers en acht penningen aan rente over het jaar 1600 aan de *bewesene huijsmeesters van de schamele weeskinderen binnen Wourden*.

Op 13 augustus 1610 zet Evert Bastijansen zijn handtekening onder een notariële acte die gaat over een financieel dispuut aangaande zoutpachtgelden. Daarin wordt aangetekend dat hij *oud omtrent twee ende veertich jaeren* is.

Op 12 februari 1611 verschijnt Evert Bastiaensz voor de Woerdense weesmeesters Jacob Huijgens de Hoogh en Dirck Jacobsz de Horn met als getuigen Willem Ariensz de Moeije en Gerrit Lourisz. De getuigen zijn voogden van Everts' kinderen die hun moeder Stijntje Corse hebben verloren. De vier weeskinderen zijn Bastiaen, Dirck, Jan en Heijndrick.

II. Heijndrijck Eeverssen Nop, geboren omstreeks 1610, *pannebacker*, overleden tussen 21 februari en 18 oktober 1660, trouwt omstreeks 1635 met N.N. (waarschijnlijk een dochter van Pieter van Cas(i)ant of van Arien Schijff), hertrouwt omstreeks 1640 met Merrichje Willems, overleden na 8

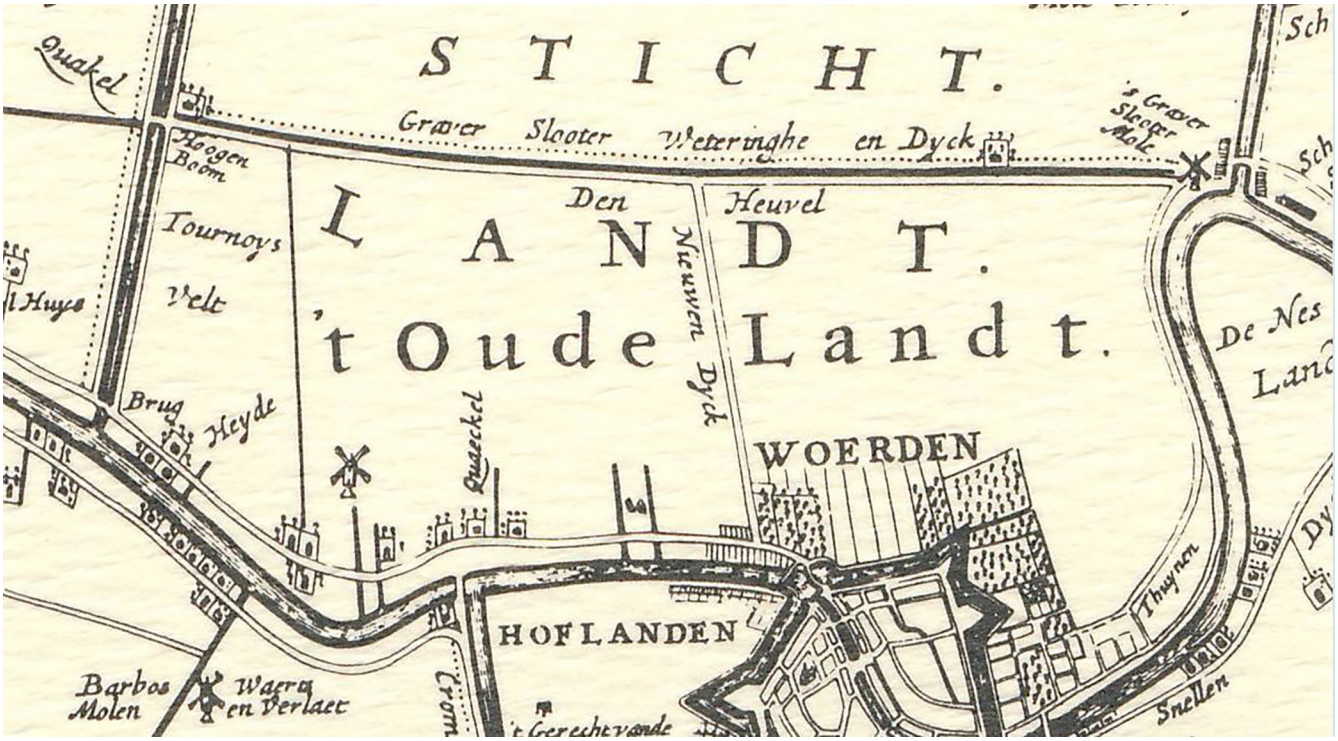

5. Uitsnede / Kaartboek van het Groot-Waterschap van Woerden 1670 (facsimile 1974; privé-collectie)

november 1676 (dan is zij nog getuige bij de doop van haar kleindochter Jannichje).

Op 25 maart 1655 huurt Heijndrijck Eeverssen, *pannebacker, seeckere pannebackerije ende tichelerije, staende ende gelegen op Honthorst onder de poorterije der voors. stede Woerden*. Voor 319 Carolusgulden koopt hij daarbij alle grond in de kuilen *aangehaelt* en al het gereedschap in het *gaende werck* te gebruiken.

III. Evert Hendricxsz Noppe, geboren omstreeks 1635, overleden voor 29 juni 1706, trouwt met Margje Jacobs, aangifte begraven Woerden 29 juni 1706.

Er is weinig bekend over Evert Noppe. Hij werkte hoogstwaarschijnlijk samen met Willem Robbertsz op de pannenbakkerij van Aelbert Cornelisz Selden. Zij zijn geregistreerd op een conceptlijst van 1672 als weerbare mannen voor *'t Oudelandt ende Tournoijsvelt*. Op die lijst staan vermoedelijk alleen pannenbakkers.[9]

Zijn halfbroer Willem Noppe en de echtgenoot van zijn halfzuster Stijntje, te weten Jan Claasz Camerick, ondertekenen bij de oprichting op 10 april 1687 de gildebrief *van 't Pan ende Steenbackers Gilde*.

IV. Heijndirck Evertse Noppe, geboren omstreeks 1670, pannenbakker, ouderling Evangelisch Lutherse Gemeente (1705), aangifte overlijden/begraven Woerden 23/26 mei 1736, ondertrouwt/trouwt Woerden 18 februari/6 maart 1701 met Heijltje Frans van 't Licht (ook wel Ligt), van Amsterdam, aangifte begraven Woerden 7 maart 1747.

Heijndirck Evertsz Noppe zet zijn merk naast zijn neef Heijndrik (Willemsz) Noppe (die ondertekent), samen met andere *Baasen van 't Pan, tichel en steenbakkersgilde der steede en poorterije van Woerden vergadert sijnde op den 28 feb. 1708 ten huise van Luijtje Snel*, onder een contract ter beperking van de productie *tot redres (= herstel) ende verbeteringe van de zoo drovige en vervallen negotie der pannen en bakken*.[10]

Bij de vernieuwing van de gildebrief op 4 juli 1724 bevinden zich onder de bazen Robertus van Dalen (deken), getrouwd met Catharina van Henegouwen die eerder getrouwd was met Heijndircks neef Heijndrick Noppe, Willem Gijsbertsz Plomp, getrouwd met Annetje Heijndircks Noppen, een zuster van Willem Noppe, en Gerrit Verbaan, getrouwd met Barbara van der Kats, de weduwe van Jacob Noppen, de broer van zijn neef Heijndrik Noppe. Jacob Noppen was mr. steen- en pannenbakker, oud-keurmeester van het pannenbakkersgilde en schepen van Barwoutswaarder en Bekenes.

Het voorgaande geeft de sterke familierelaties aan tussen de pannenbakkers. Met name in de zeventiende en achttiende eeuw lag hieraan een sociaaleconomisch doel ten grondslag. Via het huwelijk vond vaak bezitsoverdracht plaats en kon men naar positieverbetering streven. De liefde speelde maar een beperkte rol.

Het huwelijk was ook vaak sterk endogaam; dat wil zeggen dat men de nieuwe partner vond, zocht of *aangewezen* kreeg binnen een kring van familieleden, kennissen, sociaal gelijken en religieus gelijkgestemden. Ook trouwde een weduwe wel met de baas van haar overleden man. Zo'n sociaal en geografisch sterk endogame bevolkingsgroep werd gevormd door de pannenbakkers te Woerden (maar ook daarbuiten) die een dicht web van verwanten weefden.[11]

V. Eevert Noppen, gedoopt Woerden 9 oktober 1701, overleden/begraven (Jacobikerk) Utrecht 16 januari/1 februari 1745, ondertrouwt/trouwt Woerden/Utrecht 21 september/15 oktober 1727 met Annichje Willems van Spanje,

gedoopt Utrecht 16 april 1702, overleden/begraven (Jacobikerk) Utrecht 29 maart/13 april 1750, dochter van Willem Abrams van Spanje en Hillichje Frans van Suijlen.

Op 19 januari 1736 besluit het gerecht van Woerden op verzoek van Hendrik Evertsz Noppe een akte van indemniteit te verstrekken aan diens zoon Eevert Hendriksz Noppe, die al enige jaren aan de Rode Brug onder Utrecht woont en die vandaar naar Zuilen gaat verhuizen.[12] Eevert is vermoedelijk al voor zijn huwelijk vanuit Woerden naar Utrecht vertrokken. Zijn vertrek uit Woerden zal te maken hebben gehad met de verslechterende economische situatie voor de pannenbakkers in Woerden. Eevert werkte waarschijnlijk op de pannenbakkerij van *Van der Schroeff*, buiten de Weerdpoort in de nabijheid van de Rode Brug. Ongetwijfeld heeft hij zijn vrouw Annichje daar ontmoet; haar ouders woonden er toen Annichje werd geboren.

De Rode Brug was een brug over de Vecht buiten de Weerdpoort in de Hooge Landen nabij de *Cruijtmolen*, viel binnen een buurtschap onder het rechtsgebied van Utrecht en grensde aan het dorpje Zuilen. Zowel ten oosten als ten westen van de Vecht waren van oudsher ter hoogte van de Rode Brug steenbakkerijen en panovens gevestigd. In feite waren ze afhankelijk van de Stichtse klei.

VI. Henrik Noppen, gedoopt Utrecht 21 november 1730, arbeider steenfabriek, aangifte begraven (Jacobikerk) Utrecht 17 december 1788, ondertrouwt/trouwt Utrecht 9/28 april 1756 met Cornelia Vogel, gedoopt (oud-katholiek) Utrecht 3 november 1726, overleden/begraven (Jacobikerk) Utrecht 25 april/1 mei 1809, dochter van Geertruijd Vogel.

Hendrik is waarschijnlijk geboren in een van de huisjes op de pannenbakkerij van *Van der Schroeff* nabij de Rode Brug. Later woonde hij met vrouw en kinderen buiten de Weerdpoort, ook nabij de Rode Brug. Cornelia noemt zich bij haar huwelijk Cornelia van Schaik en later ook wel Kopermeijer; de naam van haar stiefvader.

VII. Adolf Noppen, gedoopt Utrecht (Jacobikerk) 10 september 1758, *journalier* (1813 = los werkman), overleden Utrecht 2 mei 1814, ondertrouwt/trouwt Utrecht (Catharijnekerk) 3/21 november 1786 met Lamberdina Rappers, gedoopt (rooms-katholiek) Culemborg 9 december 1766, *waster* (1824), *waschvrouw* (1824), overleden Utrecht 19 augustus 1847, dochter van Nikolaas Antonius Rapper en Petronilla Aben.

Adolf en zijn vrouw Lamberdina woonden tot 1810, net als Adolfs' ouders, buiten de Weerdpoort bij de Rode Brug. Bij de geboorte van hun dochter Antje in 1810 en bij overlijden van hun zoon Adolph in 1814 woonden ze buiten de Tolsteegpoort, wijk K. Waarschijnlijk werkte Adolf onder meer op de steenbakkerij op de buitenplaats *Rotsoord* langs de oostzijde van de Vaartsche Rijn buiten de zuidelijke stadspoorten. De naam Rotsoord heeft Adrian van Oort, de eigenaar van deze buitenplaats, hier zelf aan gegeven. Naast Rotsoord heeft Adrian nog twee huizen laten bouwen (of verbouwen) voor zijn beide andere zoons Johannes en Bernard die de naam *Rotswijk* en *Rotsenburg* meekregen.

VIII. Pieter Noppen, gedoopt Utrecht (Jacobikerk) 23 maart 1794, *steenbakkersknegt* (1824), werkman (1820, 1822, 1824, 1828, 1829, 1832, 1841), sjouwer (1826, 1835, 1837, 1839), arbeider (1863), overleden Utrecht 27 oktober 1872, trouwt Utrecht 20 oktober 1819 met Hendrikje van den Berg, geboren Zuilen/gedoopt Maarssen 16/30 augustus 1801, overleden Randwijk 16 november 1881, dochter van Leendert van den Berg en Aletta Agnieta Sluijk.

6. Kiepkarren met klei op een bak, bestemd voor de steenoven De Steenwaard, gehaald uit de kleiputten[13]

Pieter was als arbeider werkzaam op de steenbakkerij *Voorzorg* aan de Catharijnesingel (Sterrebos), vanaf 24 april 1840 eigendom van J. Gerlings en daarvoor van J.H. Cazius.[14] In de *Utrechtsche Courant* van 27 januari 1840 staat een advertentie waaruit de omvang van het fabriekscomplex blijkt: twee steenovens, schuren, terreinen, 18 *daggelderswoningen*, benevens een groot *herenhuis* met stal, koetshuis, tuinen en een koepel. De schuren waren deels turfschuren; de ovens werden met turf gestookt. Het gehele complex is op 24 april 1840 onderhands verkocht, voor 49.000 gulden, aan J. Gerlings. Bij de koop behoorde ook de *afgrifte* (recht van afgraven) van steen- en panaarde van bouwland gelegen *onder Catharijne en het Lijnpad* (achter de fabriek gelegen). Begin 1900 is dit complex verdwenen.

Pieter woonde in daggelderswoning nr. 202 en alle kinderen zijn waarschijnlijk op deze steenbakkerij geboren. Later woonde Pieter met zijn vrouw in een klein huisje in de Rijnsteeg buiten Tolsteeg.

Zijn kleinzoon Bastiaan (1853-1932) schrijft in een van zijn dagboekjes[7] dat hij rond 1862 met zijn opa van moeders kant (Bastiaan de Graaff) met de trekschuit vanuit Vianen naar Utrecht ging om grootvader Noppen te bezoeken die toen al in de Rijnsteeg woonde. Zij beklommen de Dom en gingen met grootmoeder naar het *Starrebos waar al die kanonnen stonden met een schildwacht er bij*. Daar vlakbij zagen zij voor het eerst *den spoorwagen voorbijgaan en toen hij ons passeerde, hielden wij ons aan het hek vast. Daar stond ook de steenoven waar grootvader Noppen gewerkt had, en waar ook zijn ooms nog werkten*.

We hebben het aan Bastiaan te danken dat wij weten dat Pieter Noppen *een klein, gemoedelijk mannetje was* en Hendrikje van den Berg *een lange, hartelijke vrouw*. Toen zij 50 jaar getrouwd waren (1869), leefden zij in behoeftige omstandigheden.

IX. Adolph Noppen, geboren Utrecht 18 maart 1820 (buiten de Tolsteegpoort), arbeider steenoven, steenbakker (1862), steenbakkersbaas (1866, 1875, 1880, 1883), steenbaas (1887), aannemer (1904), overleden Renkum 30 mei 1909,

trouwt Vianen 17 oktober 1850 met Anna de Graaff, geboren Vreeswijk 21 januari 1823, overleden Renkum 28 november 1907, dochter van Bastiaan de Graaf en Elisabeth Smits.

Adolph was o.a. arbeider op de steenoven van J.H. Kraamwinkel te Vianen (waar hun woning was ten tijde van hun huwelijk) en na 2 mei 1856 meesterknecht op de steenoven van M. Mijnlieff te Randwijk. Vandaar vertrokken zij op 5 januari 1891 naar Renkum.

Zijn zoon Bastiaan (1853-1932) beschrijft het zo in een van zijn dagboekjes[7]: ... *Mijn vader Adolph Noppen en mijne moeder Anna de Graaff woonden bij de Lekpoort op de Voorstraat op een hoek (Vianen). Mijne moeder had aldaar een kruideniers-winkel en mijn vader werkte op een steenoven aan de Lek. [...] Mijn vader, werkende op de fabriek der familie Mijnlieff, werd door een dier heeren aangesteld tot baas op eene door hem gekochte fabriek te Randwijk in Gelderland. Zoo doende doekte mijne moeder haar winkel op en ging de jonge baas met vrouw en kinderen en zijn huisboeltje op de Deventer boot die van Rotterdam langs Vianen naar Deventer voer. Het dorpje Randwijk ligt bij het Lekse veer en daar wilde de kapitein ons afzetten maar de fabriek waar wij moesten wezen, lag een uurtje verder bij het Renkumsche veer. Aldaar was toen nog geen aanlegplaats voor de rivierbooten. Daarom haalde mijn vader de kapitein over aan de steenoven op de Langeweerd, waar wij moesten wezen, aan te leggen. De zware kruigangen werden op de boot gelegd nadat deze aan de oeverpalen was gemeerd. De kruiers droegen het boeltje en ons aan wal en moeder en wij betrokken het mooie huis daar de baas in kwam te wonen* ...

X. Pieter Noppen, geboren Vianen 9 augustus 1851, arbeider (1875), steenbakkersbaas (1875, 1883, 1884, 1889, 1899), opzichter steenfabriek (1904), arbeider steenfabriek (1911), steenbaas (1918), landbouwer (1927), overleden Bennekom 26 augustus 1933, trouwt (1) Heeteren 14 januari 1875 met Wilhelmina Gerredina Aalberts, geboren Voorburg 4 juli 1850, overleden Renkum 9 juli 1903, dochter van Roelof Aalberts, tabaksplanter, en Nelletje van der Regt, trouwt (2) Zaandam 7 april 1904 met Jeltje Sikkes, geboren Hindelopen 18 november 1866, overleden Barneveld 6 december 1927, dochter van Hidde Jelles Sikkes, onbezoldigd rijkswachter te Hindelopen, en IJbeltje Breemer.

Pieter woonde kort na zijn huwelijk op de steenoven, adres B-122 te Wijk bij Duurstede, en vertrok op 25 januari 1883 met zijn vrouw, drie dochters en drie zonen naar Renkum, waar nog drie dochters en drie zonen werden geboren. Volgens familieoverlevering zouden de drie te Wijk bij Duurstede geboren zonen Roelof (1879), Pieter (1881) en Gerrit Noppen (1883) zijn verwekt door Koning Willem III. Roelof zou naar Argentinië of Amerika zijn vertrokken (of gestuurd) en nimmer gehuwd zijn geweest, Pieter zou in Amerika zijn doodgeschoten en Gerrit is overleden (1907) in het krankzinnigengesticht *Het Groot Graffel* bij Warnsveld. Omdat het bevolkingsregister van Renkum door oorlogshandelingen (1944) is verwoest (Renkum lag in de frontlinie), zijn helaas geen gegevens van vóór 1945 beschikbaar!

XI. Adolph Anton Noppen, geboren Elst 3 mei 1883, steenfabrieksbaas (1910), steenbaas (1920), fabrieksarbeider (1922), steenfabriekbaas (1911, 1927), steenfabrikant, overleden Ede 8 december 1948, trouwt Nijmegen 5 mei 1911 met Wilhelmina Hendrika van Eldik, geboren Echteld 30 januari 1887, dienstbode (1911), overleden Ede 17 december 1944, dochter van Berend Jan van Eldik, orgelmaker (1911), en Sara Elisabeth Budding.

In 1910 is Adolph Anton steenfabrieksbaas in Lathum.[15] Op 24 maart 1924 komt Adolph vanuit Elst naar Bahr (een buurtschap in Lathum); hij had voordien op steenovens te Losser en Elden gewerkt. Hij wordt de opvolger van steenbaas Lagerwey.[16] Hij vertrekt al in 1927 naar Rheden en wordt steenbaas bij Vos & Co op de *Steenwaard*.

Met het overlijden van Adolph Anton in 1948 is de lange beroepslijn tot een eind gekomen. Maar het begin zou wel eens eerder dan eind 1500 kunnen liggen. Gezien de sociaal en geografisch sterk endogame bevolkingsgroep van pannenbakkers in Woerden, zoals eerder aangestipt, mag je verwachten dat de voorouders van Evert Sebastiaensen ook pannenbakkers waren. <<

Noten

1. Bronzen groep van Ineke van Dijk, Gouda 1940: de zoon kneedt de klei en vader maakt de vorm af; een kwakel is een hoog bruggetje.
2. C.J.A. van Helvoort, *Hoofdstukken uit de geschiedenis van de stad Woerden,* Hilversum 1952, blz.184.
3. A. den Boer, *De kleine geschiedenis van Het Groene Hart, deel 12: Steen-en pannenbakkerijen,* Zwolle 2009.
4. H. van Oosterhoudt, *Zwoegen in de steenovens*, *Utrechts Nieuwsblad*, 3 oktober 1996.
5. Zie ook: M.J. Noppen, *Stichtse steenbakkerij, Een bijdrage tot de geschiedenis van deze tak van nijverheid in en om de stad Utrecht*, Utrecht 1986, aanwezig in de bibliotheek van het Gemeentearchief Utrecht.
6. A. van Rappard, *Arbeiders op de steenbakkerij Ruimzicht*, olieverf op doek, 183 x 300 cm, Gemeentemuseum Helmond, bruikleen Centraal Museum, Utrecht.
7. Zie voor Bastiaan in dit artikel ook generatie IX en X. Op bijna zeventigjarige leeftijd (1922) begint Bastiaan Noppen met zijn dagboekjes; zeer waarschijnlijk op basis van eerder geschreven dagboekjes en aantekeningen. Zijn teksten zijn aangevuld met anekdotes, verzinsels, gedichten, *sprokkelingen*, plaatjes, spotprenten, krantenknipsels, motto's, overpeinzingen, familiegegevens, dagboekjes, zijn verdiensten, enz.
8. Foto van het (verloren gegane) beeld van een steenkruister door Minca Bosch Reitz. Het beeld werd speciaal voor de Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid 1898 gemaakt en door de beeldhouwster aan de Tentoonstelling cadeau gedaan (fotograaf onbekend).
9. H.P. Noppen, *Weerbare mannen rondom Woerden, Heemtijdinghen 50*, 2014-4, blz.106-112.
10. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard (RHC), Woerden, Notulen der Vroedschap 1707-1727 / 28 februari 1708.
11. H. Knijff, *Knijff. Een familie van steen- en pannenbakkers, Heemtijdinghen 46,* 2012-3.
12. RHC Woerden ORA inv.nr. 128, akte nr. 46, 19 januari 1736.
13. Bron: www.irsociety.co.uk/Archives/25/Overseas_9_Holland.htm
14. M.N. Aket, Maandblad *Oud Utrecht*, 1950, blz. 49 e.v.
15. Concordantie Lathum en Giesbeek 1910: steenfabriekbaas huisnr. 26; in 1921 huisnr. G35. Door B. Bruins is een zogenaamde concordantie van de huisnummering gemaakt. Het betreft de periode 1826-1951. Behalve de opeenvolgende huisnummers zijn ook de namen en de beroepen van de hoofdbewoners uitgezocht. Bron: Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg.
16. G.B. Janssen *De steenfabriek De Bahrse Pol in honderd jaar,* Zevenaar (1882-1982).

PETRONELLA J.C. ELEMA

Onder de hoede van de diaconie: Brader in Noord- en Zuidbroek

1. De dorpen Noordbroek en Zuidbroek lagen aan de westelijke rand van het Oldambt, tegen de grens met het kwartier Fivelingo. Deze uitsnede is ontleend aan: F.J.J. von Reilly, OldAmbt oder die Alten-Aemter, nr. 639, in: Schauplatz der fünf Theile der Welt (Wenen 1789-1806). De algemene opinie dateert deze kaart in het jaar 1792.

De vergaderingen van de Zuidbroekster[1] diaconie in de laatste decennia van de achttiende eeuw zijn genotuleerd en die verslagen zijn zeker de moeite van het doorlezen waard. Maar toen ik dat deed – op zoek naar een geval van bijstandsverlening – kwam daar eigenlijk verrassend weinig interessants uit op dat gebied. Enkele, op zichzelf niet schokkende vermeldingen sprongen er niettemin uit en één daarvan betrof de weduwe van Albert Brader, wier dochter klaarblijkelijk door de diaconie was uitbesteed; aanvankelijk in een dienstje, maar dat was geen groot succes. En daarna werd het kind elders in de kost gedaan, want de moeder verwende het en nam het, ondanks het verbod van de diaconie, steeds weer in huis als het ergens wegliep …

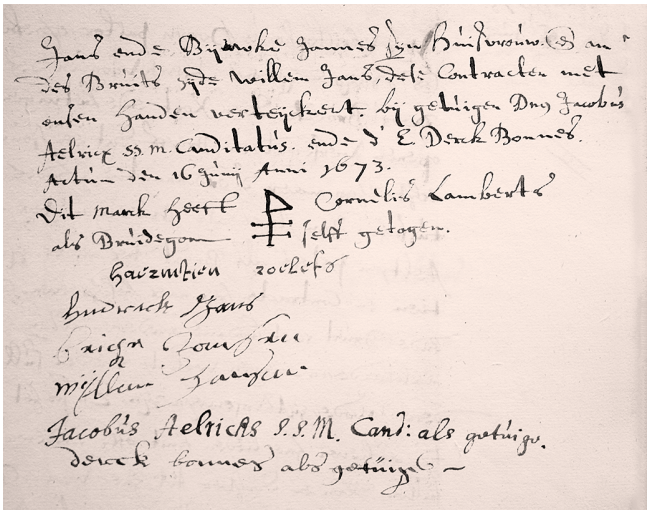

2. Handtekeningen van Hendrick Jans en zijn vrouw Bijwke Jannes onder een huwelijkscontract te Noordbroek op 16 juni 1673

Even afgezien van dit diep-menselijke drama werd mijn aandacht ook getrokken door het feit dat het gezin in kwestie een familienaam droeg: ze heetten Brader. Die naam komt in de doop- en trouwboeken niet voor: hierin dragen ze alleen een patroniem. In de diaconieverslagen wordt de familienaam echter wel gebruikt, en in het begraafboek, dat gebaseerd is op aantekeningen van de diaconie, ook. Zo bleek het mogelijk de registratie aan te vullen tot een compleet overzicht. Of althans bijna compleet, want niet alle overlijdens zijn gevonden. Het ziet er bovendien naar uit, dat er geen overlevende kleinkinderen zijn geweest.

Albert Brader

Maar wie was Albert Brader ofwel Albert Jans, de vader in dit gezin? Hij moest volgens de inschrijving van zijn huwelijk met Tietje Poppes, in 1756, afkomstig zijn van Zuidbroek, maar dáár vond ik geen geschikte kandidaat tussen de gedoopte kinderen. In die fase dook de heer A. van der Laan te Heiloo voor mij een Jan Hindriks Braader uit Noordbroek op. Die – inderdaad – een zoon Albert had. Nu ja, Noordbroek, Zuidbroek: ik kon daar niet mee zitten en adopteerde de suggestie met graagte. Wat toen niet meer klopte, was de vernoeming. De namen van de kinderen van Albert en Tietje kwamen òf van moederszijde (Oktje en Poppo), òf waren niet thuis te brengen (Anje). Een vernoeming naar de veronderstelde ouders van de man – Jan Hindriks en Thije Jans – was nergens te bekennen.
Aangezien de desbetreffende Albert in 1756 al aardig naar de veertig liep, postuleerde ik een eerder huwelijk van hem. En waarlijk: in de trouwboeken vond ik niets, maar uit een echtpaar Albert Jans en Trijntje Jurjens zag ik, tussen 1741 en 1752, vier kinderen gedoopt, onder wie een Thieje, Jan en Hindrik! Probleem opgelost.

Fragmentgenealogie

I. Hendrick Janssen, van Noordbroek, ondertrouwt Loppersum 21 juni 1669 Bijuwke [Bijwe] Jansen, wonende te Loppersum, mogelijk (maar niet zeker) gedoopt Loppersum 24 juli 1635 als dochter van de korvenmaker Jan Frits; Biwe kan later (Noordbroek 22 november 1685) zijn hertrouwd met Joest Jans.

Het lijkt erop dat zij identiek zijn aan Henrick Jans en Bijwke Jannes, die te Noordbroek op 16 juni 1673 – als enigen – getuigden voor de bruidegom Cornelis Lambers bij diens huwelijk met Harmtjen Roeleffs.[2] Jammer genoeg werd niet vermeld in welke hoedanigheid zij aanwezig waren. Ze ondertekenden beiden.

Uit dit huwelijk:
1. Anna Hindricks, gedoopt Noordbroek 16 april 1672.
2. Anna Hindricks, gedoopt Noordbroek 15 maart 1674.
3. Jan Hindricks, gedoopt Noordbroek 15 oktober 1676, volgt II.
4. Aijoldt Hindricks, gedoopt Noordbroek 11 januari 1680 (zoon van Henrick Jans opt Veen en Bijwe), trouwt Zuidbroek 19 februari 1702 Grietje Jans, van Noordbroek.
   Uit dit huwelijk:
   a. Bijwe Aijlts, gedoopt Noordbroek 9 mei 1703, begraven Zuidbroek 9 april 1781, als weduwe, nalatende drie zonen, een dochter en kleinkinderen, trouwt Zuidbroek 10 november 1726 Daniel Jacobs, wonende te Zuidbroek.
      Uit dit huwelijk, geboren tussen 1727 en 1744 (allen onder Zuidbroek): Heijl, Jacob, Aeijolt, Heiltje, Aeite, Grietje, Hindrik, Aeite en Jan.
   b. Hindrik Aijlts, gedoopt Noordbroek 2 augustus 1705.
   c. Jan Aijlts, gedoopt Noordbroek 1 mei 1712.
   d. Harm Aijlts, gedoopt Noordbroek 20 november 1718, trouwt (1) Zuidbroek 13 oktober 1743 Haike Reints, wonende Tussenloegen, eerder gehuwd met Peter Peters, trouwt (2) Zuidbroek 18 oktober 1766 Harmke Engels, van Hellum.
      Uit het eerste huwelijk, geboren tussen 1744 en 1749, allen te Zuidbroek: Aijelt, Grietje en Jan.
      Uit het tweede huwelijk, geboren tussen 1767 en 1772, allen te Zuidbroek: Engel, Hindrik en Geertjen.
   e. Grietjen Aijlts, gedoopt Noordbroek 8 september 1720.

II. Jan Hindriks [Braader], gedoopt Noordbroek 15 oktober 1676, trouwt Noordbroek 23 oktober 1698 Thije Jans van Noordbroek, mogelijk gedoopt Winschoten 10 november 1676 als dochter van Jan Geerts en Jantjen Alberts.

De familienaam Braader werd weinig gebruikt. Ik signaleerde hem bij de doop van de zoon Jochum begin 1712 en ook toen Jan Hindricks Braader eind 1711 voorkwam als neutrale getuige bij een huwelijkscontract in Noordbroek.[3] Hij ondertekende dat huwelijkscontract overigens niet, doch zette een ingewikkeld huismerk.

Uit dit huwelijk:
1. Bijwe Jans, gedoopt Noordbroek 26 november 1699.

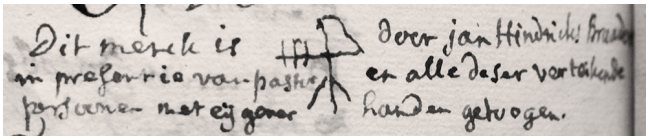

3. Handmerk van Jan Hindericks Braader, onder een huwelijkscontract in Noordbroek van 20 november 1711

2. Jantjen Jans, gedoopt Noordbroek 28 mei 1702.
3. Hindrik Jans, gedoopt Noordbroek 26 oktober 1704.
4. Derckjen Jans, gedoopt Noordbroek 25 september 1707.
5. Jan Jans, gedoopt Noordbroek 3 februari 1709 (tweeling).
6. Anje Jans, gedoopt Noordbroek 3 februari 1709 (tweeling).
7. Jochum Jans, gedoopt Noordbroek 14 februari 1712.
8. Aeltjen Jans, gedoopt Noordbroek 24 juni 1714 (tweeling).
9. Albert Jans, gedoopt Noordbroek 24 juni 1714 (tweeling).
10. Aaltjen Jans, gedoopt Noordbroek 21 juni 1716.
11. Albert Jans, gedoopt Noordbroek 16 januari 1718, volgt III.

III. Albert Jans [Brader], gedoopt Noordbroek 16 januari 1718, bij zijn huwelijk van Zuidbroek, overleden voor 1781, trouwt (1) circa 1740 (huwelijk niet gevonden) Trijntjen Jurjens, trouwt (2) Zuidbroek 6 juni 1756 Tietje Poppens, van Noordbroek, begraven Zuidbroek (als Tietje Braders, onder de diaconie) 14 januari 1790, dochter van Poppo Hindricks en Ockjen Jans.

Jammer genoeg zijn de gegevens met betrekking tot het eerste huwelijk nergens gevonden. Ook is er in of omstreeks 1756 geen boedelinventaris gesignaleerd. Die had eigenlijk wel opgemaakt moeten zijn, maar in die periode woonde Albert Jans in Sappemeer, en rond die tijd zijn in het Gorecht[4] nauwelijks inventarissen overgeleverd.
Tietje Poppens kwam bij haar huwelijk van Noordbroek. Haar doop trof ik niet aan, maar zij was ongetwijfeld een, waarschijnlijk jongere dochter van de in 1724 gehuwde Poppo Hindricks [Poppe Knopemaker] en Ockjen Jans, die van 1725 tot 1729 kinderen te Noordbroek lieten dopen met de namen Elisabeth, Ida en Hindrick.
Ik trof de familie in de diaconie-vergaderingen van Zuidbroek voor de eerste maal aan op 25 mei 1779, toen werd toegestaan dat *de huisvrouw van Salze* het dienstverband met haar dienstmeisje Anje Alberts Brader mocht verbreken *omdat het kind geen vermogens had om haar werk te doen*.[5] De diaconie besteedde haar daarop elders uit, naar we mogen aannemen. Twee jaar later – op 29 mei 1781 – verzocht Tietje Poppes, Albert Braders weduwe, bij de diaconie om bijstand *dewijl haar kind van de Meden wederom was te huis gekomen*. Die bijstand kreeg ze, maar de diakenen namen zich voor het kind zo spoedig mogelijk elders in de kost te besteden *dewijl het zeer noodzaakelijk is dat het kind van de moeder, die het zeer bederft, hoe eer hoe liever worde afgenomen*.[6] Toen kreeg de moeder bovendien de aanzegging, dat ze – mocht haar kind later opnieuw weglopen – het nooit meer in huis zou mogen opnemen, en dat zij dan ook niet financieel gesteund zou worden.

Nadat Anje (gezien de voorgeschiedenis mogen we wel aannemen dat het hier om Anje ging, al werd haar naam niet genoemd; als haar oudere zuster was blijven leven, was die toen zeker al zelfstandig geweest) tot mei 1782 bij Jurjen Kaspers voor de kost werd besteed, was ze vier weken later alweer terug[7]. De moeder vroeg niettemin om bijstand voor haar, die volgens afspraak werd geweigerd, maar ze kreeg wekelijks wel een brood en vier stuivers *wegens haar zoontje dat bij haar besteed is*.[8] Wie kan dat zoontje geweest zijn? De enige zoon van Tietje Poppes die we kennen was Poppe Alberts, maar die was reeds in 1762 geboren en toen bijna 20, dus allang geen kind meer. Het is mogelijk dat de diaconie een ander weeskind bij haar had besteed, maar er staat *haar zoontje* en niet *het zoontje* of iets vergelijkbaars.

Daarna werd het enkele jaren rustig inzake Tietje en haar gezin. Maar begin 1789 bleek dat *Anje Alberts Brader haar moeders goed wegdraagt en alles in stukken slaat en voor geene vermaning vatbaar is*.[9] De diaconie probeerde bij de drost gedaan te krijgen om haar in het tuchthuis te plaatsen. De drost daarentegen nam de zaak wat laconieker op. Hij beloofde haar te ontbieden en ten strengste te vermanen.[10] Het verzoek tot plaatsing in het tuchthuis werd die zomer nog eens herhaald, doch in de herfst van dat jaar werd gemeld dat Anje *begint zig te beteren en arbeidt wederom op de touwslagersbaan*.[11]
In januari 1790 overleed Anje's moeder, twee maanden daarna haar broer Poppe. En in de zomer van 1790 trouwde Anje.

Uit het eerste huwelijk:
1. Thiechien Alberts, gedoopt Noordbroek 7 mei 1741.
2. Jurjen Alberts, geboren Tusschenbruggen 20 februari, gedoopt Zuidbroek 23 februari 1744.
3. Jan Alberts, gedoopt Sappemeer 15 oktober 1747.
4. Hindrik Alberts, gedoopt Sappemeer 23 april 1752.

Uit het tweede huwelijk:
5. Oktje Alberts, gedoopt Sappemeer 22 januari 1758, later niet teruggevonden.

Aanvankelijk werd verondersteld dat zij gehuwd was met de kleermaker Heike [Haijke, Eike, etc.] Wierts Eikenhout of Eikenholt (1743-1812). Ze zou dan wel erg jong getrouwd zijn, want dit huwelijk vond plaats te Hoogezand op 21 mei 1775. Deze Okkien Alberts droeg echter de familienaam Boon en volgens haar overlijdensakte was zij toen 80 jaar. Ze stierf in Martenshoek op 3 maart 1823. Het bleek dat zij gedoopt was Hoogezand 7 oktober 1742 als dochter van Albert Boon en Geesje Tebbes. Zij was dus een toevallige naamgenote.

6. Poppe Alberts, geboren Borgercompagnie 24 januari, gedoopt Zuidbroek 31 januari 1762, volgt IV.
7. Anje Alberts [Braders], geboren Borgercompagnie 18 oktober, gedoopt Zuidbroek 30 november 1766, overleden Muntendam (gemeente Zuidbroek, oud 65 jaar, als *Anje Everts Braders, gealimenteerd geweest*) 10 december 1826, ondertrouwt Zuidbroek en Veendam, trouwt Zuidbroek 6 juni 1790 Jan Siwerts, van Winschoten, mogelijk

gedoopt aldaar 6 oktober 1748 als zoon van Sivert Harms en Marieke Jans, touwslagersknecht (vermeldingen 1803, 1826), overlijden niet gevonden, doch voor 1827.

Zoals boven vermeld is, werkte Anje op de touwslagersbaan te Veendam. Er lijkt wel iets mis geweest te zijn met haar. Misschien was ze manisch-depressief? In het voorjaar van 1793 kwam er een brief van de Veendammer touwslager binnen dat Anje al een week niet op de baan was verschenen, overal rondliep en zowel de touwslagersbaas als de diakenen uitschold en belasterde.[12] De diaconie probeerde nogmaals de drost te overtuigen *om dit onverbeterlijk mensch in het tuchthuis te mogen brengen om daar de kost te verdienen*. De drost antwoordde – twee maanden later – dat het tuchthuis bestemd was voor misdadigers en geen verbeterhuis was. Hij wilde haar wel informeel doen straffen, maar inmiddels gedroeg ze zich weer wat beter.[13] Daarna was het weer enige tijd rustig, maar vanaf 1800 vroegen Anje en haar man – ook een touwslagersknecht – herhaaldelijk om ondersteuning.[14] Ze kregen regelmatig brood, 's winters wel eens elf stuivers voor turf, soms hulp bij het vinden van onderdak en in sommige perioden wekelijks een aantal stuivers. De diaconie bleef overwegen: soms kregen ze het gevraagde, soms niet, soms pas na verloop van tijd. En de broeders diakenen noteerden ronduit dat Jan en Anje nog niet oud waren, dat ze niet wilden oppassen, dat ze tot werken moesten worden aangemaand en dat ze te lui waren om te werken. Bij Anje's overlijden, in het huis no. 166 te Muntendam, was zij 65 jaar en *gealimenteerd geweest*. Zij was toen weduwe van de touwslagersknecht Jan Sieverts, doch ik heb zijn overlijden niet aangetroffen.
Uit dit huwelijk heb ik ook geen kinderen gevonden.

IV. Poppe Alberts [Brader], geboren Borgercompagnie 24 januari, gedoopt Zuidbroek 31 januari 1762, begraven Zuidbroek, als Poppo Brader *onder de diaconie* op 10 maart 1790, ondertrouwt Meeden 21 december 1787, trouwt Zuidbroek 13 januari 1788 Esse Jans, geboren Duurkenakker, vermoedelijk geboren/gedoopt Meeden 26 november/28 november 1756 (in dat geval was zij een dochter van Jan Berents en Aaltjen Geerts), overlijden niet gevonden (na 11 mei 1802 en mogelijk na 11 juni 1803); zij hertrouwt *(als Esse Jans, van Muntendam, wed. Poppe Alberts)* Zuidbroek 3 september 1797 Berend Tjapkes, bij zijn huwelijk van Muntendam, geboren/gedoopt Zuidbroek 19 maart/21 maart 1717, overleden Zuidbroek 30 juli 1801 nalatende zijn vrouw, zoon van Tiapko Jans en Fennichjen Geerts; hij trouwde eerder Zuidbroek 6 september 1739 Stijntje Derks.

Esse Jans had òf een jong kind, òf was hoogzwanger toen haar man overleed. Haar kind werd op 15 april 1790 begraven, vijf weken na de vader. Een doop vond ik niet. Eind maart was Esse Jans, weduwe van Poppo Braders al door de diaconie geaccepteerd met het oog op onderstand, welke uitbetaling overigens voor de helft voor rekening van de diaconie van Meeden kwam.[15]
Zij liet later nog dopen:
Aaltje [Jans], geboren/gedoopt Zuidbroek 2 februari/26 oktober 1794, overlijden niet gevonden.

De doop van Esse Jans, die bij haar huwelijk van Duurkenakker kwam en later deels door de diaconie van Meeden bedeeld moest worden, moest worden gereconstrueerd. In het doopboek zijn de namen van de ouders onleesbaar geworden; alleen het patroniem van de moeder valt nog te ontcijferen. Het zullen waarschijnlijk Jan Berents en Aaltjen Geerts zijn geweest, die in 1753 te Meeden huwden. Ook de vernoeming van Esse's dochter Aaltje klopt dan.
Esse's tweede man, Berent Tjapkes, was véél ouder dan zij. Samen kochten ze in 1799 twee akkers en een streepje bouwland te Muntendam, voor ƒ 185.[16] Na het overlijden van Berent Tjapkes werd het prompt weer verkocht, nu met de behuizing, voor ƒ 430.[17] De verkopers waren Haiko Fokkes, mede namens de overige erfgenamen van zijn vader [sic] Berent Tjapkes en voor de diaconie van de stad Groningen, die zijn zuster Tetje Berents bedeelde en Esse Jans, de weduwe. Dat is inderdaad correct: Haike was gehuwd met Grietje Berends, en Berent was dus zijn schoonvader geweest. De erfgenamen in kwestie waren dan de kinderen van Berent Tjapkes en Stijntje Derks.
Weer een jaar later verkochten de diakenen van Zuidbroek en Muntendam, alsmede hun collega's van Meeden, aan Conraad Seip en Feike Jacobs voor slechts ƒ 81 een behuizing te Muntendam de huisplaats en een tuin of akkertje, (laatst) bewoond door Esse Jans, die door hen gealimenteerd was of werd.[18] Omdat het overlijden van Esse niet gevonden is, en de formulering niet geheel eenduidig is, blijft het onzeker of Esse in het voorafgaande jaar was gestorven, of dat de diaconie haar huis verkocht teneinde haar elders onder te brengen.

Uit dit huwelijk:
1. *Poppo Braders kind*, begraven Zuidbroek *onder de diaconie* 15 april 1790. <<

Afkortingen
GrA Groninger Archieven
RA Rechterlijk Archief

Noten
1. 'Zuidbroekster' is de lokale (en ook algemeen-Groningse) aanduiding van personen en zaken die op het dorp Zuidbroek betrekking hebben. Het correspondeert met 'Zuidbroeker' of 'Zuidbroeks', maar die vormen zal men in Groningen niet snel horen.
2. GrA, RA Oldambt [tg. 831], inv.nr. 7194 (oud nr. V ij 10) (16 juni 1673).
3. GrA, RA Oldambt [tg. 831], inv.nr. 7196 (oud nr. V ij 12) (20 november 1711).
4. Het 'Gorecht' (later ook wel: het 'Gerecht van Selwerd') was het rechtsgebied rond de stad Groningen dat onder de jurisdictie van de stad viel. Primair bestond het uit de latere gemeenten Groningen, Haren en Hoogezand-Sappemeer.
5. GrA, Nederlands Hervormde Gemeente Zuidbroek, Diaconie [339] inv.nr. 34.
6. GrA, Ibidem, 16 juni 1781.
7. GrA, Ibidem, 31 juli en 28 augustus 1781.
8. GrA, Ibidem, 25 september 1781.
9. GrA, Ibidem, 31 maart 1789.
10. GrA, Ibidem, 26 mei 1789.
11. GrA, Ibidem, 28 juli, resp. 27 oktober 1789.
12. GrA, Ibidem, 26 maart 1793.
13. GrA, Ibidem, 28 mei 1793.
14. GrA, Ibidem, 28 januari 1800, 24 juni 1800, 30 december 1800, 27 januari 1801, 23 februari 1802, 22 februari 1803, 28 juni 1803, 28 augustus 1803, 25 oktober 1803, 30 januari 1804, 28 februari 1804.
15. GrA, Ibidem, 30 mei 1790.
16. GrA, RA Oldambt, inv.nr. 7446 (oud nr. V x 28) (21 mei 1799).
17. GrA, RA Oldambt, inv.nr. 7447 (oud nr. V x 29) (11 mei 1802).
18. GrA, RA Oldambt, inv.nr. 7447 (oud nr. V x 29) (11 juni 1803).

HANS NAGTEGAAL EN HENK MORIEN

Herkomst familiewapen van het Amsterdamse geslacht Backer

Bovenstaand wapen behoort toe aan het Amsterdamse geslacht Backer. Bij K.B. d.d. 16 september 1815, werd als eerste van het geslacht Backer vermeld mr. Cornelis Backer, geboren Amsterdam 13 april 1766, jurist, kerkmeester Nieuwe Walenkerk 1782, stadssecretaris 1786-1795, kapitein burgerij 1787-1795, deelgenoot assurantiefirma De Neufville-Brants & Co. en effectenhandel Gebroeders De Lange en Pluym-Backers, overleden Amsterdam 23 februari 1819, verheven in de Nederlandse adel.[1]

Beschrijving: doorsneden: A in zilver een uitkomende rode leeuw, houdend met beide voorpoten een gouden bol; B in rood een zilveren linkerschuinbalk, gaande van de rechter benedenhoek naar rechts van de linkerbovenhoek. *Helmteken*: de leeuw van het schild uitkomend. *Dekkleden*: rood, gevoerd van zilver.[1, 2]

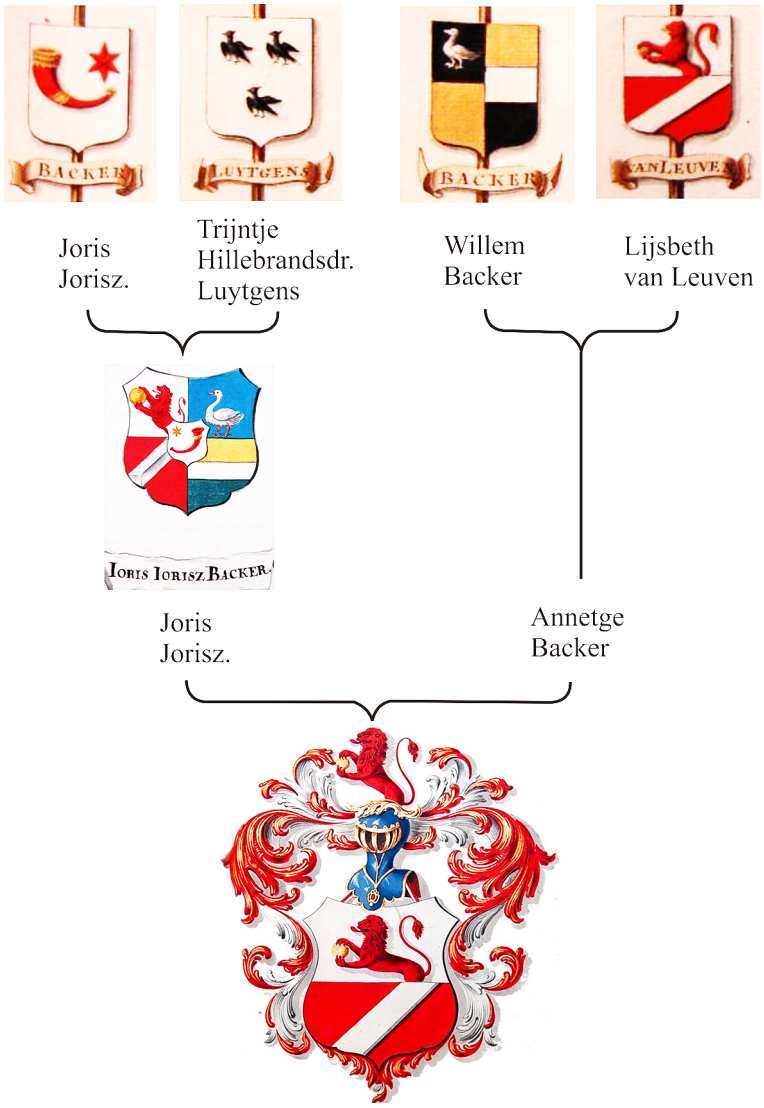

Willem Backer

Een aantal jaren geleden kreeg Hans Nagtegaal toestemming om alle heraldische wapens op het stadsarchief van Amsterdam te fotograferen. In het dossier van het Amsterdamse geslacht Backer[3] waren bij de oudste drie generaties van de genealogie Backer opmerkelijke verschillen in de wapens die niet met de gebruikelijke heraldische regels verklaard konden worden. De verklaring van het probleem was te vinden in een ander wapenboek zonder titel en auteur, geschonken door de heer Van Asch van Wijck, waar de kwartierwapens van Backer waren afgebeeld.[4] Door de kwartierwapens van Backer in de vorm van een kwartierstaat te plaatsen werd duidelijk wat er heeft plaats gevonden.

I

1. Willem Backer, geboren Amsterdam 6 januari 1608, gedoopt Amsterdam (Oude Kerk) 8 januari 1608, ingeschreven als student te Leiden 18 mei 1626 en Sienna 31 januari 1634, secretaris 1638-1654, hoofdingeland De Beemster 1651-1686, schepen van Amsterdam 1651, 1655, 1670-1671, ontslagen door de stadhouder 1672, kapitein der burgerij 1656-1657, commissaris Bank van Lening 1656, raad in de vroedschap 1670-1672 legde in 1670 de eed op 'Eeuwig Edict', raad ter admiraliteit van Zeeland 1657-1670, zijn vermogen in 1674 was f 110.000, woonde aan de 'Coninxgracht', de Binnen Amstel 1647, eigenaar van de hofstede 'Buitenzorg' onder Ouder-Amstel, overleden Amsterdam 20 juli 1686, begraven ald. (Oude Kerk) 25 juli 1686. Hij trouwt Amsterdam 1 oktober 1641 (aangetekend 6 september 1641) jvr. Elisabeth Bas, gezegd de Jonge, geboren Amsterdam 21 maart 1619, overleden aldaar 11 december 1680, dochter van dr. Dirk Bas, ridder, raad, schepen en burgemeester van Amsterdam, ambassadeur, bewindhebber V.O.C. enz., en zijn tweede vrouw Margaretha (Grietje) Snoeck.[5,6,7]

II

2. Joris Jorisz alias Roodhoorn genaamd Backer, geboren Amsterdam 15 augustus 1568, stokviskoper, legde f 15.000 in bij de V.O.C. kamer Amsterdam 1602, regent burgerweeshuis 1595, schepen 1597, 1599, 1600, 1601, 1605, 1607, 1612, 1613, 1615, 1617, 1618, 1620, raad in de vroedschap 1600-1621 (na de dood van zijn broer)[8], thesaurier 1600 en 1608-1611, rekenmeester 1604, 1606, commissaris Wisselbank van Amsterdam 1616, kapitein burgerij 1621, woonde

aan de Nieuwendijk in 'de Rode Hoorn' (nr. 35) 1592, eigenaar van Prins Hendrikkade nr. 25, en vestigde zich met zijn vrouw bij de oude Haarlemmersluis in 'De Rave' en later aan de West-Friese korenmarkt, eigenaar van de hofstede 'Rustenburgh' aan de Amsteldijk, overleden Amsterdam 7 juni 1621, begraven aldaar 11 juni 1621.[9] Ook zijn broer Cornelis wordt genoemd Cornelis Jorisz alias Roodhoorn. Hij trouwt Amsterdam 5 juli 1592:

3. Annetge Willem Backersdr, geboren Amsterdam 10 februari 1574, haar vermogen was 100.000 gulden in 1631, overleden aldaar 22 juni 1639.

III

4. Joris Jorisz, geboren Amsterdam 1529/30, woonde in het door zijn grootvader (Cornelis Jorisz) gekochte huis 'in den Rooden Hoorn',[10] haringkoper, overleden Amsterdam 23 november 1580, zoon van Joris Cornelisz en Lijsbet Jansdr. Hij trouwt Amsterdam (Nieuwe kerk) 15 januari 1557:[11]
5. Trijntje Hillebrandsdr, geboren 1532, overleden 6 mei 1580, dochter van Hillebrants Luytsz en Aecht Geritsdr van Hoorn.
6. Willem Willemsz Backer alias rijcken Backertgen, geboren Amsterdam 1528,[12] week in 1567 uit naar Emden, veroordeeld door de Raad van Beroerten 1 september 1568, overleden Amsterdam 18 maart 1575, zoon van Willem Backer Syvertsz (1499-1536) en Gheerte Jan Oomendr (1497-1592), de familie was geïnteresseerd in de beweging der sacramentariërs en later de doopsgezinden.[13,14] Hij trouwt Amsterdam 16 september 1564:
7. Lijsbeth van Leuven Hansdr, geboren Amsterdam 1543, regentes Burgerweeshuis, was aanwezig bij het huwelijk van haar dochter Annetje in 1592, overleden Amsterdam 8 augustus 1625, begraven Amsterdam 11 augustus 1625, dochter van Johan (Hans) van Leuven (welke om geloofsredenen in ballingschap trok) en Anna Karstens; er is een schilderij van haar gedateerd 1559 van een onbekende schilder; Lijsbeth stamt uit een adellijk Brabants geslacht.[15,16]

Bij de wapens van de beide Joris Jorisz staat Backer vermeld, die toevoeging moet van latere datum zijn want tijdens hun leven werden zij met hun patroniem of als alias Roodhoorn vermeld.

Joris Jorisz (nr. 2) voerde als wapen: gevierendeeld: I in zilver een uitkomede rode leeuw, houdende met beide voorpoten een gouden bol; II in blauw een zilveren zwaan, rood gesnaveld en gepoot; III in rood een zilveren een iets verhoogde linkerschuinbalk; IV doorsneden van goud en zeegroen-achtig en over de snijlijn een zilveren balk. Hartschild: in zilver een omgekeerde rode posthoorn, goud beslagen vergezeld rechtsboven van een gouden ster.[5]
Joris Jorisz was met een vermogende vrouw getrouwd en heeft de wapens van zijn schoonouders in zijn wapen geplaatst zonder de regels van de heraldiek in acht te nemen.

Joris Jorisz (nr. 4) voerde als wapen: in zilver een rode posthoorn, goud beslagen, geopend en gemond vergezeld linksboven van een rode ster.[17] Waarschijnlijk ontworpen naar de naam van zijn huis 'in de Rooden Hoorn'.

Heraldische opmerkingen:
- Het is niet gebruikelijk de wapens van de schoonouders in je wapen op te nemen.
- Het wapen van de schoonvader had heraldisch rechts moeten staan en van de moeder heraldisch links.
- Bij zijn schoonvader was kwartier I zwart met een zilveren zwaan, bij Joris II blauw met een zilveren zwaan, rood gesnaveld en gepoot.
- Bij zijn schoonvader was de onderhelft van kwartier IV zwart, bij Joris zeegroen.
- Hartschilden worden geplaatst als er sprake is van een heerlijkheid. Daar is hier geen sprake van.
- Mogelijk heeft Joris als breuk de posthoorn omgewend en niet goud geopend en gemond.
- Ook de ster is van rood naar goud gegaan, dus metaal op metaal.

Klaarblijkelijk had Joris Jorisz wel belangstelling voor de uitingen van heraldiek, maar heeft te weinig kennis gehad van de grondbeginselen. De zeventien kinderen van Joris Jorisz gaan zich Backer noemen naar hun vermogende grootvader aan moeders kant en zijn het wapen gaan voeren van Lijsbet van Leuve(n), hun grootmoeder aan moeders kant.[18,19]
Volgens de heraldische regels na 1600 vererfden wapens in principe in mannelijke lijn. In de vijftiende en zestiende eeuw werd daar regelmatig van afgeweken. Dit is een mooi voorbeeld daarvan. <<

Bronnen en literatuur

1. 'Backer' in: Nederland's Adelsboek, jrg. 79 (1988), 173.
2. J.B. Rietstap, Wapenboek van den Nederlandschen Adel, pl. 7.
3. S.A. Amsterdam, nr. toegang 172, bestanddeel 51, Archief van de familie Backer en aanverwante families.
4. S.A. Amsterdam, Wapenboek zonder titel en auteur, geschonken door Van Asch van Wijck, nr. 5015.
5. S.A.C. Dudok van Heel, Van Amsterdamse burgers tot Europese aristocraten (2008), blz. 914.
6. J.E.G. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën', Genealogie Backer en het Geslacht Bas Backer; in: Heraldieke Bibliotheek, 1874, blz. 54, 141.
7. Backer; in: Nederland's Patriciaat, jrg. 6 (1915), blz. 22.
8. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1873, blz. 231.
9. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1874, blz. 138.
10. H.J. Koenen, Amsterdamse Ooms; in: De Nederlandsche Leeuw, jrg. 14 (1896), kol. 133. En Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1874, blz. 100.
11. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1874, blz. 100.
12. Biografisch woordenboek, deel 6, blz. 59.
13. S.A.C. Dudok van Heel, Van Amsterdamse burgers tot Europese aristocraten (2008), blz. 914.
14. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën': Heraldieke Bibliotheek, 1873, blz. 231.
15. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1874, blz. 101.
16. Backer van Leeuwen, 'Amsterdamse Regeringsfamiliën'; in: Heraldieke Bibliotheek, 1873, blz. 231.
17. S.A. Amsterdam, nr. toegang 172, bestanddeel 51, Archief van de familie Backer en aanverwante families.
18. R.T. Muschart, Gevraagde wapens; in: De Nederlandsche Leeuw, jrg. 34 (1916), kol. 159.
19. P. van Eeghen, Tentoonstelling 'Backer Stichting' te Amsterdam; in: De Nederlandsche Leeuw, jrg. 68 (1951), kol. 187.

MAARTEN KRIPS

Antwoord op een vraag in Gens Nostra van 1948

Het huwelijk van Jan Langenaken en Margaretha Schram gevonden

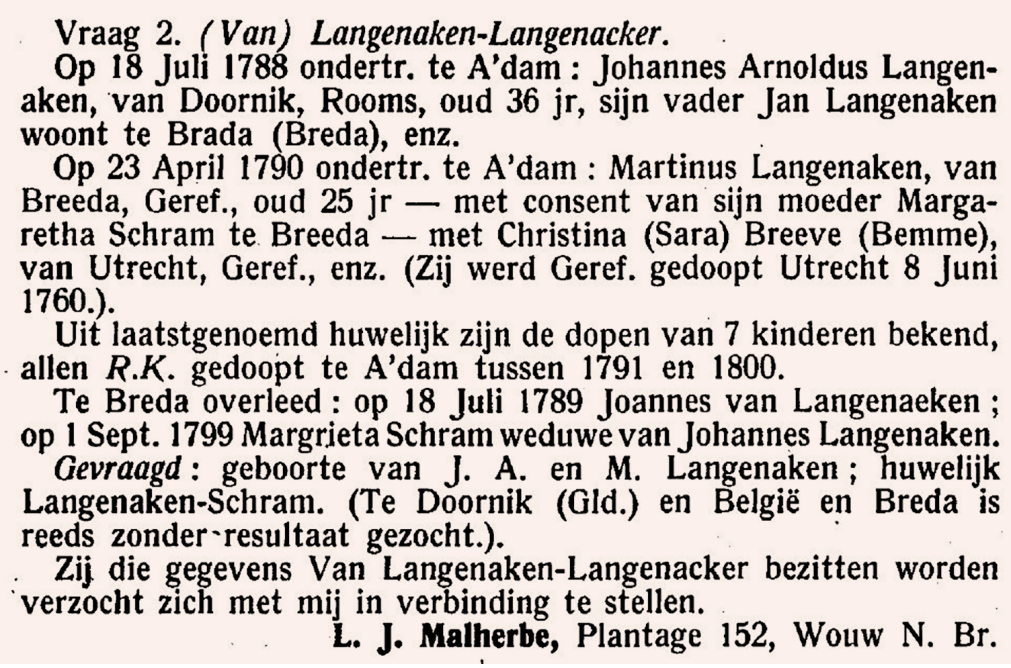

Vraag 2. *(Van) Langenaken-Langenacker.*
Op 18 Juli 1788 ondertr. te A'dam : Johannes Arnoldus Langenaken, van Doornik, Rooms, oud 36 jr, sijn vader Jan Langenaken woont te Brada (Breda), enz.
Op 23 April 1790 ondertr. te A'dam : Martinus Langenaken, van Breeda, Geref., oud 25 jr — met consent van sijn moeder Margaretha Schram te Breeda — met Christina (Sara) Breeve (Bemme), van Utrecht, Geref., enz. (Zij werd Geref. gedoopt Utrecht 8 Juni 1760.).
Uit laatstgenoemd huwelijk zijn de dopen van 7 kinderen bekend, allen *R.K.* gedoopt te A'dam tussen 1791 en 1800.
Te Breda overleed : op 18 Juli 1789 Joannes van Langenaeken ; op 1 Sept. 1799 Margrieta Schram weduwe van Johannes Langenaken.
Gevraagd : geboorte van J. A. en M. Langenaken ; huwelijk Langenaken-Schram. (Te Doornik (Gld.) en België en Breda is reeds zonder resultaat gezocht.).
Zij die gegevens Van Langenaken-Langenacker bezitten worden verzocht zich met mij in verbinding te stellen.
L. J. Malherbe, Plantage 152, Wouw N. Br.

1. Oproep van de heer L.J. Malherbe in Gens Nostra 1948

In november 1948 vroeg de heer L. J. Malherbe uit Wouw bij Roosendaal in dit blad om nadere informatie over het echtpaar Jan Langenaken en Margaretha Schram. Hij zocht specifiek naar hun huwelijk en meldde erbij: *Te Doornik (Gld.) en België en Breda is reeds zonder resultaat gezocht*.[1] In latere jaren herhaalde hij deze vraag nog in 'De Brabantse Leeuw' en 'De Nederlandsche Leeuw', maar zonder resultaat. Gezien de tijd die ik er aan besteed heb om de herkomst van Jan en Margaretha, gemeenschappelijke voorouders van de heer Malherbe en mij, te vinden verbaast mij dat niet.

Langenaken

Jan Langenaken was als militair actief in het midden van de achttiende eeuw. Iedereen met soldaten in de stamboom, uit die tijd of eerder zal weten dat dit de nodige genealogische problemen kan opleveren: de vrouw reisde vaak mee met het garnizoen en kinderen werden in verschillende plaatsen geboren.[2] Bij het echtpaar Langenaken-Schram deed zich ook nog de complicatie voor dat het echtpaar katholiek was; menige garnizoensplaats had überhaupt geen katholieke kerk zodat de kinderen in een plaats in de buurt gedoopt werden. (Voor zover niet anders aangegeven, zijn alle dopen en huwelijken die hierna vermeld worden rooms-katholiek. Omdat katholieken vaak in een nederduits gereformeerde kerk moesten trouwen gebruik ik daarvoor de afkorting NG.)
Het vinden van de vele kinderen van Jan Langenaken en Margaretha Schram was dus al een hele onderneming. De belangrijkste bron die het aanhalen waard is, is het testament dat Margaretha op 20 juni 1791 te Breda door notaris Oukoop liet opmaken. Daarin worden acht kinderen vermeld: Jan Arnoldus, Matthijs, Anna, Martinus, Jan Caspar, Hendrikus, Gerardus en Pieter Josephus.[3] Uit de vele online bronnen die de genealoog tegenwoordig ter beschikking staan, en waar men in 1948 nooit van had durven dromen, haalde ik het volgende over hun kinderen:

1. Pieter Josephus Langenaken, overleden na 1791.
2. Joannes Arnoldus Langenaken, geboren Doornik (België) in 1755, overleden Amsterdam 1806, trouwt (1) vóór 1788 Catharina Schenk, geboren Bergen op Zoom 1752, overleden vóór 1788, dochter van Joannis en Catharina Meeuwis; trouwt (2) Amsterdam 18 juli 1788 (NG) Henrica Michaela Joanna Wubben, geboren Zwolle circa 1758, overleden na 1829, dochter van Barend.
3. Anna Langenaken, gedoopt Hulst 21 juli 1761, overleden Breda 17 augustus 1821, trouwt Bergen op Zoom 27 september 1786 (NG) Joannes Hermans, 1e luitenant artillerie te voet, overleden Breda vóór 1813.
4. Johannes Caspar Langenaken, gedoopt Zutphen 1 september 1763, traiteur in 1806, overleden Breda 22 mei 1810, trouwt (1) Breda 21 februari 1791 Cornelia Jacoba Robijn, geboren Breda, overleden Breda 12 december 1798; trouwt (2) Breda 14 april 1799 (Schepenbank) Dorothea van den Bergh, geboren Namen (België).
5. Mathijs Langenaken, geboren Langakkerschans (Groningen) circa 1764, reizend winkelier in *sajet, wollen, katoenen en gebreid goed* in 1806, overleden Utrecht 12 maart 1838, trouwt Utrecht 1 mei 1790 Margrita van Rhijn, geboren Utrecht circa 1760, overleden Utrecht 3 januari 1836, dochter van Johannes en Alida Roersen.
6. Henricus Gerardus Langenaken, gedoopt Zutphen 30 april 1765, overleden na 1791.
7. Martinus Langenaken, geboren Bredevoort, gedoopt Barlo (Duitsland) 5 maart 1767, metselaar in 1820, opperman in 1823, overleden Amsterdam 2 januari 1831, trouwt Amsterdam 11 mei 1790 (NG) Christina Sara Bem, gedoopt (NG) Utrecht 8 juni 1760, overleden Amsterdam 12 februari 1826, dochter van Adrianus Bemme en Josijntie Breve.
8. Gerardus Langenaken, gedoopt Tiel 12 juni 1769, metselaar in 1819, overleden Oosterhout 18 juli 1841, trouwt Breda 7 mei 1791 Maria Johanna Smits, geboren Oosterhout circa 1760, overleden Oosterhout 16 januari 1834, dochter van Cornelis en Anna Speekenbrink.

Veel van het bovenvermelde zal Leo Malherbe ook bekend geweest zijn. Maar daarmee was het huwelijk (en de herkomst) van Jan en Margaretha nog niet gevonden. De eerste stap in die richting kwam in 2013 toen de website FamilySearch scans van de doop- en trouwboeken van Maastricht publiceerde. Met enig spitten vond ik daar vrij snel de waarschijnlijke ouders van Jan Langenaken.

Gerardus Langenaken, begraven Maastricht op 21 december 1735, trouwde Maastricht 1 mei 1709 met Ida Coenen.[4]

Uit dit huwelijk:[5]

1. Arnoldus Langenaken, gedoopt Maastricht 9 maart 1710, sergeant in 1742, trouwt Breda 4 april 1743 Josina Spiessens, geboren Den Briel. Een Arnoldus *Langenak* werd te Bredevoort begraven op 28 juli 1768.
2. Joannes Gerardus Langenaken, gedoopt Maastricht 24 augustus 1714.
3. Joannes Christiaan *Langenaecker*, gedoopt Maastricht 11 april 1716, trouwt Maastricht 23 september 1753 Maria Joanna Mathijse, geboren Maastricht.
4. Maria Joseph *Langenaeken*, gedoopt Maastricht 5 oktober 1718, trouwt Maastricht 13 juli 1738 Wilhelmus Marcks.
5. Johan Anton Langenaken, gedoopt Maastricht 11 juli 1722.

Ik ga er vanuit dat Jan Langenaken de op 24 augustus 1714 gedoopte Joannes Gerardus is geweest. Daartegen pleit wel dat hij dan behoorlijk oud, namelijk van zijn veertigste tot zijn vierenvijftigste, kinderen heeft gekregen. Voordat hij trouwde zal hij dan al een lange militaire loopbaan gehad hebben: in de bewaard gebleven registers van in Den Bosch ingekwartierde soldaten komt zijn naam al voor in 1731, toen een Jan Langenaken, soldaat onder de Kapitein Roper, in de Karrestraat werd ondergebracht bij de burger Leend. Kerckhof.[6]

Mijn voorvader zou ook best de op 11 juli 1722 gedoopte Johan Anton geweest kunnen zijn. Daartegen pleit weer dat de naam Anton of Antonius in latere generaties van het geslacht niet meer voorkomt en de naam Gerardus wel. Zekerheid zullen we hierover wel nooit krijgen, omdat Jan Langenaken in zijn latere leven alleen als Jan of Johannes vermeld werd en zelf ook maar één voornaam gebruikte.[7]
Overigens loopt het spoor wat de ouders van Jan betreft verder dood. In de trouwakte wordt vermeld dat het huwelijk met toestemming van de pastoor van Gulpen is gesloten, maar aldaar ontbreekt zowel van de Langenakens als van de

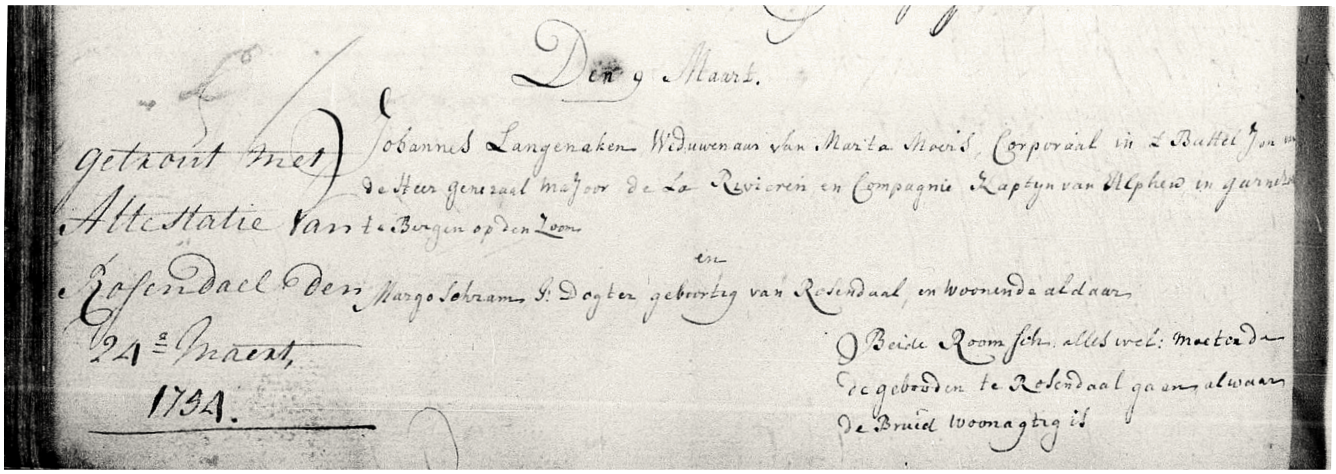

2. Ondertrouwinschrijving van Jan Langenaken en Margaretha Schram te Bergen op Zoom op 9 maart 1754. Zij trouwden volgens deze inschrijving, met attestatie van Roosendaal, op 24 maart 1754.

Coenens ieder spoor. Zoals de heer Malherbe zelf al opmerkte komt de naam Langenaken in de achttiende eeuw te Hasselt (Belgisch Limburg) en omgeving voor, maar ook daar heb ik geen doop van Jans vader kunnen vinden.[8, 9]

Huwelijk

De zoektocht naar Margaretha Schram was een stuk moeilijker. De achternaam komt in alle windstreken voor, in Nederland, België en Duitsland en zoeken naar de combinatie van de namen Langenaken en Schram bracht me ook niet tot hun huwelijk. Uiteindelijk kwam ik, na vele online omzwervingen langs bronnen van garnizoensplaatsen van het Staatse Leger, terecht op de website van het Markiezenhof, het museum en regionaal archief van Bergen op Zoom. Immers, in die stad was Margaretha Schram (samen met ene Joanna Schram, kennelijk haar zuster) in 1774 getuige bij de doop van een kind van haar zwager Joannes Arnoldus Langenaken en Catharina Schenk.[10] En in die stad vond ik uiteindelijk ook, 67 jaar na de oproep van Leo Malherbe in dit blad, het huwelijk van Jan en Margaretha.

Op 9 mei 1754 werd in het Nederduits Gereformeerde trouwboek van Bergen op Zoom de ondertrouw ingeschreven van: *Johannes Langenaken Weduwenaar van Marta Moers, Corporaal in't Bataljon van de heer Generaal Majoor de la Rivieren en Compagnie Kaptijn van Alphen, in garnizoen te Bergen op den Zoom en Margo Schram J:Dogter geboortig van Rosendaal en woonende aldaar. Beide Roomsch alles wel: moeten de gebooden te Rosendaal gaan alwaar de bruid woonagtig is.*[11]

Door deze vondst werd duidelijk dat Jan Langenaken vele jaren diende in het Regiment De la Rivière, dat in 1752 opging in het Regiment Kinschot als tweede bataljon. In 1772 streek dat regiment neer in Breda, waar Jan het leger verliet. Het schijnt hem verder niet slecht vergaan te zijn, want in 1787 kochten hij en Margaretha te Breda een huis genaamd *De Drie Mooren* met pleintje en erve aan de westzijde van de Visserstraat voor f. 1410. Dit kapitale pand, dat voorheen een herberg was, bestaat nog steeds.[12] Op 18 juli 1789 overleed Jan, waarschijnlijk op 74-jarige leeftijd. Een paar weken later kocht zijn weduwe Margaretha een tweede huis, genaamd *De Drie Kousen,* aan de noordzijde van de Langebrugstraat, koopprijs f. 860.[13] Zij overleed in Breda op 1 september 1799, 65 jaar oud.

Schram

De vondst van de ondertrouwinschrijving maakte het ook mogelijk veel meer over Margaretha Schram te vinden. Het Gemeentearchief Roosendaal heeft een voorbeeldige website, waarop niet alleen alle DTB-boeken maar ook vele overige bronnen op naam doorzoekbaar zijn en vele andere bronnen doorgebladerd kunnen worden.[14] Met niet al te veel moeite lukte het zo de volgende kwartierstaat van Margaretha te reconstrueren:

Kwartierstaat van Margaretha Schram

I

1. Margaretha Schram, gedoopt Roosendaal 26 januari 1733, overleden Breda 1 september 1799, trouwt Bergen op Zoom 24 maart 1754 (NG) Jan Langenaken, geboren *Maastricht 1714 (of 1722), Corporaal in't Bataljon van de heer Generaal Majoor de la Rivieren en Compagnie Kaptijn van Alphen* in 1749, overleden Breda 18 juli 1789, zoon van Gerardus en Ida Coenen en weduwnaar van Marta Moers met wie hij trouwde te Maastricht op 25 september 1749 (NG).

II

2. Hendrick Schram (van Luijnen), geboren Kapellen (Geldern, Duitsland), ruiter onder de compagnie van de heer

baron Renesse in 1710, overleden Roosendaal 4 december 1755, trouwt Bergen op Zoom 30 maart 1710 (NG):

3. Margareta Janse Arion, gedoopt Roosendaal 10 november 1688, overleden Roosendaal 28 april 1767.
   Uit dit huwelijk:
   a. Hendrik Schram, gedoopt Bergen op Zoom 21 januari 1711, overleden Roosendaal 5 oktober 1759, trouwt Roosendaal 16 december 1753 (NG) Cornelia Hartmans, gedoopt Roosendaal 13 maart 1726, overleden 1767, dochter van Joannes en Maria van Munster.
   b. Maria Schram (van Luijnen), gedoopt Roosendaal 19 december 1712, overleden Bergen op Zoom 7 februari 1778, trouwt Hendrik Meulenberg.
   c. Joannes Schram (van Luijnen), gedoopt Roosendaal 7 februari 1715, schippersknecht.
   d. Joanna *Scram*, gedoopt Roosendaal 11 december 1716.
   e. Anthonia Schram, gedoopt Roosendaal 26 november 1718, overleden Roosendaal 2 augustus 1796, trouwt Roosendaal 17 november 1748 (NG) Pieria Cheron (ook vermeld als *Petrus Seron*), overleden circa 1765.
   f. Eva van Luijnen, gedoopt Roosendaal 2 januari 1721. Een Eva Schram werd op 11 januari 1791 begraven op het kerkhof te Nispen.
   g. Helena Joanna Schram, gedoopt Roosendaal 16 oktober 1722, overleden Roosendaal 3 april 1788, trouwde Breda 30 juni 1748 Ernst Rubert, korporaal.
   h. Antonius *Scram*, gedoopt Roosendaal 8 maart 1724, overleden vóór 1767.
   i. Joanna Schram van Luijnen, gedoopt Roosendaal 2 mei 1726, trouwt Bergen op Zoom (ondertrouwt Roosendaal 4 juni) 1749 (NG) Gillis de Laet, geboren Bergen op Zoom 1713, overleden Bergen op Zoom 5 november 1802.
   j. Gerardina Schram (van Luijnen), gedoopt Roosendaal 22 juli 1728, overleden Roosendaal 11 februari 1789, trouwt Roosendaal 30 januari 1773 (NG) Jan van der Vliet, geboren Roosendaal, timmerman, overleden Roosendaal 14 januari 1813; hij hertrouwt Roosendaal 27 februari 1791 Catharina Taks en trouwt (3) Roosendaal 28 april 1805 Judick Hoebe.
   k. Margareta *Scram*, gedoopt Roosendaal 29 mei 1731, overleden vóór 1733.
   l. Margaretha, zie 1.

III

4. Peter van Luijnen *gut Schramms*, overleden na 1696.
6. Joannes Janssen Arion, gedoopt Roosendaal 22 februari 1663, overleden Roosendaal 12 juni 1736, trouwt Roosendaal 10 juni 1685:
7. Helena Antonisse Delen, gedoopt Sprang 19 april 1656, overleden Roosendaal 12 april 1728.
   Uit dit huwelijk:
   a. Margareta Janse, zie 3.
   b. Antonius Janssen Arion, gedoopt Roosendaal 19 februari 1691, trouwt Roosendaal 28 juli 1715 Martina Breugelmans, geboren Roosendaal 28 februari 1682.
   c. Maria *Herion*, gedoopt Roosendaal 8 april 1693.
   d. Adriana *Arrion*, gedoopt Roosendaal 25 juni 1695.
   e. Henderina Janse Arion, gedoopt Roosendaal 15 januari 1697, overleden circa 1746, trouwde Roosendaal 26 oktober 1721 Melchior Cornelisse Breugelmans, geboren Roosendaal 30 mei 1679, overleden Roosendaal 11 juni 1734, weduwnaar van Willemina van Beeck.
   f. Maria *Orion*, gedoopt Roosendaal 11 november 1701.

IV

12. Jan Henricxsen *Herrion*, overleden Roosendaal 3 mei 1674, trouwt (1) Roosendaal 1 januari 1647 Cornelia Joosten Cools, overleden Roosendaal 1652; trouwt (2) Roosendaal 19 december 1652 (Schepenbank):
13. Maijken Jan Mertensen, geboren Zandvliet (België).
    Uit dit huwelijk:
    a. Gerardus Janssens *Ariaens,* gedoopt Roosendaal 9 oktober 1653.
    b. Joannes Janssen, zie 6.
    c. Andries *Arions,* gedoopt Roosendaal 3 maart 1666, waarschijnlijk begraven Roosendaal 8 januari 1738, trouwt Roosendaal 24 april 1695 (NG) Marij Jooste Tolenaer.
    d. Hendricus Arion, gedoopt Roosendaal 14 december 1669.
14. Tonis Jan Delen, geboren Sprang circa 1630, wever, overleden Sprang 4 oktober 1706, trouwt (2) Drunen en Nieuwkuijk 20 januari 1664 (NG) Leenke Govers, geboren Drongelen; trouwt (1) Sprang 2 mei 1655:
15. Goijerken Govertsen, overleden vóór 1663.
    Uit dit huwelijk:
    a. Helena Antonisse, zie 7.
    b. Adriaen Tonis Delen, gedoopt Sprang 15 december 1658.

V

28. Jan Driessen Delen, overleden Sprang na 1662, trouwt:
29. Maeijken Claes, overleden Sprang na 1661.
30. Teunis Govert Gijsbertss, overleden circa 1660, trouwt:
31. Tonisken Michielssen Smit, overleden Sprang na 1660.

VI

56. Dries Jan Peter Deelen, overleden Heeze vóór 1604, trouwt:
57. Heijlken Vos, overleden Heeze na 1621.

Bij de laatste generatie moet ik een slag om de arm houden, omdat van Jan Driessen Delen niet vaststaat dat hij uit Heeze afkomstig was. Mocht dit wel zo geweest zijn: de familie Delen wordt te Heeze al vermeld in 1464.[15]

En wat Margaretha's vader Hendrick Schram betreft is het duidelijk geworden waarom hij afwisselend met de achternamen Schram en Van Luijnen werd aangeduid.

3. Het huis De Drie Moren aan de Visserstraat te Breda in zijn tegenwoordige staat.

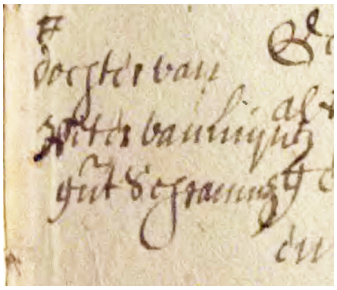

*4. Fragment van de akte uit het transportregister van het dorp Kapellen uit 1696 waarin en dochter Eva en vader Peter 'van Luijnen **gut** Schramms' genoemd worden. Het was in de regio Geldern en ook in de Achterhoek niet ongebruikelijk dat een persoon werd aangeduid met zijn achternaam én de naam van zijn boerderij of erf.*

Anno 1696 wordt in Kapellen vermeld: *Eva van Luijnen gut Schramms, dochter van Peter van Luijnen gut Schramms*.[16] Hendrick noemde een dochter Eva, dus wellicht betreft het hier zijn zuster. Kennelijk was Schramm de hof waar de familie Van Luijnen woonde.[17] De achternaam Schramm wordt in de omgeving van Kapellen al vermeld in 1633 en de achternaam Van Luijnen zou kunnen wijzen op een oorspronkelijke herkomst uit het zo'n 90 kilometer oostelijker gelegen Lünen.[18]

Vermeldenswaard is voorts dat Hendrick Schram diende in de Compagnie van Baron Renesse. Waarschijnlijk betreft het hier Johan François van Renesse van Wulp. Deze leidde een compagnie in het regiment Pritzelwitz. Dat regiment was in 1709 betrokken bij de slag bij Malplaquet, een gehucht op de grens van de Zuidelijke Nederlanden en Frankrijk. Dit was een van de belangrijkste veldslagen van de Spaanse Successieoorlog tussen onder andere Engeland en de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden aan de ene en onder andere het Koninkrijk Frankrijk aan de andere kant. Het lijkt mij waarschijnlijk dat ook Hendrick, die een jaar later trouwde, in Roosendaal bleef en toen zijn militaire loopbaan er dus op had zitten, meevocht in deze bloedige slag.[19] Ook Hendrick Schram liet zijn sporen na op de onroerendgoedmarkt: hij kocht in april 1739 van de erven van Cornelis Sprangers *een huijs ende erve op 't loopken in de Agterstraat* te Roosendaal. Dit huis werd op 15 juni 1767 door de erfgenamen van zijn weduwe verkocht aan Jan Vermeulen.[20]

Epiloog

Jan Langenaken en Margaretha Schram hebben een uitgebreid nageslacht nagelaten. Ik stam zelf af van hun zoon Martinus, die trouwde met Christina Sara Bem. Over haar familie publiceerde L.J. Malherbe in Gens Nostra van 1955 een uitgebreide genealogie.[21] Hun bekendste nazaat was de acteur Johannes Langenaken (1880-1932) die onder andere met Esther de Boer-van Rijk op de planken stond.

Helaas heeft Leo Malherbe de vondst van het huwelijk van Jan en Margaretha niet mee mogen maken, hij overleed in 2007 op 90-jarige leeftijd. Hij zou ervan opgekeken hebben dat een deel van zijn wortels in Roosendaal lag, vlakbij zijn woonplaats Wouw. Maar de vraag die hij stelde, is in ieder geval voor het nageslacht beantwoord. <<

Noten

1. Gens Nostra, jrg.3 (1948) p. 159.
2. http://geneaknowhow.net/faq/leger/leger.htm.
3. Stadsarchief Breda, Allerhande akten (minuten, notaris A. Oukoop) 1791, aktenummer 6.
4. FamilySearch, Index trouwen RK Maastricht 1583-1796 (St. Jan, St. Jacob).
5. FamilySearch , Index dopen RK Maastricht 1573-1808 (St. Catharina).
6. Stadsarchief 's-Hertogenbosch, Oud-archief van 's-Hertogenbosch 1356-1810, lijst 4165 (1730-1735) folio 21, aangehaald op www.bossche-encyclopedie.nl/bronnen/Inkwartiering/043.2762.htm.
7. Hij ondertekende op 28-12-1780 zijn testament met: J.Langenaken. Stadsarchief Breda, J.F. Mirandolle, Allerhande akten (minuten) 1780, aktenummer 159.
8. De Nederlandsche Leeuw, 1971, p. 149.
9. De Parochieregisters zijn te vinden op de website van het Rijksarchief in België. Deze is gratis, maar registratie is noodzakelijk.
10. Markiezenhof Bergen op Zoom, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, RK doopboek 1768-1780 (05-07-1774).
11. Markiezenhof en FamilySearch, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, NH trouwboek 1751-1772.
12. Stadsarchief Breda, Vestbrieven 24-09-1785 / 27-06-1787, f. 167v, 168r.
13. Idem, Vestbrieven 04-07-1787 / 21-08-1789, f. 232v, 233r.
14. www.roosendaal.nl/gemeentearchief/Ik_zoek.
15. Voor Genealogie van de familie Delen uit Heeze zie de website van Guus Delen: http://home.online.nl/guus.delen/Delen_Hz.htm.
16. Gemeentearchief Roermond, transportakten dorp Kapellen, f. 45, met dank aan Annemarie Verburg.
17. In de buurt van Xanten ligt de buurtschap Schrammshof. Wellicht betreft het hier dezelfde lokatie.
18. Geldern, Taufen röm. kath. 1633-1637, www.ongen.de.
19. C.C. de Gelder, 'De slag bij Malplaquet (1709)', www.kvbk-cultureelerfgoed.nl.
20. Gemeentearchief Roosendaal, (Pond-) Schotboeken Roosendaal 1650-1825, nieuwe serie, f. 249.
21. Gens Nostra, jrg. 10 (1955) p. 157-160, 173-177.

BEN VAN BEURDEN

Stak het bijtje, o zo teer en klein, van Boerden met een angel vol gein?

Nieuwe loten aan de stamboom Van Boerden?

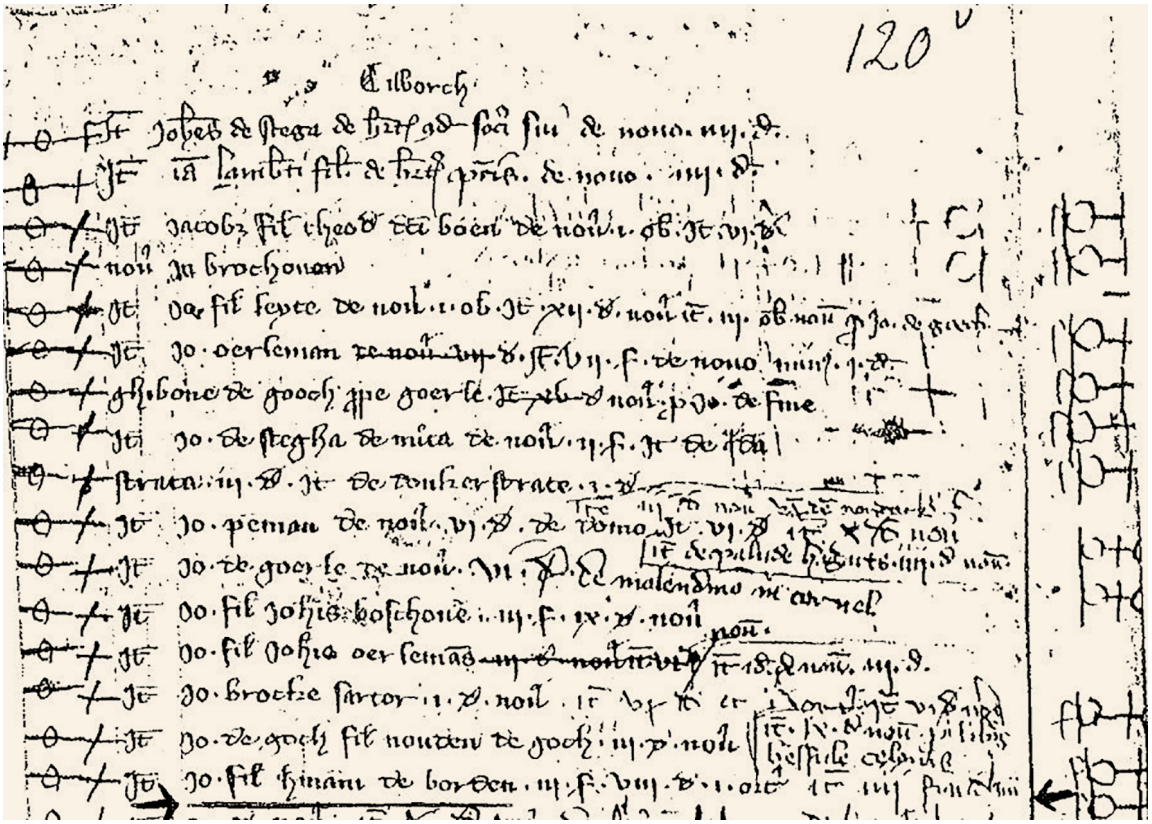

1. Hertogelijk Cijnsboek ca. 1340, folio 120v

Uiterste zorgvuldigheid is een eerste vereiste voor genealogisch onderzoek. In dit artikel presenteert de auteur op basis van zijn eigen familiestamboom twee dwaalwegen die tot onvermoede maar uiteindelijk onjuiste vondsten kunnen leiden: een foutieve interpretatie van gegevens van derden en een gebrek aan voor anderen navolgbare bewijzen.

In haast iedere Midden-Brabantse[1] genealogie komt helemaal achteraan, te midden van de oudste vooroudergeneraties, deze Tilburgse middeleeuwer voor: Herman van Boerden[2], geboren ca. 1270 – 1290.[3]
Herman dook in 1966 voor het eerst op in een moderne publicatie[4] waarin de heer J.A.W. Swane hem positioneerde als stamvader van de familie Van Beurden. Behalve zijn naam wist Swane geen enkele bijzonderheid over de man te melden. Herman van Boerden was ternauwernood aan de vergetelheid van het verleden ontsnapt dankzij de registratie van zoon Jan van Boerden als cijnsbetaler te 'Tilborch' waar deze vernoemd werd als: *jo. fil. hermani de borden*: 3 schelllingen, 8 penningen, 1 oort.[5]

Sinds die publicatie is een halve eeuw voorbijgegaan. Dankzij het pionierswerk van de heer Swane maar ook door de inspanningen van vele anderen[6] kwam er een 700 pagina's tellende Van Beurden Hoofdstamboom tot stand waarop alle thans levende Van Beurdens aansluiting vinden en hun rechtstreekse afstamming kunnen vaststellen tot aan stamvader Herman toe.

Van Beurden: de stand van zaken

Hoewel in de afgelopen decennia steeds meer historische bronnen ontsloten werden, groeide de kennis over de oudste Van Beurden generaties nauwelijks aan. De schaarse informatie die aan de familiegeschiedenis kon worden toegevoegd, had geen betrekking op de persoonsgegevens van de voorouders.
Zo lezen we bijvoorbeeld dat, wanneer 30 jaar na Swanes publicatie de archieven van de Tafel van de H.Geest te Oisterwijk worden ontsloten, daarin op 6 november 1358 door de twee Oisterwijkse schepenen Michael de Norde en Henricus Luten een *Hermannus de Borden de Westilborch* genoemd wordt als degene die aan een zekere Henricus Custos de erfpacht van een half mud rogge opdroeg[7] die Elisabeth, dochter van Hermannus van der Aavoert, betaalde uit drie *lopens* land in herdgang de Hasselt in de parochie *Westilborch*,[8] enzovoort.[9]

Het valt buiten het bestek van dit artikel om alle nieuwe sinds 1966 verworven stamboomgegevens te behandelen. Dit voorbeeld dient enkel ter illustratie dat de recentere aanvullingen niet van dien aard zijn om er de stamlijnen mee naar een verder verleden dan 1300 te voeren. De oudste generaties worden in de Hoofdstamboom dan ook al geruime tijd in ongewijzigde vorm voorgesteld, waarvan we hier de essentie schematisch weergeven:

I. Herman van Boerden geboren ca. 1284, overleden na 1358, trouwt N.N.
II. Jan van Boerden, geboren ca. 1310 te Tilburg, overleden vóór 1384, trouwt ca. 1340 N.N.
   Uit dit huwelijk, geboren tussen 1340 en 1350:
   III.1. Herman (hierna: III).
   III.2. Hendrik.
   III.3. Gooswijn
   III.4. Wouter
III. Herman van Boerden, geboren Tilburg ca. 1346, overleden voor 1419, trouwt ca. 1375 Oede (Oda)
   Uit dit huwelijk, geboren tussen 1375 en 1380:
   IV.1. Jan
   IV.2. Gijsbrecht
   IV.3. Herman

Uit contacten met veel Van Beurdens valt op te maken dat iedereen afstamt van IV.1 Jan hetzij van IV.2 Gijsbrecht. Daarmee is III. Herman van Boerden (junior) de meest recente gemeenschappelijke voorvader van alle Van Beurdens via de paternale lijn, wat ook bevestigd wordt door Y-DNA testen.[10]

Nieuwe ontwikkelingen?

Aangezien hier al een - vanuit genealogisch perspectief – onheuglijk diep verleden wordt aangeboord, was in de loop der jaren tussen de Van Beurden vorsers een gedeelde opvatting gegroeid dat het waarschijnlijk onmogelijk was om aan de bovenstaande genealogische kapstok, die al 50 jaar dienst doet, nog oudere generaties op te hangen. Er bestónden nu eenmaal geen documenten meer (voor zover die er ooit geweest waren...) die genealogische informatie prijsgaven over Herman van Boerden noch over zijn voorgeslacht.
Bijzonder groot was dan ook de verbazing toen we in 2014, getipt door de heer Alex van Beurden, op www.geni.com een uitbreiding van deze stamboom vaststelden met twee extra Van Beurden vooroudergeneraties, plus verwantschap met de heer van Weelde, plus twee wapenschildjes als kers op de taart!

De aanvullingen aangetroffen op www.geni.com op de bestaande genealogische kapstok staan hierna in onderstreept letterschrift:

I. Willem of Herman van Boerden, geboren ca. 1230.
II. Arnoud Willem of Jan Herman van Boerden, geboren ca. 1260, 's-Hertogenbosch.
III. Herman (Arnoud) van Boerden, (*dezelfde als nr. I volgens de tot nu toe bekende Hoofdstamboom*), geboren Oisterwijk ca. 1284, overleden na 1358, mogelijk wapensmid, wapen (*hiernaast*) waarschijnlijk onjuist, trouwt (1) Agnes Jan Wouter de Bie (Biekens, Bijkens), geboren 's-Hertogenbosch 1290-1300, dochter van Jan Wouter Arnoud de Bie, heer van Weelde, wapen (*hiernaast*) trouwt (2) Geertruid (Truden) N., geboren 's-Hertogenbosch ca. 1310.

Uit het eerste huwelijk:
IVa. Jan van Boerden, (*dezelfde als nr. II volgens de tot nu toe bekende Hoofd-*

stamboom), geboren Tilburg ca. 1310, overleden voor 1384, (halfbroer van Arnoud van Boerden), hertogelijk leenman, trouwt Catharina Hendrik Godfried Blijkens, geboren Oisterwijk ca. 1310, dochter van Hendrik Godfried Walraven de Bie.
Hieruit: Herman, Hendrik, Gooswijn en Wouter

Uit het tweede huwelijk:

IVb. Arnoud van Boerden, geboren 's-Hertogenbosch ca. 1330, overleden na 1368, (halfbroer van Jan van Boerden), trouwt Hadewig Arnoud Arnoud van den Drieborch van den Cloot, geboren 's-Hertogenbosch 1340, overleden na 1368.
Hieruit: Geertruid van Boerden, trouwt Emond Hendrik Emond Boelaerts van Rode.

Een stamboomuitbreiding naar zulk diep verleden is om duimen en vingers van af te likken! Wel opmerkelijk is dat over deze vondst nooit eerder gepubliceerd werd. Bijna onverhoeds zijn deze gegevens, overigens zonder bronvermelding, via het internet de wereld ingestuurd. Kortom, meteen bekruipt je het gevoel dat dit in feite te mooi is om waar te zijn ...

Ontwikkelingen blijken verwikkelingen

Enkele jaren geleden kwam ik toevallig terecht op een internet-kwartierstaat waar, zoals je dit vaak ziet, de persoonsgegevens van de voorouders in rudimentaire vorm (geboortedatum, overlijdensdatum) waren weergegeven. Tussen de oudste vooroudergeneraties van de proband stelde ik tot mijn verwondering vast dat bij Jan van Boerden, zoon van Herman, plots en voor de eerste keer diens met naam geïdentificeerde echtgenote vermeld werd: een zekere N. Blijkens.

Waarom ik slechts meewarig het hoofd schudde om al muisklikkend mijn weg verder te surfen? Daarvoor moeten we terug naar het artikel van de heer Swane uit 1966. Ik citeer letterlijk de eerste 5 regels van dat artikel en geef ze exact weer conform de toen gehanteerde regelschikking:

I. Herman van Beurden huwt N.N.
Uit dit huwelijk o.a.:
Jan, volgt II.

II. Jan van Beurden, overl. voor 1384, huwt N.N.
Blijkens 's-Bosch R. 1177, f. 107v, dd. ca. 1384, en R.1178, f. 154v.

Wat was er nu gebeurd? Importeer je de gegevens over Jan van Beurden/Boerden naar je kwartierstaat en bespaar je op bladruimte, dan verkrijg je volgend resultaat:

II. Jan van Beurden, overl. voor 1384, huwt N.N. Blijkens 's-Bosch R. 1177, f. 107v, dd. ca. 1384, en R.1178, f. 154v (enzovoort).

Nu, het taalgebruik van de heer Swane, die een generatiegenoot was van mijn grootvader, was altijd wat archaïsch. Toen ik in de jaren tachtig een baantje verwierf bij de Belgische justitie werd ik geconfronteerd met oudere juridische teksten waarin je formuleringen tegenkwam in de stijl van Swane: 'Blijkens artikel 4 van de wet en de krachtens het koninklijk besluit vigerende reguleringen, mitsgaders ...'
Blijkens is hier geen familienaam maar een voorzetsel met de betekenis *zoals blijkt uit* of *volgens*. Swanes bedoeling komt trouwens duidelijk naar voren wanneer hij de negende generatie behandelt:

IX. Marten van Beurden, overl. voor 17-5-1559, huwt Jenneken N., overl. na 17-5-1559. Blijkens Tilburg R.305, f. 10v, dd. 17-5-1559, waren toenmaals hun zes kinderen nog 'onbejaerd'.

Ik heb de indruk dat *blijkens* in Vlaanderen thans nog nauwelijks voorkomt en mogelijk geldt dat ook voor Nederland. Nu, wanneer je met dit gedateerd voorzetsel niet vertrouwd bent, is het geen blamage om in bovenstaande valstrik te lopen, lijkt me, temeer omdat *Blijkens* in de initiële publicatie een beginhoofdletter meekreeg zoals het hoort bij de aanvang van elke nieuwe zin. De begane vergissing werd trouwens ook nog eens getransponeerd op stamvader Herman van Boerden. Bij hem voltrok zich een zelfde scenario toen bepaalde kwartierstaten waren opgesteld *à la Swane*: *Herman van Boerden, huwt N.N.* [...] *Blijkens 's-Bosch R. 1177, f. 107v, dd. ca. 1384 was hij de vader van Jan van Boerden.*
Zo geraakte ook Herman aan zijn Blijkens-vrouw!

Enkele andere verwikkelingen

Hiermee is *met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid* beschreven hoe de Blijkens-vrouwen in de Van Beurden stamboom terechtkwamen. Minder duidelijk is hoe zij, vertrekkende van N. (=onbekende voornaam) Blijkens, vereenzelvigd werden met de dames Agnes en Catharina de Bie. Je zou misschien mogen veronderstellen dat 'Blijkens' en 'Bijkens' als onderling verwisselbaar mogen worden beschouwd, net zo goed als 'bij' en 'bie' in de Brabantse spreektaal inwisselbaar zijn. Maar dan zou er van Blijkens=Bijkens=Biekens een bewijsbaar verband moeten zijn met twee duidelijk herkenbare dames De Bie die beide ook weer bewijsbaar een Van Beurden getrouwd zouden hebben. Het moge waar zijn, maar bewezen is het zeker niet!

Ik schreef nog een tiental personen aan die de bijgekomen generaties in hun stamboom opgenomen hadden met de vraag *van wie* deze gegevens afkomstig waren. De personen die deze gegevens mogelijk als eerste op www.geni.com hadden geplaatst, bleken echter niet in staat om aan te wijzen *van waar* (welk bronnenmateriaal) zij de mosterd gehaald hadden ...

Professor A. Teulings, die zo vriendelijk was het voorontwerp van dit artikel te lezen, formuleerde twee opmerkingen:
1. Geni.com voorziet geen optie om archiefinformatie op te slaan waardoor je moeilijk iemand een gebrek aan bronvermelding kunt verwijten;

2. Geni.com is wel een heel open en overzichtelijk visualiseringsmiddel dat de mogelijkheid biedt om kleine hypothetische constructies aan anderen voor te leggen; ter ondersteuning of ter verwerping.

Mogelijk heeft het laatste scenario zich hier afgespeeld. Zeker is dat we in dat geval die *kleine hypothetische constructie* verworpen hebben: de verbintenis van de oudste van Boerden generaties met de Blijkens- of Bijkensvrouwen is volkomen uit de lucht gegrepen.

Een van de consequenties van de publicatie op een genealogische website is het onvermijdelijk veelvoudig kopiëren in *no time* naar andere sites. Neem bijvoorbeeld www.genealogieonline.nl waar het importeren van de stamboomverlenging volop aan de gang is.

Uit het plaatsen van Nederlandse tekst op een internationale website, waar dus veel anderstaligen rondstruinen, valt in dit geval ook een les te trekken. Als je, zoals bij de info over Herman van Beurden, een wapenschild toevoegt maar uitsluitend in het Nederlands de kanttekening *Wapen wschl onjuist* maakt, mag het niet verbazen dat een Engelstalige afstammeling hierop geen acht slaat. Inmiddels liet iemand dit wapen zelfs registreren als familiewapen ...

Sommige stambomen van buitenlanders gaan trouwens nog één generatie verder in het verleden! Dat komt ervan wanneer je op een internationaal geconsulteerde site *Willem of Herman van Boerden* schrijft (zelfs al is het met de beste bedoeling gedaan om aan te geven dat er nog twijfel is). In het Nederlands wordt dit begrepen als *ofwel Willem ofwel Herman* maar in het Engels levert het iets gans anders op: *Willem, son of Herman*.

Men zou aan de lezing van dit artikel de indruk kunnen ontlenen dat het voorouderonderzoek naar de vroegste Van Beurden generaties muurvast zit. Niets is minder waar! In de laatste drie jaar kwamen, naast de oorkonde van 1 mei 1232 waarin de tot dan toe oudst bekende vermelding van een Van Beurden voorkomt, nog vier andere dertiende eeuwse documenten met Van Beurden-gegevens boven water. De verwachtingen zijn dan ook hoog gespannen dat deze bescheiden, na gedegen onderzoek, een meer afgetekend beeld zullen verschaffen nopens onze vroegst identificeerbare voorouders. Wordt dus vervolgd! <<

Noten

1. Wellicht in de toekomst te preciseren in 'Midden-Noord-Brabantse' nu de Belgische politieke meerderheidspartijen de provincie Antwerpen willen omdopen in 'Midden-Brabant' (o.a. De Standaard 13/11/2014).
2. Zeer waarschijnlijk de middeleeuwse schrijfwijze van de dubbele o-klank, dus uitspraak: *van Boorden*.
3. In latere publicaties wordt 1284 vaak als compromis gehanteerd.
4. Ons Voorgeslacht, 1966, 560.
5. Hertogelijk Cijnsboek ca. 1340, folio 120v.
6. O.a. Ferdinand Smulders, G. van Dijck, Marijn Verstijnen, Ad, Arno, Henk van Beurden.
7. *Opdragen*: hier in de betekenis van een goed (gerechtelijk) overdragen of toevertrouwen.
8. De oude kern West-Tilburg evolueerde tot het huidige Tilburg. De oude kern Oost-Tilburg smolt samen met en ging op in die van Oisterwijk (*Geworteld in Taxandrie*, H. v. Doremalen ea, Tilburg, 1992, p.29).
9. Soms wordt de Hermannus de Borden uit deze akte ook wel eens aangezien voor de gelijknamige kleinzoon Herman. Maar Herman junior zou dan in 1358 amper 12 jaar oud zijn geweest!
10. De Van Beurden Nieuwsbrief, edities 2014 en 2015.

Oproep voor het insturen van bijdragen voor een themanummer

De redactie is van plan om ook in 2017 een themanummer uit te brengen. Hieronder twee onderwerpen waarvoor wij u nogmaals vragen bijdragen in te sturen:

1. Generaties met een zelfde beroep ofwel beroepsdynastieën. Naar aanleiding van een eerdere oproep hiervoor zijn hiervoor reeds diverse interessante bijdragen ingestuurd. We hopen er in het komende half jaar nog meer te ontvangen.

2. Op dit moment wordt een themanummer 'Immigranten en voorouders' voorbereid. We hebben hiervoor zoveel artikelen ontvangen dat we hier bijna een tweede themanummer mee kunnen vullen. We roepen daarom alle leden op om ook in de komende maanden nog iets over dit bijzonder interessante onderwerp in te sturen.

Uw bijdragen kunnen verschillend van opzet zijn: familiegeschiedenissen, biografieën en beschouwingen over bronnen, nieuwe ontwikkelingen en bijzondere vondsten zijn alle van harte welkom.

Insturen van uw bijdragen voor 1 januari 2017

Raadpleegt u vóór het schrijven en insturen van uw bijdrage eerst de 'Richtlijnen voor publicatie in Gens Nostra' en pas deze toe. U kunt deze vinden op onze webstek: www.ngv.nl/wwwGNO. Stuurt u uw bijdrage aan de redactie van Gens Nostra, postbus 26, 1380 AA Weesp, of via GNredactie@ngv.nl. Na ontvangst van uw bijdrage krijgt u binnen drie weken een bevestiging van ontvangst en rond de deadline voor insturen de eerste informatie over eventuele plaatsing.

Frits van Oostvoorn

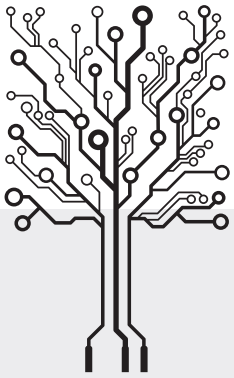

Digitaal

Voor deze rubriek komen artikelen in aanmerking die iets van doen hebben met digitale ontwikkelingen in de genealogie of met daaraan gerelateerde wetenswaardigheden. Bijdragen kunnen per e-mail worden aangeleverd op het adres GNredactie@ngv.nl onder vermelding van "Digitaal". Redactie: Antonia Veldhuis.

Chat geeft digitale studiezalen een gezicht

Archiefonderzoek vindt steeds meer online plaats en steeds minder op studiezalen. Dat vergt ook in de dienstverlening van archiefinstellingen de nodige aanpassingen. Natuurlijk bieden zij online veel toegangen en bronmateriaal, achtergrondinformatie, zoekhulpen en kun je e-mailen, maar de archivaris als vraagbaak is afwezig. De informatiebalie waar je als studiezaalbezoeker terecht kunt met opzoekvragen, leesproblemen, hulp bij vastlopers enzovoort moet als het ware een digitaal alternatief krijgen. Van een volwaardige digitale dienstverlening is dan ook nog lang geen sprake. Behalve op een klein -maar groeiend aantal- archiefdiensten. Zij maken gebruik van chat om onderzoekers virtueel te woord te staan. Chat werkt makkelijk, is laagdrempelig, persoonlijk en snel.

Via chat kun je als digitale bezoeker van een archiefdienst direct contact hebben met een archivaris. Het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch is daarom gestart met het aanbieden van chat. Het voorbeeld wordt gevolgd door collega's van bijvoorbeeld het Regionaal Archief Tilburg (RAT) en het Gelders Archief in Arnhem. Ook steeds meer andere archiefdiensten experimenteren met chat of maken plannen daartoe. Als bezoeker van een archiefwebsite heb je dus steeds meer kans om op een chatknop te stuiten. Probeer het dan gewoon eens uit!

Hoe werkt chat?

Want het werkt heel gemakkelijk. Als een archiefdienst chat aanbiedt, vind je doorgaans op iedere pagina van de website ergens bovenin het scherm een chatknop. Die kan er op verschillende websites wel iets anders uitzien, maar wat ze allemaal gemeen hebben is dat in een oogopslag duidelijk is of de chat online of offline is. Chat is immers anders dan e-mail. Een e-mail kun je altijd sturen, maar chatten kan natuurlijk alleen als ook aan de andere kant van de digitale lijn iemand aanwezig is om terug te chatten, in dit geval een archivaris. Chat is dus aan virtuele 'openingstijden' gebonden. Die tijden hoeven overigens niet dezelfde te zijn als van de fysieke studiezalen. Sommige archiefdiensten chatten desondanks voornamelijk tijdens kantoortijden of openingstijden van de studiezaal, maar met het BHIC kun je ook 's avonds chatten. Op doordeweekse avonden van 19.00 tot 22.00 uur is een archivaris online.

Zodra je op de chatknop drukt kun je beginnen met het typen van je vraag. De archivaris zal direct antwoorden en proberen je te helpen. Je kunt gebruikmaken van hyperlinks en ook afbeeldingen doorsturen. Handig als je bijvoorbeeld iets op een scan niet kunt lezen of een vraag hebt over een foto.

Wat voor vragen kun je stellen?

Omdat de chattende archivaris een digitale vraagbaak is zoals de archivaris achter de infobalie kun je eigenlijk alle vragen stellen. Zat een onderzoeker ooit dagen achtereen op een studiezaal schepenprotocollen door te pluizen en kwam hij regelmatig naar de archivaris met een leesprobleem, diezelfde onderzoeker opent nu net zo vaak het chatvenster. Een functie als chat maakt daarmee een logisch en onmisbaar deel uit van de digitale studiezaal.

'Bent u eigenlijk een medewerker of een computer dinges? of mag ik dat eigenlijk niet vragen?'

'Welbedankt! Moest iedereen zo behulpzaam zijn, zou het een prachtige wereld zijn...'

'ik had dus eigenlijk niet een duidelijke vraag aan je maar wel leuk effe gechat te hebben'

'thank you very much, greatly appreciated... and I will probably spell it wrong but... dank je vel...'

'Maar het is intussen bijna twaalf uur. Volgens mij is je werk jou grootste hobby?'

1. Ouderwets chatten! Telefonistes aan het werk in een telefooncentrale omstreeks 1950-1960 (collectie BHIC, fotonr. DCVEG-000005).

De meeste vragen hebben betrekking op genealogisch onderzoek. Van eenvoudige vragen of een bepaalde bron voorhanden is, tot zoektips bij vastgelopen onderzoek en hele specifieke vragen over nader onderzoek in archieven als rechtbankarchieven, het Kadaster enzovoort. Ook worden veel vragen gesteld over heemkundig, historisch onderzoek en door studenten die een scriptieonderwerp voorbereiden en daarbij vragen naar beschikbare archieven. Veel vragen gaan ook over oude foto's, over de beschikbaarheid van bouwtekeningen van bepaalde panden, kaarten en kranten of simpelweg over de werking van de zoekmachine. De chat trekt naast het meer traditionele publiek ook geheel nieuwe vragenstellers. Zo maken relatief veel jongeren gebruik van de chat van het BHIC, maar ook is het een populaire hulplijn tijdens avondjes waarop een dorpsquiz wordt gespeeld.
Kortom iedere vraag die je een archivaris zou willen stellen kun je ook via de chat stellen. Of het nu gaat om een eenvoudige vraag over de lokale geschiedenis of een complexe vraag over diepgravend archiefonderzoek.

Word je altijd meteen geholpen?

Maar kunnen de archiefmedewerkers je met al die vragen helpen? Nee, net zo min als dat op de studiezaal, aan de telefoon of via de e-mail zou kunnen. Archivarissen hebben immers geen kant en klaar antwoord op iedere vraag, maar kunnen wél helpen zoeken naar dit antwoord of zoektips geven. Chat is geen wonderdienst, maar een verrassende mogelijkheid om ook digitaal een directe lijn met archiefprofessionals te openen voor raad en daad bij archiefonderzoek of vragen over vroeger.

Uit onderzoek van het BHIC blijkt overigens dat verreweg de meeste vragen nog tijdens het chatgesprek kunnen worden beantwoord, dat een onderzoeker weer op het goede spoor is gezet of dat tips voor verder zoeken zijn gegeven. In andere gevallen kan een klant worden doorverwezen naar een andere instelling, kan een chat worden opgevolgd door een e-mail (bijvoorbeeld als de archivaris de volgende morgen nog iets na wil zoeken) of krijgt iemand het verzoek zijn of haar vraag via de e-mail voor te leggen, zodat een specialist ernaar kan kijken. In slechts een handjevol gevallen per jaar kan géén antwoord worden gegeven.

Hoe dan ook is het voor onderzoekers al erg fijn dat ze – bij het BHIC ook in de avonduurtjes – contact kunnen hebben met een archiefspecialist die hen te woord staat en met ze meedenkt. Gebruikmaken van de chat levert hen meestal wel een antwoord, tip of verwijzing op. De moeite waard dus. Je kunt als gebruiker de tekst van de chat bovendien opslaan of e-mailen, zodat je alle informatie ook naderhand nog beschikbaar hebt.

2. Communiceren anno 1993, een medewerkster bedient gelijktijdig twee telefoons, met naast haar de computer (collectie BHIC, fotonr. 1608-005897)

Samenwerking

En dat vragen stellen, dat gebeurt dan ook. In 2015 voerden medewerkers van het RAT en het BHIC samen meer dan 2.000 chatgesprekken! Belangrijk is daarbij om te vertellen dat beide archiefdiensten samenwerken om hun chatdienst te bemensen. Op maandag, woensdag en vrijdag ontmoet je achter de chatknop op beide websites een archivaris van het BHIC, op dinsdag en donderdag van het RAT. Deze manier van samenwerken is vooral voor kleinere archiefdiensten een grote aanrader. Door de krachten te bundelen komt het aanbieden van een service als chat ineens binnen handbereik, waar in de eerste plaats de klanten van archiefdiensten weer van zullen profiteren. De muren die in de fysieke wereld studiezalen scheiden hoeven we in de digitale wereld immers niet opnieuw op te trekken.

Forum en WhatsApp

De omslag van traditionele naar digitale dienstverlening staat enerzijds nog in de kinderschoenen, maar heeft anderzijds al wel een belangrijk kantelpunt bereikt: uit gebruikersonderzoek van archiefdiensten blijkt dat het aantal onderzoekers wat hun onderzoek in eerste instantie volledig digitaal uitvoert, een meerderheid begint te vormen. Naast het digitaliseren van inventarissen en scannen van archieven is dus het opzetten van een volwaardige digitale dienstverlening nodig. Dat betekent natuurlijk meer dan een chatknop alleen.

Veel archiefdiensten maken daarvoor al langer gebruik van forums. Perfecte, laagdrempelige platformen om vragen te stellen, elkaar te helpen, kennis en tips te delen. De succesvolste forums worden beheerd door archiefinstellingen die zelf ook een actieve rol op hun forum spelen. Er ontstaat op zulke forums een echte en hechte community van onderzoekers. Ook weer te vergelijken met hoe op de traditionele studiezaal onderzoek doen weliswaar iets is wat je zelfstandig doet, maar waarbij je wel veelvuldig contact met mede-onderzoekers hebt. Dat geeft immers een meerwaarde voor je onderzoek en een verrijking van je ervaring als onderzoeker.

Een relatief nieuwe manier om als archief bereikbaar te zijn is WhatsApp. Deze populaire berichten-app is op meer dan 10 miljoen Nederlandse telefoons geïnstalleerd, dus heeft een enorm bereik. Als gebruiker van de app heb je deze contactmogelijkheid eigenlijk altijd letterlijk bij de hand, je kunt foto's maken en linkjes doorsturen. Anders dan bij e-mail werkt het snel en direct, anders dan bij chat hoef je niet allebei online te zijn om berichten uit te kunnen wisselen. Wie weet dat appen met een archief over een paar jaar heel normaal is? Op dit moment biedt alleen het BHIC contact via WhatsApp aan, het Gemeentearchief Venlo biedt het op proef aan. Wellicht dat meerdere instellingen volgen.

Conclusie

Met dienstverlening via forums, WhatsApp en chat neemt de archivaris weer plaats achter de informatiebalie, maar dit keer in de digitale studiezaal. Waren websites van archiefdiensten altijd onpersoonlijke bronnen van informatie en databases, nu krijgen ze weer een gezicht en is persoonlijke hulp nog slechts een muisklik weg. Dat is belangrijk omdat uit gebruikersonderzoek is gebleken dat mensen gedurende hun fysieke studiezaalbezoek juist ook de hulpvaardigheid en deskundigheid van archiefmedewerkers waarderen. Jammer dus dat onderzoekers in de digitale studiezaal géén beroep konden doen op de archiefmedewerker. Tot nu dan.
Niet voor niets dat chat door gebruikers daarvan hoog wordt gewaardeerd. Het geeft iedereen bovendien een voorproefje van studiezaalonderzoek in de toekomst, een tijd waarin digitaal onderzoek de norm is en onderzoek op locatie een uitzondering. Maar waarin dienstverlening nog altijd een menselijk gezicht heeft.

Christian van der Ven, digitale archivaris BHIC

Boekrecensies

HANS VAN FELIUS

De in deze rubriek besproken boeken zijn, tenzij anders vermeld, te raadplegen in het Verenigingscentrum, Papelaan 6, Weesp. Schriftelijke informatie kan gevraagd worden via info@ngv.nl, of Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Uitgelicht

- Gerard van der Wal, ***Cats voor 1530. De geschiedenis van Cats en van de twee riddergeslachten Van Cats***, Kats 2014, 336 p., ill., geen index; uitgave van Kick Uitgevers, Kats / Rotterdam, ISBN 9789044315301, informatie via www.galeriekats.nl/waterpaard.

Dit boek over het middeleeuwse Kats –een dorp gelegen op het eiland Noord-Beveland– handelt zoals de titel al aangeeft niet alleen over het dorp, maar ook over de beide riddergeslachten die er hun naam aan ontleenden. De geschiedenis van het eiland Noord-Beveland is sterk beïnvloed door het water dat het omringt. Het oude eiland ging verloren bij de overstromingen die het zuidwesten van Nederland in de eerste helft van de zestiende eeuw teisterden. Dit boek behandelt uitsluitend de geschiedenis van Kats uit die oude tijd, dus voor gegevens vanaf 1600 zal men elders moeten zoeken. Genealogisch onderzoek naar middeleeuwse geslachten kent meer nog dan genealogisch onderzoek na 1600 zijn beperkingen. Het onderzoek wordt bijvoorbeeld veel meer gehinderd door de schaarste van de bronnen, en wat aanwezig is valt niet altijd makkelijk te interpreteren. Voor vele genealogen zal dergelijk onderzoek daarom wellicht een brug te ver zijn. Beschikbaarheid van gedegen studies naar middeleeuwse geslachten kan dan uitkomst bieden. Het verschijnen van dergelijke studies zal dan ook met belangstelling ontvangen worden. Maar om maar gelijk met de deur in huis te vallen: dit boek voldoet dan helaas niet aan de verwachtingen. Gezegd moet worden dat het bijzonder fraai is uitgevoerd, het lijkt er op dat kosten noch moeite gespaard zijn om een aantrekkelijk ogend boek te produceren.

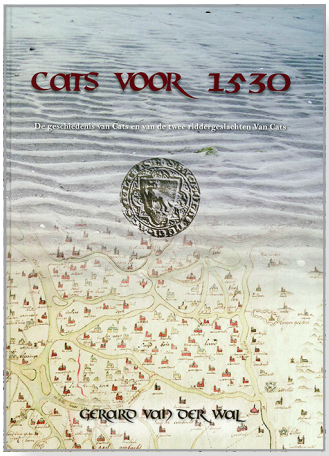

Een van de belangrijke pijlers waarop genealogische en historische studies berusten is het bewijs van een theorie, van een bewering, van een afstamming. En opvallend is dan het volledig ontbreken in dit boek van een notenapparaat en een lijst van gebruikte bronnen en literatuur. Dat ik bronnen en literatuur in deze volgorde vermeld heeft een reden, maar daarover later. Voor de bronnen en de genealogie wordt verwezen naar een website, waar deze opgenomen zijn. Dat is een keuze, maar niet een keuze waar ik gelukkig mee ben. Uit ervaring weten we dat websites 'zomaar' verdwenen kunnen zijn. En dan blijft de tekst van het boek zweven, omdat er beweringen in de tekst gedaan worden die niet meer controleerbaar zijn. En daarmee worden die beweringen voor genealogisch en historisch onderzoek vrijwel waardeloos. Hoe saai een overzicht van bronnen en literatuur, en een notenapparaat ook zal zijn, het is van wezenlijk belang als je een serieuze publicatie het licht laat zien! Hoewel een en ander buiten de bespreking van een boek zou moeten vallen, wil ik toch enige kanttekeningen plaatsen bij de bronnen en genealogie zoals deze op de betreffende website (www.galeriekats.nl/waterpaard) te vinden zijn. Allereerst de lijst die getiteld is 'literatuurlijst, geraadpleegde bronnen en archiefoverzicht'. Het betreft hier een lijst van maar liefst 23 pagina's, met daarin een werkelijk indrukwekkende opsomming van boeken, artikelen en archieven. Echter, nergens blijkt de relatie met de inhoud van het boek. Onaardig gezegd komt het er op neer: iedereen kan een lijst met boeken uittypen, maar dat zegt nog niets over het gebruik van die boeken bij het schrijven van een tekst. Dat gebruik blijkt uit het notenapparaat, en dat is nergens te vinden. Voor het overzicht van de archieven geldt hetzelfde. Vermeld wordt bijvoorbeeld: 'ZA, Archief Rekenkamer van Zeeland, Rekeningen Bourgondische-Oostenrijkse periode'. Maar welke rekeningen zijn geraadpleegd, welke gegevens daaruit zijn gebruikt om welke bewering of redenering te ondersteunen of te bewijzen? We tasten daarover geheel in het duister.

Dan nu de reden waarom ik bronnen en literatuur in die volgorde geef. Het raadplegen van relevante literatuur is een conditio sine qua non als we het hebben over genealogisch en historisch onderzoek. Literatuuronderzoek geeft inzicht in de stand van het onderzoek naar een bepaald onderwerp. Is al veel onderzoek gedaan, en tot welk resultaat heeft dat geleid? Welke bronnen heeft men bij het onderzoek gebruikt en welke gevolgtrekkingen heeft men gedaan. Spreken verschillende auteurs elkaar tegen, en welke gevolgen heeft dat voor je onderzoek. En vooral ook, als er al zoveel geschreven is, waarom ga je er zelf ook nog over schrijven. Dat kan omdat je meent nieuwe bronnen gevonden te hebben, of dat je bronnen anders interpreteert en daarom tot andere inzichten bent gekomen. Het zal opgevallen zijn dat ik verschillende keren het woord bronnen heb gebruikt. Met opzet, want hoeveel er ook over een onderwerp geschreven is, de bronnen moeten leidend zijn. Waar dat mogelijk is, zul je terug moeten naar de bron en controleren of je het eens bent met de interpretaties van eerdere auteurs. Soms zal die bron een gedrukte bron zijn, maar bij voorkeur moet jij indien mogelijk bij historische onderzoeken terug naar de geschreven bron (eventueel ondersteund door

andere onderzoeksmogelijkheden, zoals archeologie). Daarbij geldt dat goed in de gaten moet worden gehouden hoe betrouwbaar die bronnen zijn. Drie vragen zijn daarbij van belang: wie schreef de bron, waarom schreef hij die bron, en wanneer schreef hij die bron. Zeker bij middeleeuwse kronieken is een kritische benadering van de inhoud van wezenlijk belang. En dat geldt evenzeer voor genealogieën die in de zeventiende en achttiende eeuw gepubliceerd zijn. Men moet er altijd rekening mee houden dat de bronkritische benadering van de genealogiebeoefening pas in de negentiende eeuw begint. Hoe belangrijk literatuur ook is, een onderzoek moet zoveel mogelijk gebaseerd zijn op bronnenonderzoek.

Dan komen we tot het genealogische overzicht dat eveneens via de genoemde website te raadplegen is. Dat begint al niet goed, want aan het begin wordt zonder verder bewijs beweerd dat het geslacht van Renesse uit dat van Voorne stamt, en dat dit geslacht weer afstamt van de graven van Holland. Nu is daar bij mijn weten veel over geschreven, maar een bewijs is nooit geleverd. Regelmatig wordt als bron voor een vermelding verwezen naar auteurs als Ferwerda (Nederlandsch geslacht-, stam- en wapenboek, uit 1785) en Van Leeuwen (Batavia Illustrata, uit 1685). Persoonlijk zou ik die alleen als een 'negatieve bron' gebruiken. Ze vermelden beiden met enige regelmaat met veel aplomb personen die ik nergens in bronnen terug kan vinden. Hebben deze personen dan niet bestaan? Mogelijk wel, maar ze zijn in elk geval niet bewijsbaar en horen daarom ook niet in een moderne genealogische publicatie opgenomen te worden. Ze voldoen immers niet aan de voorwaarde dat hun bestaan in originele bronnen aantoonbaar is. Zelf vermeld ik beide auteurs eventueel om die reden, om in een voetnoot aan te geven dat ik bepaalde bij hen gegeven personen niet in originele bronnen kan vinden. Verder heeft de auteur blijkbaar veelal gebruikt gemaakt van onderzoek van anderen, en niet van eigen onderzoek. Dat kunnen we zien op pagina 74-75 van zijn genealogisch overzicht, waar hij de nakomelingen van Hugo II van Haemstede van Bergen en Catharina Pietersdr van Cats behandelt. Een persoon onder de naam van Hugo II van Haemstede van Bergen is echter in bronnen niet terug te vinden. In werkelijkheid komt hij voor als Hughe Wouterzone, en een enkele keer wordt hij vermeld met de toevoeging 'van Bergen'. Zijn zoon Anthonis voert die toevoeging steevast. Ze stammen af van een bewijsbare Wouter Hughenzone, en er zijn enkele aanwijzingen in secundaire bron dat diens ouders Hughe en Agatha genaamd waren. Er moet bij Hughe en Agatha een verband bestaan met de geslachten Haamstede en Herckesteijn, maar vooralsnog is bij mijn weten nergens aangetoond dat deze familie uit het geslacht Haamstede stamde, er bestaat alleen een vermoeden. Hier is blijkbaar Dek in zijn Genealogie van de graven van Holland als bron gebruikt. Curieus is dan weer dat de auteur deze niet volgt bij de vermelding van de schoonzoon van Hughe Wouterzone. Diens dochter Cornelie was getrouwd met Pieter van Serooskerke Hughenzone. De auteur noemt hem in zijn overzicht Pieter van Tuyll (van Serooskerke). Een historische onjuistheid, want Pieter komt nergens voor met de naam Van Tuyll; die naam wordt pas door zijn nazaten rond 1600 aan de familie gekoppeld. Dek trapt niet in deze val, want hij noemt hem terecht Pieter van Serooskerke. Blijkbaar is bij het genealogisch overzicht niet gelet op betrouwbaarheid en juistheid van de gegevens, maar meer op de hoeveelheid.

Nog een paar voorbeelden waar de auteur zonder blijkbaar de juistheid na te trekken verklaringen geeft die niet (geheel) correct zijn. Op pagina 148 lezen we 'Nicolaas I van Cats werd voor zijn verdiensten door de Engelse koning Edward I zelfs in de adelstand verheven; Sir Nicolaas dus!' Dit geeft blijk van een misverstaan van de betekenis van een ridderslag. De ridderslag was niet een verheffing in de adel, het was eerder het toelaten tot een groep strijders die binnen de toenmalige strijdkrachten een bijzondere positie innamen. Als de ridderslag een adelsverheffing betrof, dan zou dit automatisch inhouden dat een niet geridderd lid uit bijvoorbeeld de geslachten Cats, Haamstede of Renesse niet tot de (Zeeuwse) adel behoorde. En dat is natuurlijk onzin. Het moet daarom eerder andersom gezien worden: je was lid van een adellijke familie, en werd door de ridderslag als het ware boven het adellijke maaiveld gezet (afgezien van ridderslagen van niet adellijke personen, die zijn ook aan te wijzen). Zoals de auteur het vermeldt, wordt die ridderslag hier geïnterpreteerd als het eerbetoon door de koning verleend tijdens de jaarlijkse 'lintjesregen'. Op pagina 300 wordt een definitie gegeven van een charter. 'Een charter ook wel oorkonde, is een schriftelijke weergave van afspraken, stammend uit de middeleeuwen. Veelal zijn deze oorkonden op perkament geschreven.' Een charter is echter slechts een uiterlijke vorm van een oorkonde, geschreven op perkament en doorgaans door de betrokkenen voorzien van hun zegel. Niet alleen uit de middeleeuwen, want ook in latere eeuwen komen ze nog ruimschoots voor. En niet veelal zijn deze oorkonden op perkament geschreven, een van de kenmerken van een charter is juist dat deze oorkonde op perkament geschreven is; oorkonden kunnen daarnaast ook geschreven zijn op papier, en zelfs op papier bezegeld. Het lijkt muggenzifterij om deze voorbeelden te geven. Ik geef ze echter omdat hieruit blijkt de auteur niet altijd precies weet waar hij het over heeft. Als hij vervolgens allerlei beweringen doet, over verwantschap, over historische gebeurtenissen zonder daar een degelijke analyse voor te geven, of minstens een goede bronvermelding, moet de lezer daarom twijfelen aan de betrouwbaarheid van die beweringen.

Samenvattend: dit boek belooft veel meer dan het waar maakt. Er wordt veel geschreven en beweerd, zonder dat duidelijk wordt waar een en ander op is gebaseerd. Een notenapparaat ontbreekt, en bij het overzicht van literatuur en bronnen blijft volstrekt onduidelijk of de genoemde boeken en archieven zijn gebruikt en zo ja voor welke gegevens. Het genealogisch overzicht bevat aanwijsbaar onjuiste gegevens en moet dus als weinig betrouwbaar gekenschetst worden. Wat in feite over blijft is een fraai uitgevoerd fotoboek, waarvan de tekstgedeelten met gezonde achterdocht beschouwd moeten worden. Een gemiste kans!

Boeksignaleringen

- Jacques Bennis, ***De Goudse familie Bennis vanaf circa 1520***, Roermond 2015, 99 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, informatie via jacques@bennis.com.

Een eenvoudig uitgevoerde genealogie van de familie Bennis uit Gouda, die terug te voeren is op Cornelis Jacobsz en Meyns Ariensdr, die rond 1550 in Noord-Waddinxveen woonden. Bij de vierde generatie duikt de naam (den) Bennis op. De genealogie is uitgewerkt tot de dertiende / veertiende generatie. Daar is de auteur geëindigd, in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Gerefereerd wordt nog aan de Noord-Hollandse familie Bennis, die terug te vinden is tot het derde kwart van de achttiende eeuw. Er is geen verwantschap tussen beide families gevonden. De uitvoering is op zich goed te noemen, maar de slechte kwaliteit van enkele afbeeldingen vind ik een minpuntje. Het betreft hier weer eens het te groot afdrukken van digitale bestanden, waardoor deze een 'geblokt' aanzien krijgen, en dat is beslist jammer in een verder zo keurig uitgevoerde publicatie.

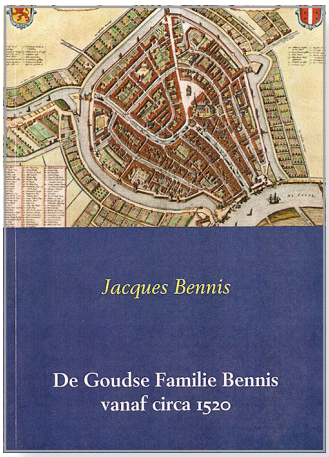

- Hans Bolland, ***Bolland. Genealogieën van en perikelen rond deze familienaam***, 2015, 263 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, informatie via hbolland@zonnet.nl.

Eén boek, maar niet over 'de' familie Bolland. Want uit de inleiding blijkt al dat er sprake is van verschillende families met die naam. Zo is er de familie stammend uit Delft (de grootste groep), die uit Amersfoort, uit Groningen, uit Weesp en uit Gronsveld, gekoppeld aan het kasteel in de plaats Bolland nabij Luik. Aandacht is er eveneens voor de Duitse Von Bolandens. De schrijver behoort, evenals het bekende duo 'Bolland en Bolland' (Rob en Ferdi Bolland) tot de Delftse familie. Een keurig uitgevoerd boek, waarin elke Bolland wel een aanknopingspunt zal vinden.

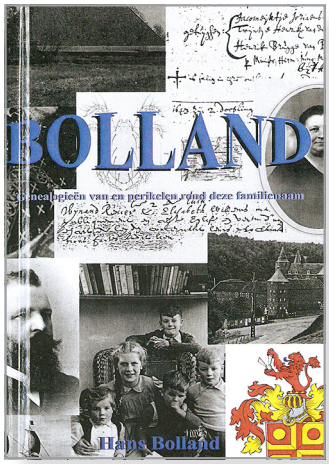

- W.F.J. Mörzer Bruyns, ***Bruns, Bruijns, Mörzer Bruijns; geschiedenis van een familie***, Bussum / Schoorl 2015, 180 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, technische realisatie door Uitgeverij Pirola, Schoorl, ISNB 978 90 6455 791 0.

Aan deze familie werd in jaargang 90 (2010 / 2011) van Nederland's Patriciaat al aandacht besteed. Al zo snel daarna een boek publiceren, lijkt dan een overbodige zaak. Wie de beide publicaties naast elkaar bekijkt, komt echter al snel tot de conclusie dat het boek als het ware begint waar het overzicht in het Patriciaat ophoudt. Immers, een genealogie die daarin wordt opgenomen is redelijk schematisch. Weliswaar wordt tegenwoordig meer aan bijzonderheden opgenomen dan vroeger het geval was (bijvoorbeeld allerlei functies), maar over de leefomstandigheden van de beschreven personen komen we vrijwel niets te weten. De stamvader van de familie, Hermann Bruns komt uit Gross Sehlingen, iets ten noordoosten van Verden in noordwest Duitsland. Buiten wat data vinden we in het Patriciaat weinig meer. En daar springt het boek op in. Over de directe voorouders van de samensteller krijgen we heel wat bijzonderheden te lezen. Op de plaatsen waar dat mogelijk was, is het boek goed geïllustreerd. In de bijlagen worden nog enkele transcripties gegeven, onder meer van brieven uit het familiearchief, een deel van de genealogie zoals die ook in het Patriciaat verschenen is, en een beschouwing over het familiewapen. Een mooi uitgevoerd en inhoudelijk interessante publicatie.

- Willem Elschot, ***Elschot. Van 1296 in Ruurlo tot 1962 in Bredevoort met een uitstap naar Amersfoort in 1750***, Arnhem 2015, 358 p., ill., index; uitgave in eigen beheer.

De familie ontleent de naam aan het erf Elschot onder Ruurlo. Er staat nog steeds op de oude locatie een boerderij met die naam, al wordt die al lang niet meer bewoond door de familie van de schrijver. De oudste bewezen voorvader is Berndt of (Berent) ten Elschaete, die in de zestiende eeuw leefde. De naam komt al eerder voor, maar het is niet gelukt om een verband te vinden tussen de behandelde familie en de eerder voorkomende personen. De schrijver is te bescheiden als hij aangeeft geen schrijver te zijn. Dat valt alles mee, want hij geeft de geschiedenis van zijn familie duidelijk en plezierig geschreven, overzichtelijk en met voldoende inhoud weer. Op die manier komen we heel wat te weten over twaalf generaties van deze familie. Naast de inleiding die ingaat op het erf Elschot en de genealogie van de familie wordt nog meer gegeven. Zo zijn op de pagina's 225-232 nog kwartierstaten van aangehuwde personen gegeven; dit betreft de kwartierstaten

Ikink, Meijer, Stoverinck, van der Goore, Kortooms, Goossens, Kwak en Harmelink. Een goed voorbeeld van integratie van genealogisch onderzoek met lokaal historisch onderzoek, waardoor het geheel aan waarde wint.

- C. Hoogendijk, ***Hoogendijk. (van) Ho(o)gendij(c)k / Hoogendyk / Schouten Hoogendijk / Hoogendijk van Cappellen. Polderbewoners***, Wierden 2015, 264 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, informatie via genealogie-hoogendijk@gmail.com.

Inmiddels is dit het zesde deel van de serie boeken over deze familie. Een genealogie of genealogische overzichten moet u in dit deel niet verwachten, ze zijn beperkt tot het minimum. Dat is ook niet het doel van dit deel, want hierin worden verhalen verteld. Verhalen over de familie, verhalen die iets meer vertellen over de achtergrond van de familie. Zo wordt het verhaal verteld van de emigratie van Arij Pieter Hoogendijk, rond 1900 naar Argentinië, of het metalen kruis dat Willem Hoogendijk in 1832 kreeg toegekend tijdens de Belgische opstand. Zonder resultaat bleef een zoektocht naar een verwantschap via de vrouwelijke lijn van een aantal familieleden met de Pruisische Koninklijke familie. Dat soort verhalen rond een buitenechtelijk kind, dat mogelijk een vorstelijke vader heeft circuleert meer. Moeilijk, zo niet onmogelijk om te bewijzen. Ook in dit geval, maar de romantische droom blijft. Kortom, een boek met vele verhalen, in eerste instantie bestemd voor de familie. Maar ook voor anderen kan het leuke inkijkjes opleveren. Zoals alle vorige delen is ook dit deel weer goed verzorgd. Het slot is dit deel nog niet, want er wordt nog een zevende, afsluitend deel beloofd.

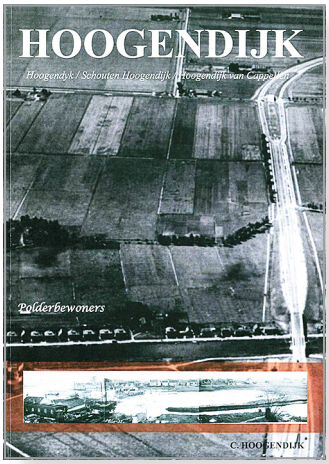

- Jack Ambriola, ***De Joodse begraafplaats in Huisduinen***, Den Helder 2015, 120 p., ill., geen index; uitgave van de Helderse Historische Vereniging, ISBN 978 90 6455 781 1, informatie via www.heldersehistorischevereniging.nl.

In 1827 werd een gedeelte van de begraafplaats van Huisduinen bestemd voor gebruik door de Joodse gemeente, die sterk toegenomen was, en daarom behoefte had aan een eigen begraafplaats. Hoewel het lijkt –als men afgaat op de titel– dat dit boekje alleen de begraafplaats behandelt, dan blijkt al snel dat dit niet zo is. Tussen de bedrijven door worden ook de lotgevallen van de Joodse bevolking behandeld. Het boekje wordt afgesloten met een aantal lijsten van personen die op dit kerkhof begraven zijn. Mede door de mooie uitvoering en de fraaie afbeeldingen is het boekje een monument geworden voor de Joodse inwoners van Huisduinen, en voor hen die begraven werden op deze begraafplaats.

- Frans van Heijningen, ***Rondom Tjeerdema. Kwartierstaat van Baukje Tolsma 2010-1515***, Nuenen 2015, 364 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, ISBN 978-90-913744-6-0, informatie via f.vanheijningen@onsnet.nu.

Rondom Tjeerdema is een kwartierstaat die geen betrekking heeft op de familie van die naam. Dat lijkt verwarrend maar het komt voort uit het feit dat de samensteller -samen met anderen- een breed onderzoek gedaan heeft naar die familie en de verwanten. Het resultaat is in dit geval een mooie kwartierstaat, met zoals gebruikelijk wisselend resultaat. Van de ene voorouder vind je nu eenmaal meer bijzonderheden dan van de andere. Maar wat gevonden is, wordt goed gepresenteerd, voorzien van vele toelichtende illustraties. In de inleiding wordt gewaarschuwd: 'dit boek (is) geen echt gemakkelijk leesboek'. De samensteller noemt het eerder een encyclopedie. Zo slecht is die vergelijking voor een kwartierstaat niet eens, vind ik. Negatief moet die klassering echter niet opgevat worden, je haalt als lezer uit elke genealogische en historische publicatie dat wat jou interesseert, en dat wat je zelf nodig hebt. De herkomst van de voorouders ligt in het noorden van het land. Dat had een ieder, gezien de naam van de probant Baukje Tolsma waarschijnlijk al geraden, maar voor alle zekerheid vermeld ik het nog maar even. Een kleine correctie, het antwoord op de vraag 'Wat is een kwartierstaat?' is niet juist, althans niet in de absolute zin waarin dat is gegeven. De samensteller geeft als antwoord: 'het is een overzicht van alle **biologische** voorouders van een persoon, zowel in mannelijke als vrouwelijke lijn.' Het vetgedrukte woord komt op die manier in de tekst voor, en is dus van de samensteller. Een kwartierstaat is echter een overzicht van alle voorouders van een persoon, en meestal juist niet de biologische voorouders. Biologische afstamming is in de meeste gevallen niet te herleiden, en in de genealogie gaan we tot nu toe dan ook vrijwel uitsluitend uit van de juridische afstamming. We gaan er dan van uit dat als in een akte vermeld wordt dat Jan de zoon is van Pieter en Elizabeth, dit een correcte weergave is. We weten immers op basis van die gegevens niet beter. Het is natuurlijk mogelijk dat een ander dan Pieter de biologische vader van Jan is. Maar tenzij dit ergens formeel is vastgelegd, of op wetenschappelijke wijze bewezen (bijvoorbeeld door DNA onderzoek), gaan we in de praktijk juist niet uit van de biologische afstamming, maar van de juridische. Deze uitweiding van de kant van de recensent doet echter niets af aan de inhoud, want het boek ziet er goed uit en de inhoud lijkt gebaseerd op een gedegen onderzoek.

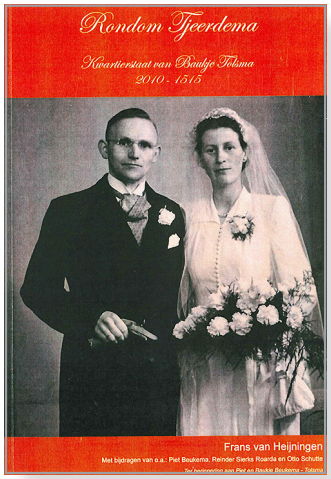

- Denis Verhoef en Aart van der Waal (eindred.), ***Utrechtse parentelen vóór 1650. Deel 5***, Rotterdam 2015, 440 p., ill., index; uitgave van de Hollandse Vereniging voor Genealogie 'Ons Voorgeslacht', ISBN 978-90-78451-19-8, informatie via utrechtseparentelen@onsvoorgeslacht.nl.

We hebben hier te maken met alweer het vijfde deel in deze serie. De uitvoering is geheel gelijk aan de eerdere delen en wederom keurig en professioneel verzorgd. Omdat het hier een uitgave van parentelen betreft, komen veel meer namen voor dan ik in kort bestek kan vermelden, nog afgezien van het feit dat veelvuldig sprake is van personen die eerder aan hun voornaam en patroniem te herkennen zijn, dan aan een familienaam. Ik verwijs hier dan ook naar het boek zelf en de uitstekende indexen die zijn opgenomen, zowel op voornaam als op familienaam. Deze uitgave begint met een parenteel Vosch (Vosch van Avesaet), afkomstig uit Wijk bij Duurstede, van de hand van Casper A. van Burik; een en ander is een voortzetting van zijn eerdere publicaties over deze familie. Het tweede parenteel van de hand van Marcel S.F. Kemp, m.m.v. Denis Verhoef, behandelt de nakomelingen van Eerst (Paeuwe), die in de eerste helft van de zestiende eeuw in het Utrechtse Schalkwijk woonde. Het laatste parenteel van de hand van Herman Postema behandelt de nakomelingen van een Maarsbergse boer. De eerst vermelde persoon is Willem Teunisz, overleden na 1555. Weer een gedegen studie, die de vraag laat gelden: waar blijven dergelijke studies uit andere provincies?

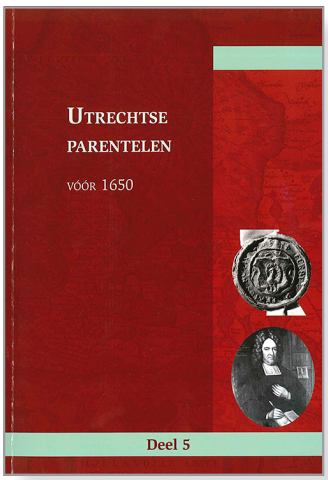

- L.J. Veen, ***Het geslacht Veen met de stam in het Land van Vollenhove. Beginnend in 1596 als turfmakers***, 2015, 214 p., ill., index; uitgave van Veen-Genootschap, ISBN 978-90-76241-43-2, informatie via l.j.veen@inter.nl.net.

De uitvoering van dit boek is 'anders dan anders'. De familie is verdeeld in 'takken', die allemaal hun eigen karakteristiek mee kregen. Soms gebaseerd op een naam zoals 'Hendrik tak', een plaatsnaam 'Zaanse tak' of een beroep 'Apothekerstak' en 'Dominees tak'. Indien een dochter de familienaam doorgaf aan haar nazaten, dan is ook dat nageslacht opgenomen. Een genealogie als gebruikelijk is het boek niet, daarom gaf ik er ook de karakteristiek anders dan anders aan. Aan iedere tak is een paragraaf gewijd, waar een kortere of iets langere inleiding gegeven is. De genealogische gegevens zijn in tabelvorm uitgevoerd. Fraai en degelijk uitgevoerd, maar toch met enkele nadelen. Omdat de genealogische gegevens alleen in tabelvorm zijn gepubliceerd, worden de personen wel heel basaal beschreven (geboortedatum, huwelijksdatum, overlijdensdatum, steeds met de plaatsnaam). Over hun leven krijg je op die manier weinig informatie. Ook worden de namen soms noodgedwongen verkort opgenomen, zoals 'Pieter D.A. Veen'; waar de beide laatste voorletters voor staan blijft op deze manier onduidelijk. Tussen de bedrijven door kom je nog wel het een en ander te weten over allerlei onderwerpen, zoals turfwinning en het familiewapen. Geen klassieke genealogie, maar een overzicht van de familie, en daardoor meer geschikt voor 'quick reference' dan voor een studie in de diepte.

- Ko Zegerman, ***De nazaten van Jan Zegerman uit Utrecht***, 2015, 290 p., ill., index; uitgave in eigen beheer, ISBN 978 9077245 682, informatie via kozegerman@kpnmail.nl.

Dit boek valt in twee delen uiteen, waarvan het eerste deel de gegevens bevat over de familie in Utrecht, het tweede deel de gegevens van de familie in Amsterdam. De oudst gevonden generatie, de 'stamvader', is Jan Segerman, die in 1544 burger werd van Utrecht. Hij was daar onder meer cremer en pander. Vaak zijn ook gegevens van nakomelingen in de vrouwelijke lijn uitgewerkt. De indeling in hoofdstukken is af en toe wat vreemd. Zo wordt in deel 2 een hoofdstuk 13 opgevoerd, met daarin alleen de gegevens van een kind dat op de leeftijd van vier weken overleed. Dat is een illustratie van een wat vreemd toegepaste structuur; je zou verwachten dat een hoofdstuk wordt gereserveerd voor kinderen die getrouwd zijn en waarvan ook nageslacht behandeld wordt. Of gegevens over bijvoorbeeld het leven van de betrokkenen. En dat jong overleden kinderen bij de ouders behandeld worden. Maar goed, dat is een keuze van de auteur. Een andere merkwaardigheid is de titel van hoofdstuk 10 van deel 1, zoals gegeven in de inhoudsopgave: Ontbrekende gegevens. Ga je vervolgens bij het hoofdstuk zelf kijken, dan wordt dat opgelost, want daar is de titel: naamgenoten, waarvan de relatie nog niet kon worden vastgesteld. Dus, niet ontbrekende gegevens, maar 'losse eindjes', en daarom zou de kwalificatie eigenlijk ontbrekende relaties behoren te zijn. Een punt van aandacht voor hen die een naam in de indexen op beide delen willen opzoeken: er is gekozen om tussenvoegsels te alfabetiseren voor de familienaam. Gerardus de Haas moet daarom niet zoals in Nederland gebruikelijk is op de H gezocht worden, maar op de D, omdat hij onder De Haas, Gerardus is geordend. Dat geldt ook voor Jan van Voorst, die is geordend onder Van Voorst, Jan. Hoewel men dit bijvoorbeeld in België wel doet, is een dergelijke ordening in Nederland niet gebruikelijk en daardoor een beetje verwarrend. Ondanks die kritiekpunten maakt het boek verder een goede indruk.

Tijdschriften

Van in deze rubriek vermelde artikelen, alsook van vroeger verschenen nummers, kunnen fotokopieën worden aangevraagd bij de Dienst Bestellingen, p/a Postbus 26, 1380AA Weesp, of per e-mail via info@ngv.nl (onder vermelding van de volledige referentie). De aanmaak van fotokopieën kan aan beperkingen onderhevig zijn. Tijdschriften worden niet uitgeleend.
De hier gepresenteerde rubriek tijdschriften is verzorgd door het VC team Tijdschriften, bestaande uit: Jos Kaldenbach (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Groot-Brittannië, Noord-Amerika, Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland,) Bert Kamp (België, Luxemburg, Frankrijk, Italië), Han Hilders (werkvoorbereiding) en Rob Dix (Nederland, Scandinavië en coördinator).

Enkele gebruikte afkortingen:

aanv. = aanvulling(en)
afk. = afkomstig
afl. = aflevering
corr. = correctie(s)
exm. = ex matre
gen. = generatie(s)
jg. = jaargang
kwst. = kwartierstaat
kwn. = kwartieren
verv. = vervolg.

Nederland

Alkmadders, jg. 32, 2015 nr. 130. *A. Bakker*: Het octrooi van de Gogerpolder in 1715 [**Peereboom**, de Neeff, Bongart]; **Van Ruiten**, een arbeidersfamilie in Zuid-Holland; *F. van Rijn*: Uit de Hoek van Holij; *idem*: Een medewerker in beeld: De verdeler van 1500 Alkmadders [Theo Meijer]; *S. Bouwmeester*: Rijwielbelastingplaatjes: wie kent ze nog?; *P. Pouw*: Noordeinde 104 – mijn geboortegrond [herinneringen].

Idem, 2015 nr. 131. *G.J. van Beek*: Historische uitstraling in Oude Wetering; *S. Bouwmeester*: Akten van indemniteit [algemeen]; *N. Koek*: Veldpost uit de Veen [over de mobilisatie in 1939].

Amstel Mare [Amstelveen], jg. 26, 2015 nr. 96. *P. van Schaik*: Winterhulp in Nieuwer-Amstel; *J. Spaargaren*: Treinbeschieting Amstelveen 9-9-1944, nabeschouwing; *P. van Schaik*: Amstelveense tollen; *M. de Bruijn*: Een krantenbericht uit vervlogen tijden: Meerbode (1) 31 oktober 1914.

Idem, 2015 nr. 97. *W. Groeneweg*: De klokken van de Dorpskerk te Amstelveen; *P. van Schaik*: Ons Amstelland [historie]; *G. Lindeman*: De dreiging van het Haarlemmermeer.

Amstelodamum, jg. 102, 2015-2. *R. Daalder*: De weduwe kreeg de kogel. Willem **van der Zaan**, Amsterdamse zeeheld [1624-1669, tr. Aefje **van der Eijck**]; *G. Vermeer*: **Scamozzi**, Jacob van Campen en het Ionische kapiteel in Amsterdam; *P. Vlaardingerbroek*: De achttiende-eeuwse verbouwing van Singel 191 [**ten Broeke**].

Idem, 2015-3. *P. Biesboer*: Een nieuwe identificatie van twee pendantportretten door Bartholomeus van der Helst: Hendrick Zegersz **van der Kamp** en Hester **du Pire** [1655; Strick, de Wilde, van Echten, **Greven**]; *J.E. Abrahamse e.a.*: Valse start. De moeizame ontwikkeling van de Nieuwe Herengracht na het Rampjaar 1672.

Aold Hoksebarge, jg. 48, 2015-2. *B. Otter*: Huishoudschool, monument voor 65 jaar vormingsonderwijs aan meisjes; *G. Vaanhold*: Boerderij De Weerdt in De Veldmaat en zijn bewoners [historie sedert 1628; **Heupers**, Meijerink, Wielens, Grave, Wijlens, **Vaanhold**]; *H. Slotman*: Huis nummers 131 en 132, nu Blankenburg 11 en 13 [**Tijas**, Gemerts, Doornhegge, Waanders, **ten Berge**, Leppink]; *E. Ooink*: De leenmannen van Het Lankheet (2) [Hof te Mallem (1188); van Gra(v)esdorp alias **van Schoneveld**, van Viermünster, van Keppel, van Mulert].

Idem, 2015-3. *B. van Leeuwen*: De aanslag op Schaepman. Wie was de andere mogelijke dader? [1830; **Waanders**, Vosman]; *H. Slotman*: De huizen aan de Blankenburg nrs. 133, 134 en 135 [Ten Berge, **Christenhuis**, Eijsink]; *E. IJspeerd*: Bank Jordaan in beeld (3); *E. Ooink*: Zoektocht naar Egbert **Geessinck** leidde tot hun namen: Tien Haaksbergenaren vochten mee in de Slag bij Waterloo; *A. Bekkenkamp*: 'Miskoorn' gaf veel beroering [kerkelijke heffing op boerenerven, onwilligen 19e eeuw].

Archievenblad, jg. 119, 2015-5. *A. Dellebeke, R. van Leijen*: 'Dat gebeurt bij ons niet'. Over diefstal en verduistering in archieven; *R. Spork*: De administratie van vandaag is het erfgoed van de toekomst [In gesprek met Gert-Jan de Graaf, hoofd RA Tilburg]; *F. Tuinstra*: We are history. Webradio De Stem van West duurzaam gearchiveerd; *R. Spork*: De samenleving die zichzelf documenteert?; *C. Eymael*: 200 jaar geleden: Willem II en de Slag bij Waterloo.

Idem, 2015-6. *M. Engelhard*: Doe open! Een pleidooi voor

actieve openbaarheid; *C. Jeurgens*: Archieven, een voortdurende bron van zorg; *N. Schreuder*: Vervreemding van archiefbescheiden; *T. Schiphol*: Hergebruik van overheidsinformatie.

Idem, 2015-7. *Red.*: Driemaal gedonder in de auteursrechtglazen [rechtzaken betreffende beeldbanken]; *E. Ketelaar*: Auteursrecht en archiefrecht; *D. Deuzeman*: Vrouwenbrieven in Friese archieven; *B. Lijnsvelt*: Gemeentearchief Weert en het Aezelprojek [database kadastrale kaarten en gegevens]; *E. Kraai*: Archiefwet en verzoeken om informatie.

Idem, 2015-8. *T. Thomassen*: Staten-Generaal en Europese Unie; *F. Dijkhuis*: Verbrand, bewaard, maar hoe nu verder?; *C. Tromp*: Over het belang van historisch onderzoek in de samenleving [interview met Auke van der Woud]; *R. Keijser*: Archiefcollectie Nederland: wie doet wat?

De Asperensche Courant, jg. 36, 2015 nr. 135. *H. de Ruijter*: Het mysterie van de Villa van Suter [kluwenhouder]; *H. de Ruijter*: Ons Ideaal – Naoorlogse nieuwbouw in Asperen; *T. Witjes*: De Historie van de Stad Asperen: Herstel van de Zuidwestelijke Omwalling.

De Bewaarsman, jg. 21, 2015-2. *G. Hilhorst, G. Raven*: De Wetering. Een 17e-eeuwse huisplaats in Hoogland-West [historie; de Gooyer, Outerf, **van de Hoven**, Tolboom, van den Heuvel]; *A. van der Glas*: Herehuyzinge Cauwenhove. Een buitenhuis in Hoogland-West [van Bekum, van Nierop, **van Honsem**, Kool, Kuijer]; *H. Lasseur*: Trouwen en rouwen 1906-1926 (3) [**Voskuilen**]; *G. Raven*: Verzet. Herinneringen van Hannes Traa 1940-1945 (2).

Blesewic, 2015 nr. 72. Rondom het Bleiswijkse Verlaat 2 Wonen en werken langs een deel van de Rotte.

Bulletin Streekmuseum Hoeksche Waard, 2015 nr. 127. *B. Van den Berg*: Expositie Oorlog in de Hoeksche Waard 1940-1945; *G. Schilperoort*: 't Welvaren van Goutswaart [glazen kelk 1768; **Rosmolen**]; Genealogie & Streekhistorie: nieuwe toegangen en aanwinsten [Oud- en Zuid-Beijerland, Piershil, Klaaswaal; parentelen Groenendijk en **Tromer**, SG Dura, **Duijser**, Kruidenier, **Scheygrond**, van Valen].

Idem, 2015 nr. 128. *W. Spaan*: Oorlog in museum Hoeksche Waard; Genealogie & streekhistorie, Aanwinsten: delen van rechterlijke archieven van Piershil, Klaaswaal, Oud- en Zuid-Beijerland en Puttershoek, genealogie **Van der Stoep**.

Bussums Historisch Tijdschrift, jg. 31, 2015-2. Themanummer Open Monumentendag 2015: Glas-in-lood. *G. Hent*: Corverlaan 8 [**Boursse**]; *M. van der Heide*: Jo van Gogh-**Bonger**: In Bussum begint de victorie van Vincent van Gogh (1).

Caert Thresoor, jg. 34, 2015-2. ICHC conferentienummer. *P. Lombaerde*: Een bijzondere vroege stadsplattegrond van Antwerpen teruggevonden; *K. Bos*: De oudste kaarten van het Scheldegebied: Een kwestie van datering; *K. de Coene*: Continuïteit of innovatie? Een onbestaand dilemma in het Liber Floridus van Lambertus **van Sint-Omaars** (1121); *M. Veres*: De

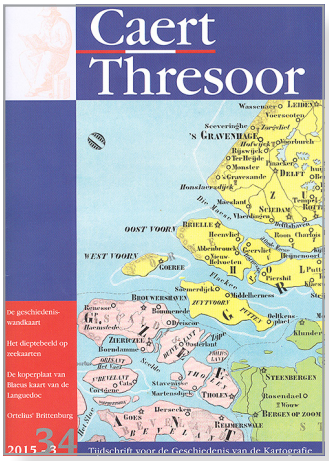

impact van de kartografie op de Frans-Oostenrijkse grensovereenkomsten van 1769 en 1779; *W. Bracke, M. Silvestre*: De collecties-Vandermaelen van de Koninklijke Bibliotheek van België; *S. Van Impe*: Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Antwerpen.

Idem, 2015-3. *H. Ferwerda*: Het verzamelen van zeekaarten: dieptebeeld op zeekaarten; *E. Ketelaar*: Ortelius Brittenburg; *F. Reurink, H. Timmerman*: Kaartencollecties in Nederland: Bibliotheek Arnhem.

Dag van de Groninger Geschiedenis, jg. 29, 2015. *H. van der Veen*: Kornelis **ter Laan** (1871-1963), dromer en doener; *H. van den Berg*: Het perspectief van Boelo **Tijdens**, verlichte herenboer; Onderzoek onderweg: Historicus Lammert Doedens en zijn zoektocht naar de laatste rustplaats van Graaf Adolf; *J. van Keulen*: Bronnen voor onderzoek naar emigratie van Groningers.

Documentatieblad Lutherse Kerkgeschiedenis, 2015 nr. 43. *Th.A. Fafié*: Archivalia biografie ds. J.L.F. de Meijere Joh.C.Zn (1862-1931); *J. Faber*: De Molenpage-Stichting te Amsterdam. Geschiedenis van een Hervormd-Luthers hofje sedert 1918 [**Molenpage**, Gritters]; *Th.A. Fafié*: Op zoek naar ds. W.M. **Duijker** (1887-1944); *idem*: In memoriam de Lutherse oud-diacones Wynanda Louise Brouwer-**van Hylckama Vlieg** (1916-2015).

Dwars Op [Voorhout], jg. 17, 2015 nr. 54. *K. den Elzen*: Willem Botsstraat [vernoemd naar Willem Joseph Aloysius **Bots**, pastoor St. Bartholomeus parochie 1892-1917, exm. **Putman**; met kwst.: Kromwijk, Dijkmans, Rosweijde]; *K. den Elzen*: Willem Jacobus **Warmenhoven** pastoor en familielid [met kwst.; Meershoek, Kortekaas, van Rijn]; *M.C. van Buul*: Een protestants gezin en meer in een Rooms-katholiek dorp [**Spiering**].

Eigen Perk [Hilversum], jg. 35, 2015-2. *H. Hoogenboom*: Ongemakken aan het veeneind [1826-1938; naamgeving, voorbijtrekken van kuddes schapen]; *T. Fennema*: Grammofoonherinneringen.
Idem, 2015-3. *H. Hoogenboom*: De tapijtfabrikant en de dominee [allebei in de NSB; Farwerck, **van Duijl**]; *F. Goubitz, B. Bokhorst*: De familie **Goubitz** [verhalende familiegeschiedenis].

Het Feyne Kwartier, jg. 20, 2015-2. Hoe werden onze dorpen bestuurd (1); *E. Lassing*: Van een burgemeesterszoon en een fluitiste met Flakkees bloed [**Anemaet**, de Castro; met parenteel van Cornelis Anemaet, 5 gen., 1787-1940, en kwst. 3 gen. van Emilie Eugenie Benigne Krause (1837-1896)]; *idem*: Over oude en nieuwe trouwboekjes.

Geestgronden [Egmond], jg. 22, 2015-2/3. *S. Wassing*: Lamoraal van Egmont, bestuurder van de Nederlanden in een roerige tijd over de drooglegging van de Egmonder- en Bergermeerpolder [beeldvorming rond de graaf, biografische schets, spanningen, Raad van Beroerten]; *C. Kager*: De loodsen, een boeiend schilderij van Gari **Melchers** (1860-1932) [**van Pel**, Schol, Wijker; lijst met loodsen]; *E. de Wit*: Zorg voor armen in Egmond aan Zee van 1900 tot 1925 [verv.]; *A. van der Zeijden*: Sisi in Egmond aan Zee.

Geschiedenis van Ursem, jg. 35, 2015 Interview met Agnes **Hille**-Kroon; Een kermisfamilie uit Rustenburg [Bregman, **Winter**, Eilerman]; Jacobus **Mak** [1909-1946; militair in Indië]; Het Ursemmer Veefonds II, 1862-1995; Een inventaris [van Maartje **van Schagen**, wed. Brugman, ovl. 14 juli 1896]; Langs de Mijzerdijk (2) [Veldboer, Blank, **Leegwater** (met familieschema 8 gen., 1715-1980), Greeuw, **Wrobel**]; Piet Pool, een bizar verhaal [**Zabel**; Duitse onderduiker 1944]; Het Ursem van toen ... 1914-1915.

's-Gravendeel door de eeuwen heen, jg. 21, 2015-2. *J. Visser*: Over de persoonskaart; *A. Draak-Liefaard*: Mijn jeugd aan de Beneden Havendijk; *R. de Grauw-Schouwenburg*: Boerderij Mookhoek 97; *G. van Voorthuisen*: Branden in oude tijden (1); Klaas Veerman vertelt (4); *H. Aardoom*: Dood door schuld? [ruzie in een herberg op zondagavond 13-1-1704; **Stoocker**, van der Linden]; *H. Aardoom*: Een drijflijk; *D.W. Gravendeel*: Achterdijk of Walevest.

Idem, 2015-3. *A. Karbaat*: Een scheepswrak in de Dordtse kil [De Jonge Jacob, vergaan in 1858]; Werkgroep Genealogie: familie **Robbemont** [3 gen., ca. 1649-1720; **Barth**]; Bas de Jong vertelde over zijn familie; *G. van Voorthuisen*: Branden in oude tijden (2); *A. Mol*: Het huis dat van niemand was [verjaring van onverdeelde boedel; van der Linden, van Gent, **Mol**]; Piet de Man vertelt over zijn diensttijd in Indië; *W. van Velsen*: Zij kwam uit Veenhuizen [**Harbers**, Bijl].

Heemkunde Hattem, 2015 nr. 143. Themanummer St. Anna schuttersgilde Hattem 1465-2015.

Idem, 2015 nr. 144. *T. Eghuizen*: Herinneringen van de familie **van den Belt** aan hun Hattemer jaren (2); *W. Spannenberg*: Door Eendracht Verbonden 80 jaar!; *M. van der Leeuw*: Historisch kadaster van het schependom van Hattem (20) [Laman, Mensink, **Treep**, Neuteboom, Barneveld, Winkelaar, van Laar, van Gulick, **Welbergen**]; *E. Andeweg*: Samenvatting lezing van Sander Wassing over 'Commissarissen van de Bloedraad bezoeken Hattem 1569'.

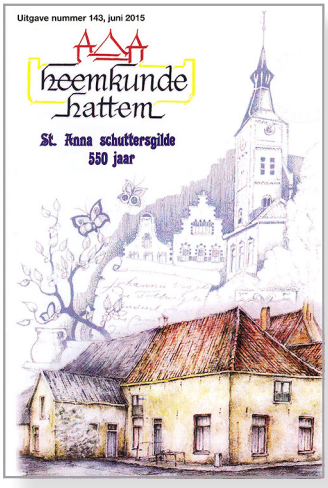

Heemsproak, jg. 20, 2015-2. *P. Albers*: Vijftien vergeten kampen vlak over de grens [de Emslandkampen].

Heemtijdinghen, jg. 51, 2015-1. *N. Stoppelenburg*: Over de poorten van Oudewater [en poortwachters; Roest, **van Boesbergen**, Boogh]; *J. van Es*: Onderduiken bij huisarts Schrijver in Rijnoord; *W.R.C. Alkemade*: Gemeente Driebruggen 1964-1988: vier dorpen tussen 2 herindelingen; *J. van Es*: Sporen van Anton Mussert langs de weg.

Idem, 2015-2. Verhalen over de oorlogsjaren in de regio Woerden. *W. Ultee*: Drie Woerdenaren in de 2e Wereldoorlog [Gerritse, van West, **Zilverberg**, Mayer]; *J. van Es*: De oorlog door de ogen van een 12-jarige [dagboek van Annie **Cromwijk** uit Willeskop].

Heerlijck Ni-js, 2015 nr. 58. *J. Eijt*: Wehlse vrouwen in beweging. Van RK Boerinnenbond tot Zij-Actief, 1946-2006; Een mens is pas vergeten, als zijn naam vergeten is... [stolpersteine Slösser-Israël, van Buuren-Jacobs]; *W. Hermsen*: Hendrik Pelgrim **van Westerholt**, een Luytenant van Swartsenburgh [(ca. 1626-1670), zoektocht naar religie, militaire loopbaan en komst naar Wehl;exm. van Scherpenzeel, huwt 1667 Anna G.M. van Essen]; *W. Alofs*: Op weg van Wehl naar Mainz [Theo Segers, genaamd pater Martin].

Heraldisch Tijdschrift, jg. 21, 2015-2. *M. Kruip*: Gulden Vlies-borden in Den Haag: restauratie en interpretatie [**van Battel**]; *R. van Dijk*: Kapittel Gulden Vlies in Den Haag (mei 1456); *B. Grothues*: Martin **Knoch**, grafisch en heraldisch ontwerper; *J.A. de Boo*: Het wapen voor de nieuwe gemeente Bodegraven-Reeuwijk; *idem*: ...voor Molenwaard; *R. van Dijk*: Benelux merkenbureau: geen heraldiek; *A. Spreen Brouwer*: **Spreen Brouwer**, familiewapen in zegelringen.

De Historie, jg. 31, 2015-2. *J. Hendriks*: Een vergeelde briefkaart [2 broers tewerkgesteld in WOII; **Goedemans**]; **D. Buitenhuis**: V1 neergestort in 's-Graveland. Watertoren op een haar na gemist; Operatie Manna [voedseldropping april/mei 1945]; *F. van Giessen*: Onrust aan het Zuidereind [huisarts in oorlogstijd; **Burck**]; *W. Fecken*: Een kleuterschool in 's-Graveland.

Idem, 2015-3. *W. Kozijn*: Tjalling **Koopmans** Nobelprijswinnaar uit 's-Graveland [voor economie]; *J. Immerzeel*: Een wandeling door Kortenhoef anno 1830; *W. Fecken*: Onderwijs in 's-Graveland [kostschoolhoudster Cornelia Maria **Jukkenekke**, met lijst leerlingen; Beth, van Koorst, de Vrees, Sorber].

Historisch Geografisch Tijdschrift, jg. 33, 2015-2. *G. Borger*: Henk van der Linden en de historische geografie. De betekenis van het werk van prof. mr. H. van der Linden; *Y. van Mil*: Het Gewestelijk plan Zuid-Holland-West en de opkomst van de regionale planning in Nederland; *J. Cuijpers, J. de Jong*: Een Brabantse piramide. Een 17e-eeuwse belvedereheuvel in Ossendrecht; *E. Taverne*: Atlas of the Functional City. Het nooit gepubliceerde boek; *F.D. Zeiler*: Geestverschijningen in het HGT? [reactie].

Historisch Purmerend, 42-2015. *J. Otsen*: Bellevue, een monument dat gesloopt wordt?; *B. Vlak-Mol*: Wed. G. **Oud** PZN & Co [wijnhandel, familiebedrijf; **Sant**, Hartog]; *J. van Kuler*: Elckerlyc 40 jaar [historie tennisclub]; *C. Homan*: Verslagen en dagboekjes van Jan **Zuidland** (1904-1923); *J. Dekkers*: Bierkade meer dan vierhonderd jaar oud; *S. van den Berg*: Boeken uit de 18e en 19e eeuw in Purmerends Museum; *J. Otsen*: **Louwen** en **Hoefnagel** een confrontatie [twee kroniekschrijvers, 18e eeuw]; *J. van Kuler*: Stamboomonderzoek – oorlogsslachtoffers en **Cruijff**; *P. Knook*: Operettevereniging P&O bestaat 65 jaar; *R. Scharloo*: Jacob **Kooi** – een Fries in Purmerend; *J. en D. Goezinne*: Gemeentelijke Sociale Dienst in Purmerend; *A. Vermeulen*: Familie **Vermeulen** van Hilligersberg naar de Achterdijk [historische schets familie 15e-19e eeuw, dan vertrokken naar Purmerend; van der Drift, **Suijker**, Warmelo]; *K. Kwadijk*: De Rusthoeve van 1936 tot heden (2).

Historisch Weesp, jg. 31, 2015-2. Themanummer Weesper slagerijen 1900-2015 [**Dalmulder**, Grijpink, van Oostveen, van Proosdij, **Tinholt**, Spek].

Historische Kring Eemnes, jg. 37, 2015-2. *P. Bruin*: Het verhaal van Vlasman en Buis [op 11 april 1945 gefusilleerd door de Duitsers].

Idem, 2015-3. *P. Brouwer*: Interview met Tinus **Post**; *H. van Hees*: Duitse families in Eemnes – deel 2 [Luurman, Otten, **Plaster**, Pommer, Roosendaal, Schmidt, Schut, Siebeneich, Stein, **Van der Wardt**, Willemsen]; *G. van Ittersum*: De Eemnesservaart; *E. van Andel*: De watermolens van Eemnes (2): De windwatermolen van Eemnes Buitendijk [Timmers, **Dop**, de Bie, Hagen, Scherpenzeel].

Historische Kring Laren, jg. 34, 2015-3. *J. Groeneveld*: De brinken van Laren (1) [historische achtergrond van esdorpen]; *T. Koetsier*: Louis **Couperus** in Laren; *N. Krijnen-van Gog*: Snuffelen naar **Hollebol**(le); *M. van der Schaal*: Salomon (Simon) **Garf** 1879-1943 [kunstschilder, tekenaar, etser, houtsnijder, linoleumsnijder & graficus]; *A. Kos*: Erfgooiers en hun gemene gronden (9): Winst door verlies; *A. van den Brink*: Cornelis **van den Brink** [alias Krelis van Teunenmijns, (1869-1938), tapijtfabrikant]; *P.C.L. van der Ploeg*: Een charismatische levenskunstenaar Tony Offermans (1854-1911) (3); *G. Morsink*: Een verdwenen stukje Laren: De Biezem.

Historische Kring Loosdrecht, jg. 42, 2015 nr. 188. *D. Thijs, T. Timmerman*: Andromeda (kwekerij) [**Scheltema**, Kalksma]; *P. Dolman*: Herinneringen aan Loosdrecht; *J. Mol*: Vertrouwde zeilschepen (25); *idem*: Herdenking executie op 20 maart 1945 [**Grégoire**].

Idem, 2015 nr. 189. *J. Mol, G. Draijer*: Een geheimzinnige toren op Eikenrode (1); *D. Thijs, J. de Kloet*: Gijsje van de Brakel-**Pijl**; *A. de Kloet*: Cafe met stalling van Piet Pijl; *T. Timmerman*: Klaas **Kuiper** en Henny Vonk-Kuiper [interview]; *J. Mol*: Loosdrechtse prentbriefkaarten vertellen (9).

Holland, jg. 47, 2015-2. Themanummer Dorpse bedrijvigheid. *M. IJsselstijn*: Feiten, verhalen, beelden en het grotere geheel.

Een beknopte historiografie van de Hollandse dorpsgeschiedenis; *J. Zuijderduijn*: Het dorp: wie weet nog hoe het was? Ondernemende plattelanders vertellen over hun leven in Rijnland, ca. 1540 [aan de hand van originele bronnen]; *C. Gaemers*: Vooruitboeren. De ongeschreven geschiedenis van een zelfkazende boerin in de Krimpenerwaard [Rie **Streefland**]; A. Schuurman: Industrialisatie in een dorps landschap [Zaanstreek; **Kaars Sijpestijn**].

Idem, 2015-3. J. Dijkman: Het dagelijks brood. Omgaan met voedseltekorten op het platteland van Holland, 1500-1700; *J. Kamp, A. Schmidt*: See you in court? Recht en rechtsgebruik door ongehuwde moeders in Holland en Duitsland in de vroegmoderne tijd; *O. Lammertink*: Kwetsbare vrouwen of sterke moeders? De kwetsbaarheid van ongehuwde en gehuwde moeders in het 19de-eeuwse Amsterdam; *A.X. Smit*: Life with the Dutch Touch: internationale vrouwenclubs tussen cultuurbehoud en integratie in naoorlogs Den Haag.

Immaterieel Erfgoed, jg. 4, 2015-3. *A. van der Zeijden*: Internationaal voordragen voor een van de Unesco lijsten; *S. Derks*: Santa Muerte; *G. Kozijn*: Een oude bekende Meertens Instituut; *J. Wassink*: De passie van Malgosia Fiebig [beiaard]; *idem*: Nieuwe vensters op de geschiedenis van het dagelijks leven [canon van Nederland]; *J. van der Velden*: Afro-Surinaamse spiritualiteit [Rotterdam]; *G. Kozijn*: Onderzoek en erfgoedwet.

Jaarboek Oud-Castricum, jg. 38, 2015. *J. Smits, N. Kaan*: Tachtig jaar geschiedenis van de afdeling Castricum van het Nederlandse Rode Kruis; *H. Boot*: Herinneringen aan … de Tour de Flevo; *E. Mooij*: Koninklijk landgoed Bakkum (1) [**Marquette**, Zonneveld]; *N. Kaan*: De stranding bij paal 45 van de bark Wilhelmina Frederika [Beekhuis, Luessen, **van Aperen**]; *H. Boot, A. Bron*: De kruideniers in ons dorp [naamlijst Admiraal-Zwetsloot]; *N. Kaan*: In gesprek met Engel **Twisk** [smid]; *S. Zuurbier*: Een honderdjarige woning aan de Hoogeweg [**van Weenen**, Schotvanger, Winter]; *A. van Gemert*: Castricummers in de

VOC; *S. Zuurbier*: De Castricumse familie... **Borst** [stamboom 9 gen., ca. 1669-heden; **Mourent**, Mos, Kooter, Kuilboer, van Keulen].

Jaarboek Overkwartier van Gelre, 2014. *W. Steeghs*: In Roermond en Venlo staan pas mooie oude gevels; *M-L.Posten*: Die 'Fliegenden Blätter' oder 'Newe Zeitungen' des XVI. und XVII. Jahrhunderts; *L. Zilessen*: De Groesbeekse bezembinders, een oud plaatselijk seizoensafhankelijk en ambachtelijk beroep [relaties met Siebengewald, Bergen (L) en Pruissen; lijst met huwelijken 1864-1933; naamlijsten met bijzonderheden 1822-1947]; *U. Durchgraf*: Die niederrheinische Mundartdichtertagung in Kevelaer am 02. und 03.12.1950; *M. Flokstra*: Schepenen in het land van Kessel in de Pruisische periode [17e-18e eeuw].

Johanniternieuws, jg. 66, 2015 nr. 258. *E. Verselewel de Witt Hamer-Zwaan*: Vraaggesprek met Adriaan **van Lidth de Jeude**; *idem*: Adellijke familieportretten op Duivenvoorde; Wapenbord: **Van Ittersum**; *F. de Beaufort*: Kruisvaarders en weldoeners [tentoonstelling Ridderlijke Duitsche Orde]; *A. van Citters*: Investituur Ridderorde Heilig Graf; *Y. en M. Mijhad-van Voorst tot Voorst*: Derde Jan's dag op de Veluwe met gezinnen uit het AZC Amersfoort.

De Kleine Meierij, jg. 66, 2015-2. *M. van der Waals*: Een markante Oisterwijkse herdacht [Jana **Lapien** alias zuster Marie Benitia van OLV van Zeven Smarten (1878-1954), exm. de Cort]; *A. van Dorp*: Beelden uit de mobilisatiejaren 1914-1918 (6): Helvoirt [**Timmermans**]; *W. van de Wouw*: Zo herinner ik mij: 12 mei 1940, Kees **Keuninkx**, evacuees en de bevrijding in najaar 1944.

Idem, 2015-3. *N. Smits*: Een terugblik op Moergestel; *F. Goris*: Jacques **van Gils** (Rotterdam 1865 – Rotterdam 1919), een 'Rotterdamse' architect met een Brabantse tongval [familie, opleiding, ontwikkeling; **van Tulder**, van der Assen]; *A. van Dorp*: Beelden uit de mobilisatiejaren 1914-1918 (7): Udenhout en Biezenmortel [**van Lamoen**, Brekelmans]; *G. van Heeswijk*: Een uitstapje naar Oisterwijk [**de Meester de Betzenbroek**]; *H. Haen*: Huizenkant in Udenhout, cultureel erfgoed [foto's]; *M. van der Waals*: Er zat muziek in de Parallelweg ... De laatste noten [**Verhiel**, Biemans].

De Kostersteen, 2015 nr. 133. *J.R.F. Heine*: De gemetselde ruitvorm in de westgevel van de Oude of Sint Alexanderkerk van Bennekom; *E. den Hartog*: Kapitelen en kraagstenen in de Oude Kerk te Bennekom; *W. Baljet*: Versierd Bennekom; *K. Heitink*: Glaskunstenaar Gerard **Temme** en zijn Bennekomse levenswerk.

Kringblad [Bemmel], jg. 25, 2015-2. *R. Haegens*: De EKV (Elster Kwekers Veiling) tijdens de oorlogsjaren; *A. van Abel*: Fragmenten uit het dagboek van Dina Knipping (3) [verv., 1945]; *R. Haegens*: Voorschriften voor terugkerende Bemmelaren; *B. Eimers*: Slachtofferregister Oorlogsgravenstichting [namen en data]; *C. Derksen*: Prins Bernhard en Eef Damen; *C. van Gend*: Voorgeschiedenis van de Narrenspiegel; *A. Stuart*: Van Huus Uut (5); *H. Huisman*: Postbode Hendrik Huisman.

Idem, 2015-3. *A. Klomp*: Verborgen verleden. De geschiedenis van de familie **Klomp** in Bemmel [Lubbers, **Kampschreur**]; *A. Wierink*: Karikaturen van bekende Bemmelaren [notaris H. Jansen]; *R. Hagens*: Geen Stephanoot als die van **Sloot**; *A. Stuart*: Genealogie van Willem **Houterman** [6 gen., 1781-heden; Gertsen, **Tap**, van Haaren, **Hegman**, Kemperman].

Het Kromme-Rijngebied, jg. 49, 2015-2. *C. van Burik*: Een familieverhaal ontleed. De lotgevallen van Maria **Avezaat** en haar kinderen (1) [(1819-1866), tr. 1855 Dirk Verkerk, tr.(2) Thomas **van de Gein**; voogdijstellingen, fragment-gen.]; *K. van Schaik*: Criminaliteit in het Kromme-Rijngebied: Onenigheid over kerkelijke gezangen (1807) en een gestolen molenzeil (1802).

Idem, 2015-3/4. *R. Heijnen, P. Frederiks*: Houten, Odijk en omstreken in de Merovingische periode; *T. Gelok*: Unieke reconstructie van 3 rouwborden uit 1609, 1612 en 1617 uit Wijk bij Duurstede [**van Baeren van Schonauwen**]; *G. van Woudenberg*: De teloorgang van een kleine boer in Sterkenburg [18e eeuw; van Merkenhof]; *C. van Burik*: Een familieverhaal ontleed. De lotgevallen van Maria **Avezaat** en haar kinderen (II); *K. van Schaik*: Criminaliteit in het Kromme-Rijngebied: Dorus **Wennekes** verbannen uit Houten.

Krommenieër Kroniek, 2015 nr. 78. *J. Brasser*: De Krommeniedijker veehouderij rond 1950 [themanummer].

Idem, 2015 nr. 79. *W. Andrea*: Ds. Petrus **Cannegieter** (1883-1964) [exm. Leesekamp]; *W. Esman*: Van 'heen' en 'weer' en 'keer' op 'keer '[van veer naar veerbrug]; *H. Baartse*: Onderwijs in de pastorie van Krommeniedijk [verv.]; *A. Rijks-Leguijt*: Koning-groepsblad De Zeeduivel; *W. Esman*: Fietsenhandel van Ewijk.

Kroniek [Amersfoort], jg. 17, 2015-2. Themanummer Thuis in twee werelden: de mooiste emigratieverhalen; *N. Schoorel, G. Raven*: Albert de Wijs, gezant in Constantinopel; *G. Raven*: De stichter van Nieuw-Amersfoort [Wolfert **van Kouwenhoven** in Amerika]; *idem*: Pieter Both, Mondriaan [in Zuid-Afrika]; De eerste Hooglanders in Amerika [**Pommer**]; *K. Otte*: 'Ik voel dat dit de plek is om te leven' [Piet Mondriaan]; *G. Raven*: De Amerikaanse droom en de desillusie [**Woudenberg**]; *idem*: Emigratiekoorts. Het harde paradijs; *H. de Jong*: Zestig lakenloodjes.

Idem, 2015-3. *D. Steenbeek*: 6000 bouwtekeningen [van 1835-1985, overgedragen aan Archief Eemland]; *H. van den Heuvel*: De ondergang van het Bleekerseiland; *A. Witte*: Het notarishuis en de nonnen 'Een genadige kerker' [**van der Doem**, Codde]; *A. Groot, M. Cramer*: Bob **Dogger**: Stadsarchitect van Amersfoort 1971-1992; *W. Meershoek, P. Kaljé*: Vernieuwing nationaal monument Kamp Amersfoort Leer nooit te vergeten!; *E. Scheepsma*: Handel, oorlog en kraakporselein [Delftse borden uit Amersfoortse bodem].

Kroniek [Graft-De Rijp en Schermer], jg. 32, 2015-2. *C. Bruin*: Van verleden tot heden. De geschiedenis van Bakkerij **Kaandorp** [1900-heden, 3 gen.]; *H. Meddens*: Jo en Jopie **Hoek** [Geerke]; *F. van Zon-Christoffels, M. Hoek*: Kistenmaker Jacob Jansz brengt een kerkraam [1635]; *L. Vrakking*: Een zondagse jurk, wie heeft die nog?; *J. Leegwater*: Spijkerboor in 1915; *H. Keuning*: Gerbrand.

Idem, 2015-3. *F. Hoek*: De familie **Geerke**, een verhaal van uitersten [ca. 1740-1966]; *idem*: Het slippertje van Henri **Polak** [Leentje **van der Wal**-de Boer]; *E. Berkhout*: Onderbelicht: openbare straatverlichting op het Schermereiland; *H. Keuning*: De leedaanzegger [**Polman**]; *C. Ney-Bruin*: Kleine geschiedenis van de molenbuurt in de Zuidschermer [Voogt, de Haas, **Nol**]; *E. Berkhout*: Uit het straatbeeld ... Bulloper.

Kroniek [Roterodamum], 2015 nr. 7. *G. Vreeburg*: 400 jaar bomen langs de Boompjes; *J. Sluijter*: Gevelsteen oude Bijenkorf nog steeds niet terug in Rotterdam.

Idem, 2015-8. Dubbelportret echtpaar Kröller-Müller [aan de hand van hun biografieën]; *E. van Beveren*: Het Groot Handelsgebouw [**Maaskant**]; *L. Lansink*: Veerhaven 7 en de Rotterdamse Lloyd: een speurtocht.

Kroniek van Oudorp, 2014 nr. 9. *M. van Hooff*: De openbare school en de onderwijzerswoning aan de Munnikenweg; *J. Duijnmeijer*: De kazerne van brandweer Oudorp; *H. de Visser*: De Oudorperpolder als waterschap [1630-1970]; *T. Udema*: De kerkschuit van Oudorp en Oterleek [1790-1875]; *P. van Berkum*: Emotie bij begrafenis Oudorper Kaasfabriek [**Bos**, Kalis, Wijdenes, Freytag]; *A. Stierp-Impink*: Een rooms-katholiek kerkhof in wording te Oudorp [sinds 1650]; *idem*: Een bijzondere buurtbewoner op Jan Boyes [17e eeuw; **Speelder**]; *J. Duijnmeijer*: Van rijtuigfabriek tot automobielbedrijf [**Met**].

Idem, 2015 nr. 10. *J. Duijnmeijer*: Het wapen van Oudorp; *M. van Hooff*: De drooglegging van de Grote Waert; *H. de Visser*: De Vuijk een stolp die helaas verloren ging; *C. Vos, J. Oud*: Jaap **Oudes**, een bijzonder kunstenaar uit Oudorp [*1926, exm. de Boer]; *E. Reijngoud-Posthuma*: Remonstranten van Oudorp [historie, uit Alkmaar]; *M. van Hooff*: De beginjaren van de gemeenteschool in Oudorp [Schenk, **Timotheys**, Boendemaker, Schellinkhout]; *H. de Visser*: Een monumentale rentenierswoning; *A. Stierp-Impink*: Het grafmonument van de familie **Graaf** [1871; Water, Bleeker]; *D. Veel*: Oudorpse restanten uit de Tweede Wereldoorlog.

Lek en Huibert Kroniek, jg. 17, 2015-2. *P. de Pater*: Vlucht naar de vrijheid [1944; van Dijk, Smulders, **Hollomon**, Bombaci]; *M. Lever-van Dieren*: 'Pa verdween van de ene op de andere dag' [onderduiken]; *P. van Rooden*: Een begrafenis in Hei- en Boeicop [1966; van Rooden-**Kruijt**]; *M.H. Wittebol*: 't Is goud wat er valt '[een leven tussen meulen en Kersbergsche veer; **Versluis**].

Idem, 2015-3. *Z. van der Schagt*: De hoefsmederij van Jan **Takken** in de eerste helft van de 20e eeuw in Hei- en Boeicop; *M. de Bruin*: Herinneringen aan Marjan de Bruin-**Boef** [1905-1998]; *M.H. Wittebol*: 't Is goud wat er valt' (2) [Pietje **den Hartog** van het Kersbergsche veer]; *J.L.E. Bassa-de Jong*: Uit de krant van 65 jaar geleden; *R.A. Hendriks*: Toen en nu. Herberg De Drie Snoecken [**Ambueren**, Diepenhorst, van Iperen].

Limburgs Tijdschrift voor Genealogie, jg. 43, 2015-2. *M. Graef*: De Hornse wortels van de Catalaanse familie **Kaiser** [Joannes Michael/Juan Miguel Kaiser, militair in Spaanse dienst, tr. 1771 Maria **Mertens**, 4 gen., 1687-1859]; *R. de la Haye*: De Waalse wortels van de Zuid-Limburgse familie **Soogelee** [uit Charneux (bij Verviers), 9 gen., 1542-1836; **Renard**, Neelis, Ubachs]; *idem*: Peetouders of getuigen?; *idem*: Van Hoei naar Weert. De leidekkersfamilie **Lalieu** [3 gen., 1725-1893; **Mignon**, Namur, Coppers]; *P. van Rijswijck*: de familie **Van Rijswijck** in Oost Noord-Brabant en Noord-Limburg Kanttekeningen bij een stamboom [vóór 1435-1670, wel of niet verwant aan de Van Rijswijck's in het Land van Altena; **van den Heergraef** (3 gen.)]; *R. de la Haye*: Genealogie Dupont, aanvulling.

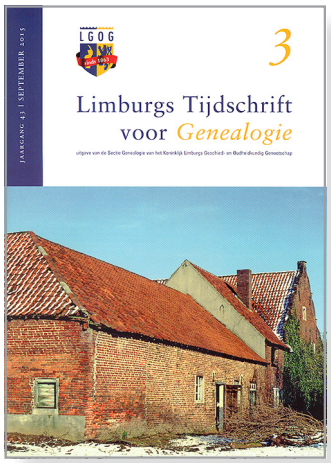

Idem, 2015-3. *J. Maenen*: Pastoor Johannes Mathias **Smeijers**, bouwheer van de St.-Ursulakerk te Lanaken [met fragm.-gen. 5 gen. 1688-1955; Thijs, van As, Vaessen, **Eijcken**]; *A.S.M. (Funs) Patelski*: In Memoriam Gerard **Cruts** (1945-2015) [met stamreeks 11 gen., ca. 1600-heden; Moeren, **Moberts**, Packbeir, Coonen, Heijnens]; *H.J.O. (Joep) Martens*: Op zoek naar drie broers **Martens**, vrijwilligers bij de Nationale Militie 1816-1835; *R. de la Haye*: Genealogie versus internet [kritische kanttekeningen, waarschuwing tegen MyHeritage vanwege

wijziging van gegevens!]; *A.P.J.H. (Ton) van den Berg*: Kwartierstaat van Henri **Vullinghs** [32 kwn. uit Midden-Limburg, Land van Cuijk; –, Tacken, van den Bosch, **Bardoel**].

Lutke Feith, 2015-2. *J. van Keulen*: 'Dat die oude stukken er zijn en dat ik daarmeee kan werken, vind ik nog steeds bijzonder' [interview met Tobias Wagenaar]; *E. de Jonge*: Monumentenfonds van Stad en Lande steunt de Familietrouw [oudste binnenschip]; *M. Kloosterhof*: De bank komt tot leven [Nutsspaarbank; **Bossinga**].

Lutje Feith, 2015-3. *K. Pronk*: Het Euwe-effect in Groningen; *E. de Jonge*: De 80-jarige oorlog en architect Gerrit **Nijhuis**; *M. Hillenga*: Levend erfgoed; *B. Jongejan*: Groningers in het Philips-kommando Vught; *R. Duursma*: Digitale media-archieven en wat ermee te doen.

De Maasgouw, jg. 134, 2015-2. *H. Vaessen*: Petrus de Koning en Koningslust. Lotgevallen van een inwoner van Utrecht en het ontstaan van een Limburgs dorp [(1754-1826), exm. van Dijk, tr. te Batavia 1780 Theodora Maria **Thornton**, tr.(2) Maaseik 1790 Petronella **van Zail**]; *E.J. van Ginkel*: Van bodemvondst naar historisch verhaal over de Tweede Wereldoorlog: een kronkelige omweg?; *M.-J. Lijten*: Arlie jr. en zijn crew: een terugblik; *A. Jacobs*: Robert Graafland en het 'Scapulier van den slaaf' [**Lavigerie**].

Idem, 2015-3. *J. Pouls*: **Kessels**, Europese kunstenaars uit Limburg in de 19e eeuw; *B. Mater*: Top!stukken van het Rijksmuseum van Oudheden.

Mars et Historia, jg. 49, 2015-2. Thema Waterloo 1815-2015. De Slag bij Waterloo in het kort; *J. de Jong*: 'Het lijken wel vrijwilligers'. [politieke betrouwbaarheid van het leger in 1815]; *E. Coumans*: Op weg naar Waterloo. De Nederlandse generale staf in 1815; *W. Plink*: Vaandels en standaarden tijdens de slag bij Quatre-Bras en de Slag bij Waterloo; *E. Muilwijk*: Chassé en de aanval van de Keizerlijke Garde; *S. Idzerda*: Re-enactement, oude geschiedenis in een nieuw jasje.

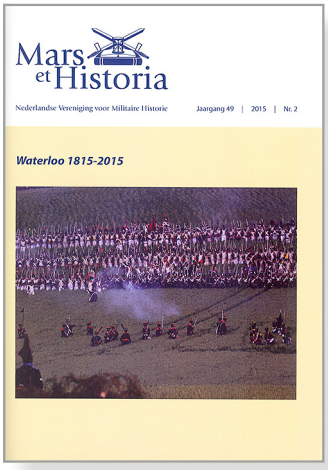

Met gansen trou, jg. 65, 2015-5. Botterke tot op den bojem juni 1955 [themanummer n.a.v. 50 jarig bestaan van de boterfabriek].

Idem, 2015-6. *P. van de Weijenberg*: Vlijmen en de vliegende bom [lijsten dodelijke slachtoffers]; *Chr. Thijssen*: De wonderbare moeder van Elshout.

Idem, 2015-7/8. Themanummer. *B. Beaard*: De postgeschiedenis van Vlijmen [ontstaan van de post; Postverbindingen tot 1795; 1795 tot 1850; De postwet van 12 april 1850; Postkantoren, hulppostkantoren en bestelhuizen in Vlijmen en haar omgeving; Spoor en post; Poststukken, -zegels en -stempels].

Idem, 2015-9. *A. van der Lee*: Een opzienbarende Romeinse grafinventaris van de wolput in Vlijmen [**van Engelen**]; *A. van Herpt*: Belevenissen uit de oorlog door een inwoner van Elshout weergegeven [**van Herpt**]; Het bezoek van Mussert aan Heusden.

De Miedbringer, jg. 54, 2015 nr. 193.

Misjpoge, jg. 28, 2015-3. *D. Metz*: Metz uit Münster (5): De kunst van overleven; *H. Snel*: De onverdachte en onverwachte afkomst van Moses Abraham **Waas** [18e-begin 19e eeuw, DNA hulp]; *R. Schütz*: De strijd om de herinnering. Bestuurlijke conflicten over slachtoffergegevens in het pas bevrijde Nederland (1945-1950) (2).

Idem, 2015-4. *F. Slicht*: Meijer **Smeer**, dirigent van de Tugelaweg [1886-1944, exm. de Korte, **Degen**]; *H. Snel*: Complicaties bij het lenen van een geboorteakte. Op zoek naar Sara **Baruch** [analyse wie van de drie, 19e eeuw]; *K. Boas*: Firma M.H. **Boas**, pionier in blik [Konijn, **Kogel**]; *H. Snel*: Vraag het de archivaris! [antwoorden op vragen, o.a. vernoemingstraditie, voornamen].

De Nederlandsche Leeuw, jg. 132, 2015-2. *B. de Keijzer*: De heren van Langerak [onderzoek oorkonden, leengoed Rijsenburg (gerecht Langerak), filiatie met v**an Teylingen**, genealogie **van Langerak** 6 gen., 1303-1472]; *J. Bloemhof*: Het klein zegel in de provincie Utrecht 1625-1806 [invoering en ontwikkeling van een nieuwe succesvolle belastingmaatregel, rekeningen van de ontvanger; **van der Lingen**, Pauw, van Nellesteyn, **Woertman**, Booth, Buchel]; *M.M.M. Horsten*: Nakomelingen van Pierre **Horsten**, steenhouwer aan de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch [fragm.-gen. 3 gen., 1812-1976; **Kennis**, de Mooij, Brabers, de Hart].

Idem, 2015-3. *J.W. Zondervan*: De stad van de fles. Het stads- en gemeentewapen van Vlissingen; *P.M. Kernkamp*: Heinrich **Bürger** (Hamelen 1804/1806 – Indramajoe 1858) en zijn Duitse en Nederlands-Indische familie [6 gen., ca. 1751-1998; Meyer, Dessa, **Keidsmeir**, Wagenaar, Scheepstra, van Daalen, **Droop**, Bethbeder]; *N.J.M. Biezen*: Zegelstempel **De Vos van Steenwijk**, vader of zoon?

NHA-nieuws [NH-archief], 2015-4. *W. de Wagt*: Alles werd bewaard. Museum Enschedé verhuist naar het Noord-Hollands Archief; *E. van Velden, N. Vriend*: Geschiedenislokaal.nl: digitale bronnen voor het onderwijs; *R. Plasschaert*: De bevrijding van een 'vergeten' krant; *A. Meddens-van Borselen*: Hermanus **Koek-**

koek (1815-1882), een succesvolle kunstschilder voor de Amsterdamse rechter; *H. van der Eem*: Nieuwe archieven en collecties.

Nieuwsblad Vereniging Oud Lisse, jg. 14, 2015-3. Nieuwsflits: project transcriptie resolutieboeken van Lisse [2 gereed en ter inzage bij de VOL]; *L. Brouwer*: Poelpolder. Wonen in de Leeuwerikstraat; *L. Bemelman*: Een plankje van 100 jaar geleden [1915; **van Biezen**, Mastenbroek]; *idem*: Gerrit **Segers** van tuinbaas tot bloembollenkweker [(1866-1936), met kwst. zoon Pieter Johannes Segers (1898-1983); 8 kwn.; –, van Heijningen, Mijnders, Beijer]; *A. van der Tang*: Bij een oude foto. Een korte zijsprong in het familieverhaal [verv.]; *A. de Koning*: De omwenteling [1813].

Idem, 2015-4. *E.M. Kaptein e/v Lengers*: Cafe Spoorzicht Halfweg, Lisse; *R.J. Pex*: Een foto van 't Huys Dever uit 1847 [**van den Bosch**]; *L. Bemelman*: Wim **Randsdorp**, een Lissese jongen tewerkgesteld in Duitsland [1922-1943, met kwst. 15 kwn.; –, van Breukelen, **Koelewijn**, Smit]; *R.J. Pex*: Cafe 't Haantje/De Haan omstreeks 1905/12 [Ruigrok van de Werve]; *idem*: Opschriften door bollenarbeiders op Oud Zandvliet; *L. Brouwer*: Jeugd in de Poelpolder.

Nijmeegs Katern Numaga, jg. 29, 2015-3. *H. Wegman*: Amateurtoneel in Nijmegen 1915-1965 [verv.]; *M. Brans*: Wagenspel op de Grote Markt 'met den heelen santekraam edelgermanen' [1945].

Idem, 2015-4. *P. Altena*: Berichten van de Weesinrichting van Johannes **van 't Lindenhout** [weekblad Het Oosten]; *W.J. Pantus*: Driemaal **Leeuw**. Een Nijmeegse kunstenaarsfamilie tussen traditie en vernieuwing; *P. Begheyn* SJ: De Nijmeegse Johannes **Canisius** in een album amicorum uit het begin van de 17e eeuw [**Massin**].

Noitdorpsche Historiën, jg. 14, 2015-2. Nootdorp in oorlogstijd; Familie op Internet; Mysterie van Corbulo.

Idem, 2015-3. Glas in lood triptiek van raadhuis naar kerk [**Giesen**]; Nootdorp in oorlogstijd.

Old Ni-js, jg. 33, 2015 nr. 91. *E. Zweers*: Betonnen getuigen van een oorlog die nooit kwam [WOI in de regio Emmerik-Elten-Bergh]; *R. Vister*: Familiegeschiedenis geslacht **Van Groenen** [oudste: Jorys bastaardzoon van Gijsbrecht van Brederode (1416-1475), in 1460 aangesteld als gemachtigde van graaf Oswald van den Bergh]; *H. Harmsen*: Onderwiezer moes örgel könne spölle.

't Olde Guet, 2015 nr. 22. *H. Heidinga*: Herinneringen uit de oorlogsjaren; *H.C.B. Besselink*: De gezusters **Hagedoorn** en andere verhalen (3); *E.-J. Bijker*: Mist rond 'vrouw **Snakenborg**' [Gesina **Lutmers** (1866-1924)]; *J. van der Veen*: Een enquête met een bijzonder doel [schoolmeestersrapporten 1828]; *J.W. Kesler*: Ge kent onze kerken nog niet ... ; *K. Vos*: **Wolthers** – een bijzondere burgemeester [(1814-1870), exm. **Brockes**, bekend door zijn tekeningen en portretten]; *G.W. Braam*: Folkert **de Boer**, 'gele rijder, pechbestrijder' [wegenwachter 1961-1993].

De Omroeper [Naarden], jg. 28, 2015-2. *W. Deeleman-van Tyen*: Een kruisigingspaneel uit de Grote of Sint Vitus-kerk van Naarden; *A. Verweij*: Sint Christoffel in de Grote Kerk van Naarden; *H. Schaftenaar*: Over Jacobus **Verhoeff**, zijn afkomst en zijn nalatenschap [identiteit voor het echtpaar op de Meesterwerken van de Diaconie; van Hoven, Schellinger, **Hoflander**]; *idem*: Uit de verbalen van Genesis **Paen**, contrarolleur der fortificatiën (1647-1679); *idem*: Het Spiegel te Naarden in historisch-geografisch perspectief; *idem*: De zanderijenkaart van Naarden.

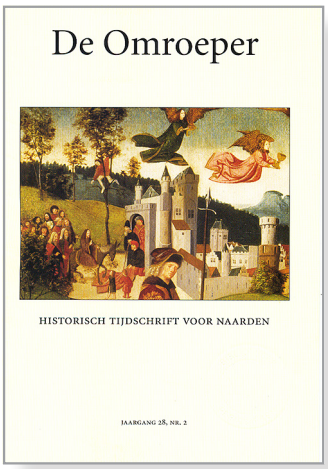

Idem, 2015-3. *H. Schaftenaar*: Van Zandpad naar Rijksstraatweg [wagenweg van Naarden naar Amsterdam]; *idem*: Langs de Amsterdamsestraatweg [historisch overzicht van boerderijen tussen de vesting Naarden en de Hakkelaarsbrug, met bewoners]; *B. Krijnen*: De melk- en zuivelhandel Sanitas van Bertus **Krijnen** aan de Lambertus Hortensiuslaan; *H. Schaftenaar*: Gerhardus Cornelis **Fabius** (1813-1887), burgemeester van Naarden en Muiden (1863-1887).

't Onderschoer, jg. 37, 2015-2. *J. Knippers*: Denekamp toen, Denekamp nu (50); *M. Zwiep*: Alle kloatscheeters en klootschieters onder 1 vlag (slot); *G. Lutters*: 90 jaar christelijk onderwijs in Denekamp (1) [met lijst oprichters en geldschieters]; *M ter Duis*: Erve Brooks (1) [**ter Duis**]; *S. Wynia*: Uit het dagboek van W.H. Dingeldein [1939]; *B. Busscher*: Herberg **Mensink** 'Koapman' in Tilligte; *J. Knippers*: De trouwbrief van Bernardus **Sombekke** en Johanna **Rikhof** [1867]; *J. Gortemaker*: Ontstaan sociale woningbouw in Denekamp; *H. Weusthof*: 100 jaar Van den Heuvel-**Brummelhuis** in Denekamp (1); *S. Benerink*: Speuren naar sporen van het oude dorp langs de Vledderstraat en Brinkstraat (1); *A. Meinders*: Restaurant De Watermolen Singraven [**Dissel**].

Idem, 2015-3. Jubileumnummer 1975-2015. *G. Lage Venterink*: Na verwondering over het eigene, is het tijd voor samenwerking; *H. Weusthof*: 100 jaar Van den Heuvel-Brummelhuis in Denekamp [verv.]; *S. Wynia*: Heemkunde voorkomt dat een dorp zijn geheugen verliest; *M. ter Duis*: Erve Brooks [verv.]; *J. Knippers*: De oude Scandinavië-route dwars door het centrum van na de oorlog; *S. Benerink*: Speuren naar sporen van het oude dorp langs de Vledderstraat en Brinkstraat [verv.]

Oud Bathmen, jg. 35, 2015-2. *H. ten Katen*: Tien vragen aan Ton Koot, directeur van 't Dijkhuis; *J. Muilerman*: In gesprek met: Henk **Leunk**; *H. Smit*: La Grande Guerre, deel 2. De Klaproos; *G. Brilman*: Vrogger meer bottenwark op de boerderij (4).

Ons Charlois, jg. 22, 2015-2. *A. Wols*: Herinnering aan molenbloemisterij Theo Kop Jansen; *M. Bosch*: De Christus Triomfatorkerk in Pendrecht; Vervolg roeiers 75 jaar; *E. en D. de Winter*: Herinneringen aan het Charloisse volkshuis.

Idem, 2015-3. *W. Andelaar*: Oude zaken: De Waal's Weekrevue; *R. Wolters*: Herinneringen over de Maastunnel; Monument luchtoorlog Hoeksche Waard onthuld; *E.G. Verschoor*: Het oude Cathendrecht tot en met het ontstaan van Charlois (1199-1462); Vervolg roeiers 75 jaar.

Oos Gebrook, jg. 8, 2015-2. *H. Peters*: (Groot) grondbezit bij kasteel Hoensbroek [goederenbezit 14e-20e eeuw]; *B. Grothues*: Vier Amerikaanse militairen in Hoensbroek; *idem*: Jos **van Oosterhout**, beeldend kunstenaar in Amsterdam [*1956]; *S. Giezenaar*: De O.V.S. (2): van OVS'er ... naar houwer; *H. Bisschops*: 100 Jaar Mariarade.

Oostgelders Tijdschrift voor Genealogie en Boerderijonderzoek, jg. 32, 2015-2. *J. Hiddink*: Brooduitdeling bij de Mulderssluite en de perikelen in 1775 en 1776; *W.F. Jansen*: Kwartierstaat van Wim Jansen [*1937; Willemsen, Schuppers, **Kreeftenberg**]; *A. Metz*: Bewoners van het erve 'De Vree' [eigenaren en bewoners 1617-1931, boedelinventaris Otto **Huetinck** ovl. 1785]; *T. Nieuwenhuis*: Parenteel van Gerrit Nieuwhof (Nijhof), ook later Klein Gebbinck [verv., slot]; *G. Woertman*: Genealogie en DNA – deel 3 [verv., slot]; *J.A. Bakker-ten Have*: Kwartierstaat van Reind Abbink [verv., slot; 15e eeuw: **Antinck**, Staerinck, Besselinck].

Idem, 2015-3. *J. Bakker-ten Have*: Kwartierstaat Janna **Meijerink** [(1716-1756), met bronbeschrijvingen; **Draafsel**, Bruggink, Wegelhorst, Wiltink]; *H. ten Kulve*: Klooster Burlo en Kotten [historie, landsgrenzen, boerenerven]; *W.F. Jansen*: Kwartierstaat van Wim Jansen II [verv.; **Kelderman**, Heersink, Pennekamp, Nusselder, Kreeftenberg, **Jammershuis**]; *G. Luiting*: Nalatenschap van Abraham **Walijen**, koopman te Amsterdam [18e eeuw; erf Pleckenpol te Winterswijk]; *J. Bakker-ten Have*: Kwartierstaat van Reijntjen **Braeckers**/Breukers [(*1745), Stoffers, Geerdink, **ten Paste**, Daven]; *A. Metz*: Bewoners van het erve 'De Vree' [verv.; **Huetink**, van Tricht, Breukink, **Uenk**]; *H. te Kulve*: Stift van Vreden en Kotten; *I. Brethouwer*: Matrilineare stamreeks van Harmina Johanna **te Paske** [(1897-1984), 10 gen.; Geessink, **Blekkink**, Boijtink, Bruggers, **Honders**].

Oud Bathmen, jg. 35, 2015-3. *J. Bleijenberg*: Bathmen in 1915; *D. ten Zweege*: La Grande Guerre, nogmaals John McCrae; *H. ten Katen*: Bakkerij **Nijkamp**: ruim een eeuw een begrip in Bathmen; *W. Stegink*: Bakkerij Nijkamp: iets over de geschiedenis; *H. Smit*: Eene Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer (4).

Oud-Dordrecht, jg. 33, 2015-1. *K. Sigmond*: Veranderingen bij het Dordtse archief [achtergrondinformatie]; *H. Blok*: Financiële relaties tussen oud-Alblas en Dordrecht 1740-1800 [van Duuren, Onderwater, **Vernes**, Kouwens]; *M. van Mourik Broekman*: Een boekhandelaar in Dordrecht [Van der Leer-van Bohemen]; *E. van Dooremolen*: Uit de politiejournalen van de jaren 40 (2); *M. Dorst*: Stadsverdediging aan de Vest en een een onbekend 16e-17e-eeuws bastion; *G. van Engelen*: Nederlandse uitgaven van wereldberoemde Karl May-boeken waren lang puur Dordts; *J.M.A. Van Wageningen*: De Merwedekade 150 jaar; *J. de Heus*: Machtsstrijd in Dordrecht in 1815?; *G. van Engelen*: De klokkenroof en de Dordtse schipper Jan van Dijk. Een herontdekte held; J. de Heus: Van Lantsyde en Poortsyde tot Jan Eijkelboomsteegje (4) [straatnamen]; *F. Hoyer*: Stomerij Jansen; *K. Sigmond*: Schetsen uit Dordtse akten (18); *J. Kwakernaak* †: De watersnood van 1953 in sanatorium Weizigt.

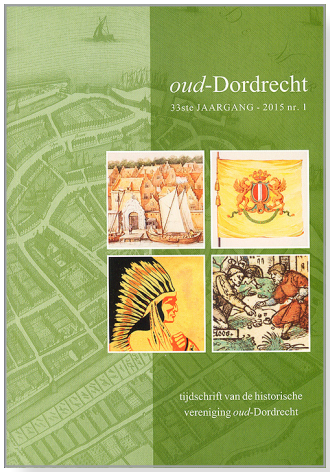

Idem, 2015-2. *E. van Dooremalen*: Het Leger des Heils in Dordrecht; *N. van Driel*: De eerste gemeentearchivaris van Dordrecht: Arie van de Weg J.Szn. (1824-1894); *R. Haan*: De limietpaal van Twintighoeven; *E. van Dooremalen:* Uit de politiejournalen van de jaren 40 (3); *K. Sigmond*: Het Sint-Jansgildehuis met gasthuis op de Voorstraat (1370-1718); *K. van der Knijff*: De Alloysehoeve en zijn bewoners [**Dekker**]; *G. van Engelen*: Schetsboeken van **Turner** met tekeningen van Dordrecht voor het eerst naar Nederland; *S. Wassing*: Stille wateren met diepe gronden in een roerige tijd. Dordtse slachtoffers van Alva's Raad van Beroerten (1568-1572) [met lijst veroordeelden]; *K. Sigmond*: Schetsen uit Dordtse akten (19) Beurzensnijderes gesignaleerd (1435, 1438/39, 1458, 1548); *J. de Heus*: De geschiedenis van de straatnamen op het Eiland van Dordrecht (5); *E. Rovers*: Varend op parlementair kompas? De scheepvaartenquête in relatie tot maritiem Dordrecht (1850-1873) deel 1; *M. van der Feltz*: Restaureren bij het Regionaal Archief Dordrecht; *H. Jabaaij*: Het veer op Brabant [**Dubbelman**, Paassen, Boot, de Korver, **Bossers**]; *P. Vree*: 250 jaar (stads-)apothekers in Dordrecht.

Oud Leiden Nieuws, jg. 3, 2015-2. De Leidse Hortus 425 jaar: Oud, maar zeker niet ingeslapen; *H. Verlint*: De Stem van Leiden; *P. Buring*: Nieuwe bestemming van het Ehrenfesthuis?; Nieuw licht op een oorlogsfoto [**Elderhorst**].

Idem, 2015-3. Werkgroep Monumentale Kunst ontdekt Leids kunstwerk Peter **Struycken**; Ondergrondse parkeergarages op Garenmarkt en Lammermarkt [historische terugblik op beide Leidse pleinen].

Idem, 2015-4. Van 'arm borden kercgen' naar multifunctioneel godshuis: 700 jaar Hooglandse Kerk; Gevelsteen Fa. J. Th. **Perquin** en Zonen onthuld; Glasschilderkunst in het Leiden van de 16e en 17e eeuw; Hendrik Valk (1897-1986) tussen figuratie en abstractie; De website Jan van Hout.

Oud Meppel, jg. 37, 2015-2. Biografie Joachimus **Lunsingh Tonckens**: een kijkje in het leven in in Drenthe van rond 1800; *H. de Zwaan*: De nasleep van de moord op **Van Esso** en **Gast**; *W. Ponne*: Een verdwenen huis aan de Stationsweg [**Enklaar**, ten Klooster]; *T. Eskes*: Oorlogsherinneringen van Klaas de Boer; *J. Maartense-Boot*: Herinneringen aan de Brouwersstraat tussen 1940 en 1962; Dirk van Straaten (1881-1969) [verv. jeugdherinneringen aan Meppel].

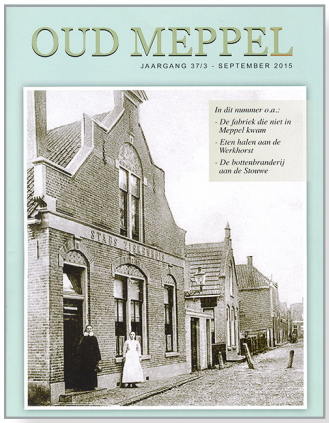

Idem, 2015-3. *I. Drost*: De voormalige 'Landbouwwinterschool'; *S. Jonkers*: Mijn Meppeler Muziekroots; *J. Maartense-Boot*: Brouwersstraat 2: Volksgebouw Ons Huis; *H. de Zwaan*: Etenhalers aan de Werkhorst [1945; **Talen**]; *H. Nieuwenhuis*: De bottenbranderij aan de Stouwe [1847]; *D. van Straaten* (1881-1969): Jeugdherinneringen aan Meppel (deel 4-5); Groepsfoto's met namen.

Oud Nijkerk, jg.34, 2015-2. *E. de Jonge*: Nijkerk onder de ambtsjonkers (1). Machtstrijd tussen adel en patriciërs [17e eeuw; **Bentinck**, van Curler, van Twiller]; *N. Schoon*: In Beeld: Barend **Nieboer**, wie kent 'm niet? [horeca-ondernemer].

Idem, 2015-3. *P. Bijvank*: Boerderij Groot Appel [historie leengoed; **van Appel**, van der Schuer]; *W. Klok-Van Dasselaar*: Dodelijk ongeluk echtpaar **Van 't Veld** in 1961.

Oud-Scherpenzeel, jg. 27, 2015-2. *D. van Rheenen*: Arie met de blikken [**Valkenburg**, voorzitter schietvereniging]; *W. van den Berg, H. van Woudenberg*: Scherpenzeelse boerderijen en hun bewoners [Klein Ruwinkel, 1415; Wolfswinckel, van Glashorst, Overeem, **van Sprakelaar**, Druijff, Pater].

Idem, 2015-3. Wederopbouwboerderijen [historische schets]; *P. Valkenburg*: Legendes en bijgeloof in Scherpenzeel.

Oud Wageningen, jg. 43, 2015-3. Special Open Monumentendag. *P. Schut*: Torens, muren en kanonskogels. Op zoek naar het kasteel onder het park; *P. Leenknegt*: Hoogstraat: van rijk gedecoreerde winkelpui tot snelle pop-upstore; *L. Eppink*: Het weldadige werk van 't Wagenings Nut, sinds 1807; *K. Merkx*: Wonen aan de Oranjelaan (4, slot).

Oud Woudenberg, 2015-2. *P. Koekkoek*: Reactie op De Klapperman 2014; *W. van Maren*: Reactie op De Klapperman 2014; *M. de Man*: Woudenberg in de landelijke dagbladen 1939-1945 (8).

Idem, 2015-3. Jubileumnummer [60 jaar, terugblik, overzicht bestuursleden].

Terra Westerwolda, jg. 4, 2015-1. *J. Kok*: Huize Bareveld [sinds 1758, nu Streekhistorisch Centrum; **Aisingh**, de Vrieze, Meijer]; *J.S.A. Huizing*: Uit de geschiedenis van Westerwolde (6) [1640/41]; *H. ter Heijden*: Westerwolder met een groot hart. Reint **Meins** koestert Groninger taal en cultuur; *T. van Dijk*: Albertje Loeks smokkelaarster en visverkoopster; *H. Lemein*: 'Vergeten' oorlogsdrama in Ter Apelkanaal [bombardement aardappelmeelfabriek 1944, lijst slachtoffers, immense schade]; *H. Kämink*: Stadskanaal in 1864; *J.S.A. Huizing*: 400 jaar Semslinie; *J.S.A. Huizing*: Meijers van de kerk te Bellingwolde [1692-1789; Muller, **Bregenbeek**, Boldinge]; *A. & R. Hazelhoff*: Van Weertshuis tot Borggraafhuis (1) [16e eeuw; **Stalknecht**, van Dorpen, van Langen].

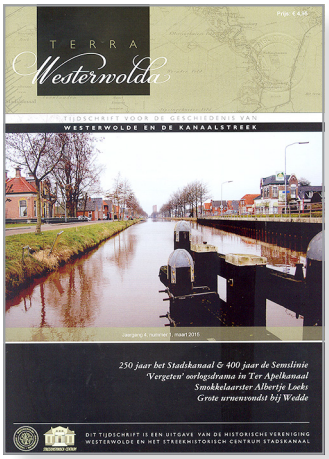

Tussen Vecht en Eem, jg. 33, 2015-1. *S. Koopman*: Hilversum 2013: een fotografisch tijdsbeeld van de leefomgeving; *G. Schutte*: Anthonis **Freeksz**, 'een hartneckich ketter' uit Naarden [zijn opvattingen en martyrium, eindigde in 1529 op de brandstapel; portretten Nerdenus, Wijncoop]; *K. van Aggelen*: Reise- en zak-atlas (1773) van Jan Christiaan Sepp; *H. Michielse*: Pieter Aelmanszoon, een zestiende-eeuwse stadssecretaris en Hollandse spion; *G. Baar*: De inundatie van Nederhorst den Berg en omgeving in mei 1940.

Idem, 2015-2. Themanummer Hilversum Mediastad met o.a.: Seinhorst, waar de radio begon; Over de schakel- en verbindingscentra van de omroep; Met De Bonte Dinsdagavondtrein naar Hilversum; Het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid: het nationale audiovisuele geheugen; *F. Booy*: Vrijzinnige en zinnige radiogeluiden [betekenis van het VPRO-echtpaar **Spelberg**-Stokmans]; *E. van Mensch*: Jan **Broeksz** (1906-1981) omroepbestuurder en politicus met hart en ziel; *H. Mous*: Stapelgek Jan **van Herpen** (1920-2008), een historisch heerschap in Hilversum.

Idem, 2015-3. *H. Mous*: Weggepest. Ruzie binnen het Huizer dorpsbestuur (1644-1650) [schout Claes **de Swart**]; *H. Michielse*: Eerbetoon aan Lambertus **Hortensius**. Een nieuwe vertaling van De opkomst en ondergang van de stad Naarden; *A. Kos*: De

kaart van Walraven uit 1723; *E. de Paepe*: Jeugdig verzet in woord en beeld [1940-45]; *F. Booy*: Jean **Dulieu** en zijn relatie met Soest [schrijver]; *W. Pfeiffer*: Weesp en zijn molens [1354: Hannemeer, 1394: Pieterman, 1480: Ackerma; diverse soorten molens].

Tussen de Voorn en Loevestein, jg. 51, 2015 nr. 154. *B. van Helvoort*: Frankrijk aan de Waal. Napoleons annexatie van de Bommelerwaard in 1810 [van Tongerloo, Versteeg, **van Wijgerden**, Verzijl, van Everdingen]; *D. van Gameren*: De furie van Vught [wreedheden door collaborateurs in het kamp]; *J. Piels*: Historische Kring Bommelerwaard viert 50-jarig jubileum.

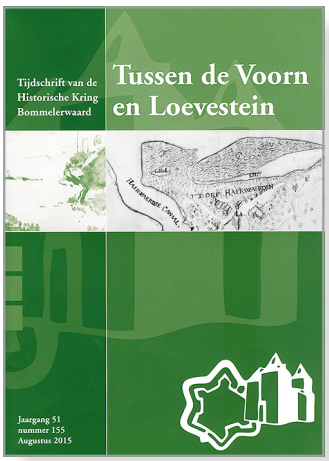

Idem, 2015 nr. 155. *A. Vos*: Nuttig vermaak [Bommelse leesgezelschappen]; *D.G. van Maren*: Messentrekkerij op een teerdag [van Weerden, van den Dungen, van den Bergh, **Wessuems**]; *J. van Willigen, A. de With*: Zoektocht naar het verdwenen gebrandschilderde glas uit Het Spijker in Brakel [Pieck, **van Duijven**, van Dam, van Aeswijn, de Cock, Torck].

Tweestromenland, 2015 nr. 163. Zeventig jaar zusters in Dreumel: een impressie; J. Craandijk, in de buurt van Nijmegen (2); *P. van Hoogstraten*: Hoogstratens op de Hucht [20e eeuw]; *H. de Kleijn*: Kwartierstaat **de Kleijn**-de Swart [x 1942, 30 kwn.; **Heulen**, Giesbers, van den Hoogen, Buurman, **van Swelm**, van Kouwen].

Idem, 2015 nr. 164. *M. Bergevoet, J. Dekkers*: Reyner (Reginald) **Wolfe** (??-1573), een Londense protestantse drukker uit Druten; *L. Toorians*: Een 'Boekelse' klok in de Sint Annakerk in Bergharen; *Th. Van Herwijnen*: De scheepsramp te Deest in 1889 [**Hoffmann**, Möls]; *R. van Os*: Oorlog in de hoogbloei van mijn kinderjaren (1); *W. van Os*: Zeventig jaar zusters in Dreumel [verv., slot]; Kwst. Joh. Petrus **van Wezel** [(1928-1996), 32 kwn.; –, van den Boom, **van Hoften**, Verbruggen].

Idem, 2015 nr. 165. *R. van Os*: Oorlog in de hoogbloei van mijn kinderjaren (2); *J. Kolen*: De oprichting van het kapittel van Batenburg in 1443 [met zegel van Dirk II van Bronckhorst-Batenburg 1441]; *A. Maters*: De oorlogsslachtoffers in de gemeente Beuningen; *P. van Stappen* †: Belgische dank aan Druten; Kwartierstaat **Kuijpers**-Hol [16 kwn.]; *T. van Herwijnen*: Bigamie te Appeltern of toch niet? [**Hol**, van Swolgen].

Urker Volksleven, jg. 41, 2015 nr. 6. *H. Rouw*: Het verhaal van Karel **Rouw** [*Hattem 1918, x 1946 Lummetje Loosman]; *A. Scheffer*: Urker winkeltjes: De bakkerij van Geert **van Iede** [Koffeman, Korf, **van Beckhoven**, Schudde]; Dagboek van Klaas Hakvoort [verv.]; *W.C. Emmens*: Vroedvrouwen [Janna Hof-**Biestehierde**]; *K. Kramer*: Urkers in de VOC [verv.].

Idem, jg. 42, 2015-1. *A. Scheffer*: Slagerij Brouwer, wijk 2-91; *idem*: Het winkeltje van Hiltje Post-Bakker, wijk 2-92; Dagboek van Klaas Hakvoort [verv.]; Brandstichting op Urk [1907]; *J. Visser*: Klaas Zeezicht [alias van Klaas Romkes].

Idem, 2015-2. *A. Scheffer*: Urker winkeltjes: Modecentrum G. Oost, Wijk 2-89; Dagboek van Klaas Hakvoort [verv.]; Het leven van Marijtje **Pasterkamp**-Brands geboren 11 juni 1898; Met een kano op zee [Jakke en Albert Ras redden een drenkeling uit de Zuiderzee 1939]; Ontdekkingen in oude kranten over de oudste Urker [Pieter Louwszoon, 112 jaar].

Idem, 2015-3. *A. Scheffer*: De bakkerszaak van Bertus & Jannie Kramer op Wijk 2-90; Dagboek van Klaas Hakvoort [verv.]; De teloorgang van Lakenmans Bank; Suster Heiltje **Romkes** [(1912-1964), wijkverpleegster; Korf]; Geen grote erfenis [geneesheer Franz Friedrich Wilhelm **Bode** (1824-1887)]; *J. Visser*: De UK 127 [**van den Berg**].

Idem, 2015-4. *A. Scheffer*: De winkel van Piet en Lumme [bakkerij, kruidenierswaren]; *idem*: De kapperszaak [**de Wit**, Loosman]; Dagboek van Klaas Hakvoort [verv.]; Het bijzondere oorlogsverhaal van Waal Koffeman; *J. Romkes*: Storm rond de Shetland eilanden.

Ut de Smidte, jg. 49, 2015-1. Genealogysk Jierboek 2014; De Vrije Fries diel 94; Fryske Akademy bringt meartaligens Fryslan yn kaart; J.J. Koopmans: Harns as havensted sintraal by sympoasium Maritime Skiednis.

Van 't Erf van Ermel, 2015 nr. 74. *H. Roebers*: Driemaal bevrijd; *G. Greving*: Al 80 jaar 'Gewoon Goed' Banketfabriek Het Sluisje; *K. van Loo, J. Dobbenberg*: **Dobbenberg** en Doppenberg [3 gen. familiebedrijf]; *H. Loedeman, C. Staal*: 'Officieel zijn we Horstenaren'; *G. Hofsink*: Zes burgemeesters in Nunspeet, slechts drie in Ermelo; *G. Hofsink*: Telgterweg 19 [**Broekhuizen**].

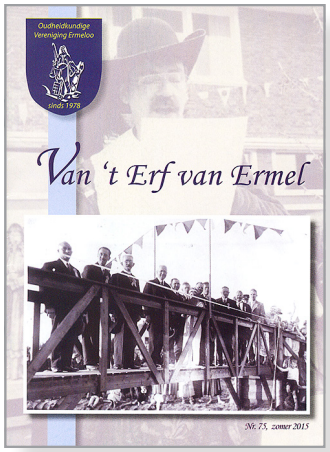

Idem, 2015 nr. 75. *J. Mazier, K. van Loo*: 75 Jaar Sj. **Paulus** bv [familiebedrijf in electrotechniek]; *H. Gerards*: De Ermelose databank [werkgroep genealogie]; *K. van Loo*: In Speuld kriegen ze un trekschaokelaor in de bedstee; *H. van Spiek*: Rikus **Nummerdor** [*1923; herinneringen]; *G. Hofsink*: Telgterweg 19 [verv.; **Vliek**]; *G. van Loo*: Verordening 138/1941. Beperkte bewegingsvrijheid voor Joden [**Cohen**, van Coevorden].

Idem, 2015 nr. 76. *P. Yska*: De schietbaan Horst in gebruik bij het Nederlandse leger van 1946-1963 (slot); *G. Hofsink*: Het is over met De Witte Herbergh [**van Riesens**, Bakker]; Teunis **Bosch**, fietsenmaker van Telgt; *H. van Spiek*: In gesprek met Lub-

bert **van Malestein** [*1929, exm. **de Mots**]; *G. Hofsink*: Telgterweg 141 [Kamphorst, **van 't Slot**]; *G. van Loo*: Verordening 138/1941 (2).

Van Zoys tot Soest, jg. 35, 2015 nr. 4. *T. Hartman*: Toon Batenburg (1886-1957); *J. van Steendelaar*: Tensen kon zelf niet eens rijden, alleen paard; *R. van Hal*: Verdwenen Soest: Sigarenmagazijn aan de Soesterbergsestraat; *J. de Mos*: Eeuwfeest verhuisbedrijf **Van 't Net** (1) [met stamreeks 11 gen. vanaf ca. 1520, vanaf 1888 te Soest]; *T. Hartman*: Gezondheidszorg in Soest (4), een tweede dokter [**Bax**, Vermeij, Schoonenbeek, van Dongen]; *H. Kruiswijk*: Een ontmoeting in Soesterberg die niet doorging [Einstein en Hugo **Tetrode** (1895-1931)]; Soester verzetsmensen (1): Flip **Masselman** (1917-1942); *P. van Elteren*, oud medewerker over Foxboro.

Idem, 2015-1. *J. de Mos e.a.*: Eeuwfeest verhuisbedrijf Van 't Net (2); *R. van Hal*: Herenmodezaak '**Borgts**' aan de Burgemeester Grothestraat; *J. van Steendelaar*: Soester verzetsmensen (2): Andries **Stemerding**; *R. van Hal*: Een gildeboom en een gildelied al eeuwenlang verbonden via het teren van het Soester gilde; *T. Hartman*: Joan **Collette** (1889-1958) [beeldend kunstenaar]; *idem*: Gezondheidszorg in Soest (5): Dokter H. **Koppeschaar** en A.M.C. van de Ven Sauveur.

Idem, 2015-2. *T. Hartman*: Soester verzetsmensen (5): Piet **Rubens** (1920-1945); *R. van Hal*: Verdwenen Soest Drogisterij De Vijzel aan de Molenstraat [**Zethoven**, van Veen, Riemens].

Vechtkroniek, 2015 nr. 43. *S. Verster*: Loenens Fanfarecorps Oud-Over 100 jaar; *J. Jonker-Duynstee*: 750 jaar ontwikkeling van Vreeland; *R. Arink, A. Smid*: Een eeuw geschiedenis van de Horecafamilie **Vriens**; *W. van Schaik*: Post-perikelen in Loenen aan het begin van de 19e eeuw; *S. Verster*: Het dorp Loenersloot; *M. Kennis, W. Mooij*: Goede Tijden, Slechte Tijden in de 19e eeuw (3) [**Teljer**, van Elk, Keunen.

Veluwse Geslachten, jg. 40, 2015-1. *E. de Jonge*: Handmerk of wapen? Bewijslast in de 17e eeuw [**van Esfelt**]; *G.H. Klopman*: Parenteel van Jan Cornelissen **van Garder** te Barneveld [8 gen., 1653-1965; **van Ree**, Reetgeld, Bos, **Haapen**, Vahlkamp]; *E. Marskamp*: Er was eens een familie **Corrij** ... [5 gen., 1665-1817; **Doornekamp**, Hofman, Steensma, Levers, **Strous**]; *E. de Jonge*: Het rechterlijk archief van Veluwe en Veluwezoom [15e-17e eeuw, diverse akten en zaken als voorbeelden]; *idem*: Twee opmerkelijke zaken in Hattem (1583) [rechtshandelingen tijdens de pestperiode in afwezigheid stadsbestuur]; *D. van de Heg*: Een boek uitgeven! Droom van veel genealogen; Corr. & Aanv. [**Borgmeijer**, Anna Willems, kwst. Marskamp, gen. Van Ouwendorp].

Idem, 2015-2. *J.F. van der Wal*: Genealogie **Aartsen** - Harskamp, Hoog Baarlo, Velp [6 gen., ca. 1730-1999; de Bruin, **Sprengeman**, Master, de Winkel]; *J.G. Smit*: Genealogie **Aartsen**/Aarsen (Apeldoorn) [5 gen., ca. 1781-1957; van Russen, **Stofbergen**, Scheer, Tisselink]; *G. Klopman*: Genealogie **Van de Brug** te Elspeet [8 gen., ca. 1695-1980; **Kelders**, Bosch, van Zoeren, de Weerd, **Tenger**, Gleijsteen]; *B. van Beek*: Kwartierstaat van Teunis (Teus) **van Beek** [(1910-1980), x van Munster; de Graaf, Nijboer, **Doppenberg**, de Kruijff].

Idem, 2015-3. *B. van Beek*: Kwst. van Teunis **van Beek** (2) [gen. IX-X; Overeem, **Suijk**, Haverkamp, **van Huijssesteijn**, van Dobbenberg, van Rozendaal, Kluppel, **Cruijff**]; *G. Klopman*: Genealogie **Frens**/van Kampen – oorsprong Elspeet (1) [9 gen., ca. 1600-1949; Smink, van Asselt, **van Nijendaal**, Mouw]; *E. de Jonge*: Het rechterlijk archief Veluwe en Veluwezoom (2): minderjarigheid, momberschap(sverborging) en boedelinventarissen; *T. van den Brink*: Stamreeks van bekende Veluwenaren (1): Hooggeleerden van Veluwse komaf [prof.dr. Gijsbert **van den Brink**, 12 gen.; prof.dr. Arnold Albert **van Ruler**, 10 gen.; prof.dr. Willem Lubertus **Mosterd**, 9 gen.]; *P. Bouw*: Inwoners van Harskamp in het midden van de 17e eeuw [lijst].

Idem, 2015-4. *A.C. Zeven*: Herinneringen aan de eerste jaren; *T. van den Brink*: Stamreeks van Hendrik **Bouwheer** [6 gen., 1650-1909; Hooijer, Melissen]; *E. de Jonge*: Het lokale bestuur op de Veluwe [taken, ontwikkelingen, rechtsgebieden, bronnen]; *P. van Beek*: Archiefbronnen voor genealogisch en heraldisch onderzoek in Veluwse archieven [digitale ontwikkelingen, websites]; *J.F. Van der Wal*: Lambertus Hendrik **Slotemaker**, predikant te Arnhem [1830-1911, tr. 1860 van Zijtveld]; *E. Marskamp*: Genealogie **Menthen** [8 gen., <1590-1961, wapen; van Riemsdijk, **van Molenschot**, Engelen, van Heukelom, van der Steeg, **van Heuven**].

Virtus [adelsgeschiedenis], 2015 nr. 21. *T. O'Keeffe*: Aula and camera. The architecture of public and private lives in medieval Irish castles; *F. Gouwens*: Johan van Reede van Renswoude: Een Utrechtse edelman en zijn politieke netwerk in de Republiek (1634-1682); *G. Dethlefs*: Dienst jenseits der Grenze. Adelige Offiziere in Overijssel und im Münsterland 1650-1802; *H. Ronnes, B. van Toor*: Op bezoek bij de adel. De buitenplaats als protomuseum vanaf de late 17e tot de late 19e eeuw; *F. Vogelzang*: Blauw bloed in het lokale bestuur. Adellijke burgemeesters in de provincie Utrecht in de 19e eeuw; *S. Frequin*: Een tombe als stamboom. Verbeelding van de dynastie voor de eeuwigheid [**van Avesnes**, Dampierre]; *R. van Oosten*: Floris V is niet Floris V, maar is Willem II wel Willem II? [kritische kanttekeningen bij de identificatie van skeletten in Rijnsburg en Middelburg en op werk van Cordfunke en Maat]; *A. Baggerman, R. Dekker*: Adel en autobiografisch schrijven in Nederland, 1500-1814; *G-R. de Groot*: Adelsrecht in de hedendaagse Europese monarchieën. Het Nederlandse adelsrecht in vergelijking met andere Europese adelstatuten; *E.P. Veltkamp*: Joodse adel in het Koninkrijk der Nederlanden en in enkele andere Europese landen.

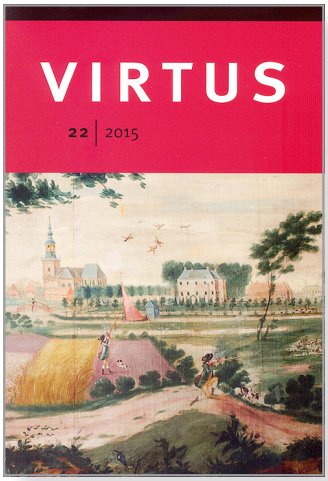

Van de tafel van het hoofdbestuur

Het hoofdbestuur (HB) houdt u via deze rubriek op de hoogte van zijn vele activiteiten

Op de oproep van voorzitter Toon van Gestel om in het hoofdbestuur of in een andere rol taken binnen de NGV uit te voeren hebben zestien personen gereageerd. Dat is verheugend. Inmiddels hebben gesprekken plaatsgevonden met de kandidaten. Een aantal is bereid om uitvoerende of bestuurlijke taken op zich te nemen.

Huishoudelijk Reglement

De werkgroep statuten en huishoudelijk reglement heeft haar taak afgerond en het huishoudelijk reglement (HR) aan het HB aangeboden. Het HB heeft het concept besproken en is akkoord met de inhoud. Het HR wordt ter vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering (AV) van 23 april. Na vaststelling wordt ook het Huishoudelijk Reglement van kracht. Met de nieuwe statuten heeft de NGV een nieuw fundament. Dit vormt de basis om verder te bouwen aan 'de vernieuwende NGV-organisatie'. Hierdoor kan de NGV de leden die bezig zijn met genealogisch of heraldisch onderzoek van dienst zijn.

Toekomst

De NGV wordt dit jaar 70. Vanuit het thema 'de vernieuwende NGV-organisatie' zoekt het HB naar aspecten die leiden tot het NGV-gevoel 'Naar Gezamenlijke Verbondenheid'. Dit roept veel vragen op. Wat maakt de NGV uniek, wat is de meerwaarde van het lidmaatschap van de NGV. Een commissie die op zoek gaat naar de antwoorden en juiste ideeën is bijeen geweest en dit heeft een groot aantal thema's opgeleverd. Deze worden nu verder uitgewerkt en zullen daarna door het HB worden beoordeeld. We houden u op de hoogte.

Commissie huisvesting

De commissie heeft haar eerste resultaat aan het HB gepresenteerd in een tussenrapport met de titel 'Je kunt de wind niet veranderen, maar wel de koers verleggen waardoor andere inzichten aan de horizon verschijnen'. Eén van de uitgangspunten van de commissie is dat de vereniging haar leden en de wensen van de leden centraal moet stellen in haar beleid. Een deel van het huidige aanbod is uniek of elders slecht toegankelijk. Dit deel moeten we blijven aanbieden. Hierdoor stemmen we vraag en aanbod op elkaar af. Gekeken is, hoe dat het beste kan en hoeveel ruimte we daar voor nodig hebben. Het HB heeft zijn waardering uitgesproken over dit eerste resultaat en kijkt met belangstelling uit naar de vervolgactiviteiten van de commissie.

DNA

In overleg met het HB heeft de afdeling Amsterdam en omstreken op 6 februari een bijeenkomst georganiseerd over DNA-onderzoek voor genealogen. De heer Marc Van den Cloot, voorzitter van onze zustervereniging 'Familiekunde Vlaanderen (FKV)' hield een helder verhaal over DNA-onderzoek. Naast het DNA-profiel wordt een kwartierstaat van de betrokkenen in de database opgeslagen. Door een match in het DNA-profiel ontstaat er zo een match tussen personen in de opgeslagen kwartieren. Het HB heeft besloten om aan te sluiten bij het traject van FKV.

Bestuurlijke onderwerpen

Het HB is druk bezig met de voorbereiding van de Algemene Vergadering op 23 april. Er is een concept Beleidsplan 2017-2020 opgesteld. De AV wordt naar haar mening hierover gevraagd. Op basis van de reacties wordt het document verder uitgewerkt. In het najaar kan de AV het dan vaststellen.

Colofon Gens Nostra

Gens Nostra is een uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging. Het adres van de vereniging is: Papelaan 6, 1382 RM Weesp, Postbus 26, 1380 AA Weesp
info@ngv.nl • www.ngv.nl

Losse exemplaren
Losse exemplaren kosten € 3,50, aanvragen bij de Dienst Bestellingen. Na betaling van de toegezonden factuur worden de tijdschriften toegezonden.

Overdrukken
Op de website www.ngv.nl is onder Actueel/Websteks Diensten/Gens Nostra de inhoudsopgave van alle jaargangen vanaf 2005 te vinden. Wij streven er naar de huidige jaargang in PDF beschikbaar te maken voor downloaden en afdrukken.

Redactie
Rob Dix, Frits van Oostvoorn (hoofdredacteur), Maja Westhoff.
Redactiemedewerkers: Hans van Felius, Ton van Hulzen, Bert Kamp, Mirjam Neuteboom-Dieleman en Harmen Snel.

Aan dit nummer werkten mee
Ben van Beurden, Kruisstraat 34, B-2580, Putte, België, kalabi-yau@hotmail.com
Petronella J.C. Elema Peizerweg 70-14, 9726 JN Groningen, pjc.elema@planet.nl
Maarten Krips, Ypemaheerd 46, 9736 MB Groningen, ml.krips@wxs.nl
Hans Nagtegaal (Henk Morien), Sibeliuslaan 4, 2625 ZC Delft, h.k.nagtegaal@gmail.com
Hans P. Noppen, Zeewindelaan 28, 2554 HC Den Haag, hans@noppages.nl

Redactiesecretariaat
Postbus 26, 1380 AA Weesp
GNredactie@ngv.nl

Richtlijnen voor de auteurs
kunt u vinden op de webstek van Gens Nostra: www.ngv.nl onder Actueel/Websteks Diensten/Gens Nostra

Vormgeving en opmaak
Stip.nl - Driebergen
Gebruikte lettertype: Apex New

Druk en afwerking
Grafiservices, Utrecht

Oplage
Gens Nostra wordt gedrukt in een oplage van 7800 exemplaren.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Voor het overnemen van artikelen of delen daarvan, is toestemming nodig van de redactie.

ISSN 0016-6936, © NGV, Weesp

Lidmaatschap van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Adreswijzigingen, bericht van overlijden en andere mutaties uitsluitend melden via het emailadres ledenadministratie@ngv.nl of per post aan nevenstaand adres.

Contributie: Gewoon en buitengewoon lidmaatschap: € 46 (korting op het lidmaatschap bij automatische afschrijving € 1) per jaar inclusief de inschrijving bij één regionale afdeling. Gezinslid: € 11 per jaar. Voor in het buitenland wonende leden is de contributie € 49. De extra € 3 is voor toezending van het afdelingsblad. Gens Nostra onvangen zij digitaal of met een toeslag van € 40 bij toezending per post. Bijkomende inschrijving bij een extra regionale afdeling: € 11 per jaar; bijkomende toezending van het Heraldisch Tijdschrift € 20 per jaar.
Contributiebetaling: vóór 1 maart van het lopende kalenderjaar (bij voorkeur door een machtiging tot automatisch afschrijven) franco aan de NGV.
Opzegging lidmaatschap: schriftelijk aan nevenstaand adres of via het emailadres ledenadministratie@ngv.nl vóór 30 november van het lopende kalenderjaar.
Betalingen: svp op de volgende rekeningen:
Contributie: NL02INGB-0000547064.
Dienst Bestellingen: NL42INGB-0003639286, alleen betalen na ontvangst factuur.
Overige betalingen: NL02INGB-0002843032.
Betalingen van buiten Europa uitsluitend via PayPal op info@ngv.nl; cheques worden vanwege de hoge kosten niet geaccepteerd. Alle rekeningen lopen bij de ING en staan op naam van de NGV. BIC van de ING bank is: INGBNL2A.

Verenigingscentrum Weesp
In het Verenigingscentrum zijn gevestigd:
Bibliotheken, Biografische Documentatiedienst, Knipseldienst, Heraldisch archief en Dienst Microfiches.
Openingstijden: donderdag en zaterdag van 10-16 uur (behalve op feestdagen). Vrije toegang voor leden; voor niet-leden € 5.- per keer met een maximum van drie keer.
Telefoon: 0294-413301, tijdens de openingstijden.

Adressen van andere diensten en afdelingen
Dienst Bestellingen, Contactdienst, Dienst Public Relations, Dienst ComputerGenealogie: Postbus 26, 1380 AA Weesp.

Doelstelling Vereniging
De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de beoefening van de genealogie, de verbreding en verbreiding van de kennis daarvan en van al hetgeen daar aan verwant is. De vereniging beoogt daarmee zonder winstoogmerk het algemeen nut te dienen.
ANBI: De Nederlandse Genealogische Vereniging is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Dit houdt in dat de NGV geen erf- of schenkbelasting hoeft te betalen over ontvangen erfenissen en schenkingen.
Degene die de NGV een schenking doet, kan zijn gift van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken (binnen de daarvoor geldende regels).

Algemeen Nut Beogende Instelling
ANBI

GensDataPro, het stamboomprogramma van de NGV, is hét programma bij uitstek voor de genealoog die meer wil dan alleen een opsomming van namen en jaartallen. In GensDataPro plaatst u al uw familiemateriaal zoals foto's, scans en bronteksten, eenvoudig bij de juiste gegevens waardoor ze makkelijk zijn terug te vinden.

Ook het rechtstreeks importeren van aktegegevens van de WieWasWie bronnen, met aanmaak van de bron en vermelde personen en relaties, zorgt voor een perfecte registratie van uw gegevens. De uitvoer van GensDataPro is een speerpunt van het programma.

Uitvoer naar Microsoft Word (bijv. voor het samenstellen van een boekwerk) bevat onder meer:

- Een automatische index op persoonsnamen en/of adressen
- Overzicht met bronvermelding inclusief foto/scan van de bron.
- Foto's op de juiste plaats bij de betreffende persoon en naar wens geschaald.
- Pasfoto's van gezinsleden na elk gezin.
- Getuigen als daadwerkelijke personen in de database, die aldus ook met bladzijdeverwijzing in de index komen te staan.
- Tekstuele uitvoer met kant en klare pagina-instellingen en bijgeschaalde foto's, waardoor het maken van een boek sterk wordt vereenvoudigd.

Voor publicatie naar het web zijn meerdere mogelijkheden, waaronder een eenvoudige website met naamindex, een php uitvoer (dynamische stamboom) en een directe uitvoer naar Genealogie Online van Bob Coret.
Met GensDataPro scant of kopiëert u foto's eenvoudig naar de dossiers van personen, bronnen of adressen. De dossiers kunnen ongelimiteerd foto's bevatten en foto's kunnen in meerdere dossiers worden geplaatst (handig bij groepsfoto's), met aanduiding van waar de persoon op de foto staat.
En zo zijn er nog tal van unieke mogelijkheden, alles wat een serieus genealoog nodig heeft. En bovendien: een buitengewoon toegewijde en kundige helpdesk van de NGV Dienst Computergenealogie. Lees er alles over op www.gensdatapro.nl, of probeer de demoversie die u daar kunt downloaden. GensDataPro is te bestellen in de webwinkel van de NGV: www.ngv.nl